

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 3: Number 1 (January-June 2021)

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

การเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System)

ในการขับขีของประเทศไทย กับระบบมาตรฐานสากล

ปฎิญา นุญผดุง

การคำนวณคะแนนผู้ข้ามชาติ

สุพิชญ์กฤตา พาณิกกิจโรจน์

สถานการณ์และแนวทางการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์ในประเทศไทย

กรกัญญ์ญารักษ์ บุญสุขเกิด

บทความวิจัย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานี่ตำรวจ

ภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี

สมภาพ พันธุ์แก้ว

การรับรู้และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีความรุนแรงในวัยรุ่น

ปรววรรต ประกอบทอง และพลรพี ทุมมาพันธ์

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ณัฐวุฒิ กลิ่นเกษร และจอมเดช ตีรเมฆ

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social.rpca.ac.th/rpcajcsoc.php>

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 3: Number 1 (January-June 2021)

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- การเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) 1
ในการขับขีของประเทศไทย กับระบบมาตรฐานสากล
ปฎิญา บุญผดุง

- การค้ำอวัยวะมนุษย์ข้ามชาติ 17
สุพิชญ์กฤตา พาณิชกิจโรจน์

- สถานการณ์และแนวทางการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์ในประเทศไทย 33
กรกัญญ์ณารักษ์ บุญสุขเกิด

บทความวิจัย

- แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจ 48
ภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี
สมภาพ พันธุ์แก้ว

- การรับรู้และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีความรุนแรงในวัยรุ่น 61
ปราวรรต ประกอบทอง และพลรพี นุ่มมาพันธ์

- แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่ 76
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม
ทางเทคโนโลยี
ณัฐวุฒิ กลิ่นเกษร และจอมเดช ตริเมฆ

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social.rpca.ac.th/rpcajcsoc.php>

บทบรรณาธิการ

วารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับแรกในปีที่ 3 ของคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์มีกำหนดการพิมพ์ออกเผยแพร่วารสารละ 2 เล่มต่อปี (เดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านอาชีวศึกษา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยบทความทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นบทความที่ได้มาตรฐานและผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์ซึ่งในการประเมินคุณภาพบทความ (Peer Review) แต่ละบทความจะมีผู้ประเมินคุณภาพ (Reviewer) ทั้งหมด 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) ในลำดับต่อไป

ผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับด้านอาชีวศึกษา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย จิตวิทยา มนุษยศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และด้านสังคมศาสตร์อื่นๆ และ 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่ด้านอาชีวศึกษา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย จิตวิทยา มนุษยศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการ 2 เรื่องและบทความวิจัย 4 เรื่อง มีความหลากหลายในเชิงเนื้อหาทั้งในด้านอาชีวกรรมในยุคสังคมโลกาภิวัตน์ได้แก่ การค้าอวัยวะมนุษย์ข้ามชาติ อาชีวกรรมไซเบอร์ แรงจูงใจในการทำงาน ความรุนแรงในวัยรุ่น และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีวกรรมทางเทคโนโลยี ทั้งนี้กองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับหัวข้อของบทความแต่ละบทความ พร้อมทั้งพิจารณาคุณค่าทางวิชาการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของวารสารวิชาการทั่วไป

คณะผู้จัดทำ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์การอ่านและให้คำแนะนำต่อบทความแต่ละฉบับ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านทุกฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นอย่างสูงที่ให้ความสนใจและความร่วมมือเพื่อรังสรรค์วารสารฉบับนี้ร่วมกันเป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ขอเชิญชวนนักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้ร่วมส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับต่อ ๆ ไป โดยสามารถเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์แล้วจัดส่งมายังกองบรรณาธิการ และในวาระนี้ คณะผู้จัดทำ ขออ้อมรับข้อเสนอแนะและคำติชมทั้งปวงเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพของวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ให้มีคุณค่าและมีมาตรฐานยิ่ง ๆ ขึ้นไป

บรรณาธิการ

ทีมบรรณาธิการวารสารอาชีวศึกษาและสังคม

บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ชูชาติ ศิวกาญจน์

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

รศ.พ.ต.อ.โสรัตน์ กลับลีลา

บรรณาธิการ

รศ.พ.ต.ท.ดร.เสกสันต์ เครือคำ

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.พ.ต.อ.ดร.พงษ์กุลธร ไรจน์วิรุฬ

คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รศ.พ.ต.อ.วรวัช วิชชวานิชย์

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รศ.พ.ต.อ.หญิง สมหวัง โอซารส

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ดร.ศุภกร ปุณณฤทธิ

มหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.ดร.ชาญคณิต ก. สุริยะมณี

มหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ.พ.ต.ท.ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ

มหาวิทยาลัยรังสิต

ผศ.ร.ต.อ.ดร.จอมเดช ตรีเมฆ

มหาวิทยาลัยรังสิต

พ.ต.ต.ดร.ชวนันต์ เจนการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขานุการ

พ.ต.ท.ณัฐนันท์ ขุนไกร

ผู้ช่วยเลขานุการและเหรียญก

ร.ต.ท.หญิง อโณทัย นิลเกาะ

การเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ระบบคะแนนความประพฤติในการขับขี่ของประเทศไทย กับระบบมาตรฐานสากล

ปริญญญา บุญผดุง¹

วันได้รับบทความ: 8 เมษายน 2564 วันแก้ไข: 28 เมษายน 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 30 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

ประเทศไทยประสบกับปัญหาความปลอดภัยทางถนนมาอย่างยาวนาน ในแต่ละปีประเทศไทยสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินที่มีสาเหตุจากอุบัติเหตุทางถนนจำนวนมาก ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยจึงได้นำเอาระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) กลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยจะมีการบังคับใช้ในระยะเวลาอันใกล้ บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) ของประเทศไทยโดยเปรียบเทียบกับแนวทางการปฏิบัติที่ดีตามมาตรฐานสากล และแนวทางปฏิบัติของประเทศที่มีระบบควบคุมคะแนนคล้ายกัน โดยพบว่าระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) ของประเทศไทยมีมาตรฐานที่ทัดเทียมกับอารยประเทศในภาพรวม แต่มีประเด็นสำคัญที่สามารถปรับปรุงเพิ่มขึ้นดังนี้ 1) ออกแบบระบบคะแนนและข้อหาสำหรับผู้ขับขี่หน้าใหม่ ผู้ขับขี่ที่มีประสบการณ์ และผู้ขับขี่รถยนต์สาธารณะ 2) ออกแบบระบบคะแนนและข้อหาสำหรับความผิดเกี่ยวกับการใช้ความเร็วและพฤติกรรมเมาแล้วขับ ให้สอดคล้องกับระดับความรุนแรงในการฝ่าฝืนกฎหมาย และ 3) ควรมีการทบทวนหลักเกณฑ์ของระบบควบคุมคะแนนความประพฤติทุก 1-2 ปี

คำสำคัญ: ระบบคะแนนความประพฤติ จราจร มาตรฐานสากล ความปลอดภัยทางถนน

¹ อาจารย์ (สบ3) กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Comparing the Thai Demerit Point System with International Standards

Patinya Boonpadung¹

Received: April 8, 2021 Revised: April 28, 2021 Accepted: April 30, 2021

Abstract

Thailand has long been faced with road safety problems. Each year, numerous road accidents have taken countless lives and damaged vast amounts of assets, resulting in significant impact on economic and social development. Thailand has therefore re-instituted the Demerit Point System of which its implementation is forthcoming. This article aims to analyze the performance of Thailand's Demerit Point System through comparison against best practices that comply to international standards, and to guidelines as practiced by countries that have implemented similar point systems. Findings from the article indicate that Thailand's Demerit Point System as a whole, is of comparable standard to those of advanced countries. Key recommendations arising from the study that can be adopted to improve the system include 1) Designing a point system and offenses for new drivers, experienced drivers and drivers of public transport; 2) Designing a point system and offenses related to speeding and driving under the influence of alcohol to be consistent with the degree of severity of violation of the law; and 3) A review of the guidelines and principles governing the Demerit Point System should be performed every 1 to 2 years.

Keywords: Demerit Point System, Traffic, International Standards, Road Safety

¹ Lecturer at Education Bureau, Royal Thai Police (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนมาอย่างยาวนาน ในแต่ละปีประเทศไทยมีตัวเลขผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนโดยเฉลี่ย ปีละ 22,491 คน หรือ 60 คนต่อวัน (กระทรวงคมนาคม, 2563) และมีตัวเลขผู้บาดเจ็บสาหัส โดยเฉลี่ยเป็นจำนวน 107,542 คนต่อปี โดย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้ทำการศึกษา และสามารถคำนวณมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการเสียชีวิตและบาดเจ็บสาหัสได้ปีละประมาณ 5 แสนล้านบาท (ณัชชา โอเจริญ, 2560) นอกจากนี้ประเทศไทยยังถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 9 ของโลก และเป็นอันดับที่ 1 ของอาเซียน โดยมีอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน 32.7 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคน ตามรายงานสถานการณ์โลกด้านความปลอดภัยทางถนนปี พ.ศ. 2561 (Global Status Report on Road Safety 2018) ของ World Health Organization (WHO) (World Health Organization, 2018)

ในปี พ.ศ.2563 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสสายพันธุ์ โควิด-19 ส่งผลให้ยอดผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของไทยลดลงจากปีละประมาณ สองหมื่นคน มาเป็นจำนวน 15,749 คน (กรมควบคุมโรค, 2564) อย่างไรก็ตามการที่ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของไทยในปี 2564 มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นจากปี 2563 โดยในปัจจุบันมีสถิติผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนสะสมจากเดือนมกราคม จนถึงเดือนมีนาคม 2564 เป็นจำนวน 4,026 คน เปรียบเทียบกับในระยะเวลาเดียวกันของปี 2563 ที่มีจำนวน 3,935 คน (ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน, 2564) แนวโน้มของสถิติผู้เสียชีวิตทางถนนที่มากขึ้น อาจมาจากพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนนที่เพิ่มความเคยชินกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มากขึ้น ความเกรงกลัวที่จะรักษาระยะห่างทางสังคมหรือ Social Distancing เริ่มลดลง ซึ่งอาจจะนำมาสู่สถานการณ์การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในระดับเดียวกับสภาวะก่อนเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19

จะเห็นได้ว่าปัญหาความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาร้ายแรงที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันต่อสู้เพื่อลดจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน โดยเฉพาะการริเริ่มจัดทำมาตรการต่าง ๆ ที่มุ่งเป้าไปยังการลดสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย

ปัจจัยของการเกิดอุบัติเหตุสามารถอธิบายได้หลายมุมมอง มุมมองหนึ่งที่เป็นที่นิยมแพร่หลายคือการจำแนกปัจจัยของการเกิดอุบัติเหตุเป็น 3 ประเภทคือสาเหตุจาก คน รถ และถนนหรือสิ่งแวดล้อม สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากคนถือเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุของประเทศไทย โดยการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากความบกพร่องของผู้ขับขี่โดยตรงคิดเป็นร้อยละ 86.35 ของอุบัติเหตุทั้งหมด ในขณะที่การเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากความบกพร่องของผู้ขับขี่โดยอ้อมคิดเป็นร้อยละ 8.89 ของอุบัติเหตุทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปัจจัยของการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากความบกพร่องของคนทั้งทางตรงและทางอ้อมมีสัดส่วนถึงร้อยละ 95.24 (กรมทางหลวง, 2563) ถือได้ว่าปัจจัยคน โดยเฉพาะพฤติกรรมของการขับขี่ เป็นเป้าหมายหลักของการรักษาความปลอดภัยทางถนนของไทย

ความพยายามในการควบคุมพฤติกรรมผู้ขับขี่ให้มีความปลอดภัยมากขึ้น ประเทศไทยได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติจราจรทางบกฉบับเดิม และได้ออกพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 12) พ.ศ.

2562 โดยได้มีการนำเอามาตรการในการควบคุมพฤติกรรมผู้ขับขี่มาบังคับใช้หลายประการ โดยเฉพาะมาตรการในการกำหนดคะแนน การตัดคะแนน และการคืนคะแนน ของการขับขี่ หรือระบบ Demerit Point System ซึ่งเป็นมาตรการที่ต่างประเทศได้นำมาใช้มาเป็นเวลานานแล้ว และเป็นระบบที่สามารถควบคุมพฤติกรรมผู้ขับขี่ได้อย่างดี อย่างไรก็ตามในประเทศไทยยังไม่เคยมีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวมาก่อน และนับตั้งแต่ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2562 ลงในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 จนถึงปัจจุบัน ก็ยังไม่ได้นำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้แต่อย่างใด ทั้งนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมขนส่งทางบก ได้มีการร่างระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ พ.ศ.2563 เรียบร้อยแล้ว และจะมีการลงนามร่างระเบียบดังกล่าวเพื่อนำมาบังคับใช้ในระยะเวลาอันใกล้ ดังนั้นการวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพ ข้อดี และข้อเสียของหลักเกณฑ์ระบบคะแนนความประพฤติหรือ Demerit Point System (DPS) ของประเทศไทย ว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาความปลอดภัยทางถนน ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทปัญหาของประเทศไทย และมีมาตรฐานทัดเทียมกับกลุ่มประเทศที่เจริญแล้วต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อค้นหาและเสนอแนะแนวทางปรับปรุงระบบคะแนนความประพฤติหรือ Demerit Point System (DPS) ของประเทศไทยให้พัฒนามากยิ่งขึ้นในอนาคต

ระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) ของโลก

1. ความเป็นมา

ระบบคะแนนความประพฤติผู้ขับขี่จราจร เป็นมาตรการในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในลักษณะของการสร้างความยับยั้ง (Deterrence) มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรและไม่ทำความผิดซ้ำ ระบบคะแนนความประพฤติได้มีการนำมาบังคับใช้มาอย่างยาวนาน ประเทศที่นำระบบนี้มาใช้ครั้งแรกคือประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนำมาใช้ในรัฐ Connecticut ในปี ค.ศ.1947 และภายหลังได้ขยายครอบคลุมเกือบทุกรัฐในสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา สหราชอาณาจักรเป็นประเทศต่อมาที่ได้นำระบบดังกล่าวมาใช้ในปี ค.ศ.1962 ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ในปี ค.ศ.1967 และประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1969 (Parliament of Victoria Australia, 1994) ในปัจจุบัน ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้า หรือประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีการนำเอาระบบคะแนนความประพฤติมาใช้เพื่อควบคุมผู้ขับขี่ของประเทศตนทั้งสิ้น ซึ่งนอกจากประเทศต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัจจุบันในทวีปยุโรป มีประเทศที่มีการใช้ระบบคะแนนความประพฤติทั้งสิ้นจำนวน 21 ประเทศจาก 27 ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป (van Schagen et al., 2012) ในภูมิภาคอาเซียน ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เป็นสองประเทศที่ได้นำระบบดังกล่าวมาบังคับใช้เรียบร้อยแล้ว

ในหลักการทั่วไป ระบบคะแนนความประพฤติเป็นมาตรการที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อสร้างการยับยั้ง (Deterrence Effect) ให้กับผู้ขับขี่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งบทลงโทษในลักษณะทางการเงิน เช่น โทษปรับ ไม่สามารถสร้างแรงยับยั้งได้มากเพียงพอที่จะผลักดันหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ขับขี่เปลี่ยนพฤติกรรมมาปฏิบัติตามกฎหมาย และมีพฤติกรรมผู้ขับขี่ที่มีความปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งบทลงโทษของระบบคะแนนความ

ประพจน์เมื่อคะแนนถูกใช้จนหมดไปแล้ว หรือมีคะแนนสะสมจนถึงข้อกำหนดภายในระยะเวลาที่กำหนด จะเป็นการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ชั่วคราว ซึ่งการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ชั่วคราวส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ถูกพักการใช้ และแม้ว่าผลของการศึกษาหลายแห่งระบุว่าผู้ถูกพักการใช้ใบอนุญาตขับขี่มักจะลักลอบขับขี่ในระยะเวลาที่ถูกลงโทษ แต่การลักลอบขับขี่ในลักษณะดังกล่าวจะมีปริมาณที่น้อยลงกว่าการขับขี่ในช่วงปกติ และจะมีพฤติกรรมขับขี่ที่ปลอดภัยมากขึ้น (Zaal, 1994)

นอกจากนี้ หลังจากที่ถูกพักการใช้ใบอนุญาตขับขี่ชั่วคราวแล้ว กระบวนการของระบบคะแนนความประพฤติจะมีขั้นตอนของการแก้ไขพฤติกรรมขับขี่ผ่านการอบรมครั้งใหม่ก่อนที่จะอนุญาตให้ทำการขับขี่ได้อีกครั้ง ดังนั้นการใช้ระบบคะแนนความประพฤติจะสามารถสร้างความเท่าเทียมในการควบคุมพฤติกรรมขับขี่ระหว่างผู้ที่มีรายได้น้อยและผู้ที่มีรายได้มากได้อย่างเป็นธรรมมากขึ้น

ระบบคะแนนความประพฤดียังสามารถนำมาใช้ระบุตัวผู้ขับขี่ที่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎหมายบ่อยครั้ง และเอาข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาคดีของศาลให้มีบทลงโทษสูงขึ้น สามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรสอนการขับขี่ และนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและความสัมพันธ์ระหว่างอุบัติเหตุและพฤติกรรมของผู้ขับขี่ที่กระทำผิดซ้ำซ้อนได้อีกด้วย (Parliament of Victoria Australia, 1994)

การนำระบบคะแนนความประพฤติมาใช้ควบคุมพฤติกรรมของผู้ขับขี่ อาจส่งผลกระทบต่อผู้ขับขี่ที่มีวินัยในการขับขี่แตกต่างกัน Dingle (1985) ได้จัดประเภทของผู้ขับขี่ไว้สามกลุ่มคือ 1) ผู้ขับขี่ที่ปฏิบัติตามกฎหมายอยู่เสมอ 2) ผู้ขับขี่ที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายเล็กน้อย อยู่บ้าง และ 3) ผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนกฎหมายอยู่เป็นประจำ โดยระบบคะแนนความประพฤติ ไม่ค่อยมีผลกระทบต่อกลุ่มผู้ขับขี่ที่ปฏิบัติตามกฎหมายอยู่เสมอ และกลุ่มผู้ขับขี่ที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายเล็กน้อย อยู่บ้าง แต่จะส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนกฎหมายอยู่เป็นประจำ ดังนั้นระบบคะแนนความประพฤติจึงได้รับความนิยมแพร่หลายในการนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ขับขี่ในหลายประเทศ อย่างรวดเร็ว

2. ระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) ตามมาตรฐานสากล

ระบบคะแนนความประพฤติที่ใช้กันอยู่ตามประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในปัจจุบัน จะมีรายละเอียดที่ต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับระบบกฎหมาย และบริบททางสังคม และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่ามาตรฐานกลางของระบบคะแนนความประพฤติที่มีความทันสมัยและมีความเป็นสากลมากที่สุด มาตรฐานหนึ่งปรากฏอยู่ในคู่มือหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของระบบคะแนนความประพฤติ (Criteria for BEST Practice Demerit POINT Systems) จัดทำโดยโครงการ BestPoint ของสหภาพยุโรป (EU) ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำและแนะนำหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ระบบคะแนนความประพฤติมีประสิทธิภาพมากขึ้นสำหรับสมาชิกสหภาพยุโรป (EU) ดังนั้นระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทยที่กำลังจะนำมาบังคับใช้ในอนาคตอันใกล้ ควรมีลักษณะของหลักเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกับคู่มือของโครงการ BestPoint ดังกล่าว

หลักเกณฑ์สำคัญที่ส่งผลให้ระบบคะแนนความประพฤติ มีดังนี้

2.1 ระบบการเพิ่มหรือตัดคะแนน

ในทางปฏิบัติระบบคะแนนความประพฤติทั้งในส่วนของคุณลักษณะการกระทำผิดที่ถูกนำมาบังคับใช้ในการควบคุมความประพฤติ และระบบการเพิ่มหรือตัดคะแนน จะมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายในแต่ละประเทศ

ระบบการให้คะแนนของระบบคะแนนความประพฤติในโลกจะมีอยู่สองลักษณะ ลักษณะแรกจะระบบที่ผู้ขับขี่เริ่มต้นด้วยการมีคะแนนเป็นจำนวนศูนย์ และเมื่อกระทำความผิด คะแนนก็จะถูกบวกขึ้นจนถึงหลักเกณฑ์ที่จะถูกพักใบอนุญาตในการขับขี่ เป็นลักษณะการบวกเพิ่มคะแนน (Adding) ประเทศส่วนใหญ่ในโลกจะใช้ระบบการบวกเพิ่มคะแนนในลักษณะนี้ เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศส่วนใหญ่ในยุโรป ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น ในทางตรงกันข้ามลักษณะที่สองผู้ขับขี่เริ่มต้นด้วยการมีคะแนนจำนวนหนึ่ง และเมื่อได้กระทำความผิดจนจากร่าง ก็จะถูกตัดคะแนนลงเรื่อย ๆ จนเหลือศูนย์ และจะถูกพักใบอนุญาตในการขับขี่ เป็นลักษณะการตัดคะแนน (Subtracting) ประเทศที่ใช้ระบบการตัดคะแนนได้แก่ ฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน (van Schagen et al., 2012)

จำนวนของคะแนนเริ่มต้น หรือจำนวนคะแนนที่จะถูกพักใบอนุญาตในการขับขี่ ยังมีความหลากหลายในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตามประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปจะกำหนดหลักเกณฑ์คะแนนที่จะถูกพักใบอนุญาตในการขับขี่ที่จำนวน 12 คะแนน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ตารางสรุปข้อมูลการกำหนดคะแนนของต่างประเทศ และระบบตัดคะแนนเดิมของไทย

ประเทศ	จำนวนคะแนนที่จะถูกพักใช้ใบขับขี่	คะแนน(ขั้นต่ำ) ข้อหาไม่ร้ายแรง	คะแนน(ขั้นสูง) ข้อหาร้ายแรง	จำนวนครั้ง (อย่างน้อย) ที่ทำผิดจนถูกสั่งพักใช้ใบขับขี่	จำนวนคะแนนที่จะถูกพักใช้ใบขับขี่ สำหรับผู้ที่เพิ่งได้รับใบขับขี่ / เยาวชน	บวก / ลบ คะแนน	ระยะเวลาที่บันทึกของ แต่ละคะแนน	ระยะเวลาการพักใช้ใบขับขี่	การอบรมเพื่อคืนคะแนน (สมัครใจ/บังคับ)
อังกฤษ	12	3	11	2	6	บวกคะแนน	4 ปี	6 เดือน	สมัครใจ
ฝรั่งเศส	12	1-2	6	2	6	ลบคะแนน	3 ปี	6 – 12 เดือน	ทั้งสมัครใจและบังคับ
สเปน	12	1-2	6	2	8	ลบคะแนน	6/12 เดือน	3 – 6 เดือน	ทั้งสมัครใจและบังคับ
สาธารณรัฐเช็ก	12	3	7	2	เกณฑ์เดียวกับใบขับขี่ทั่วไป	บวกคะแนน	1 ปี	12 เดือน	สมัครใจ
เยอรมัน	18	1-4	5-7	4	เกณฑ์เดียวกับใบขับขี่ทั่วไป	บวกคะแนน	2 ปี / 5 ปี	6 เดือน	ทั้งสมัครใจและบังคับ
อิตาลี	20	1	10	3	เกณฑ์เดียวกับใบขับขี่ทั่วไป	ลบคะแนน	ไม่มีกำหนดเวลา	ไม่กำหนดไว้ด้วยตัว	สมัครใจ
ออสเตรีย	3	1	1	3	เกณฑ์เดียวกับใบขับขี่ทั่วไป	บวกคะแนน	2 ปี	3 เดือน	บังคับ
เนเธอร์แลนด์	3	1	1	3	เกณฑ์เดียวกับใบขับขี่ทั่วไป	บวกคะแนน	1 ปี	ไม่กำหนดไว้ด้วยตัว	ไม่มีการอบรม
ญี่ปุ่น	6	1-2	35-60	1	เกณฑ์เดียวกับใบขับขี่ทั่วไป	บวกคะแนน	1 ปี	30 วัน – 5 ปี ขึ้นกับจำนวนคะแนน	อบรมเพื่อลดจำนวนวันที่พักใช้ใบขับขี่/ไม่มีระบบคืนคะแนน
ไทย(ระบบเดิม)	70	10	40	2	เกณฑ์เดียวกับใบขับขี่ทั่วไป	บวกคะแนน	1 ปี	ไม่เกิน 90 วัน	มีเฉพาะการอบรมผู้กระทำผิดซ้ำ/ไม่มีระบบคืนคะแนน

ที่มา: คณะทำงานย่อยเพื่อพิจารณาร่างและแก้ไขกฎหมายลำดับรอง ชุดที่ 3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2562)

นอกจากนี้การกำหนดระยะเวลาการคืนคะแนนก็มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่ไม่ควรมีระยะเวลาคืนคะแนน (Lifetime of points) น้อยกว่า 1 ปี เนื่องจากโอกาสในการถูกจับกุมความผิดเกี่ยวกับการจราจรมีอยู่น้อย (van Schagen et al., 2012)

2.2 ลักษณะการกระทำผิด

เช่นเดียวกับระบบการเพิ่มหรือตัดคะแนน ลักษณะการกระทำผิดที่นำมาใช้ควบคุมความประพฤติก็มีความหลากหลายในประเทศต่าง ๆ หลักการสำคัญในการกำหนดลักษณะการกระทำผิดที่นำมาใช้ควบคุมความประพฤติควรเป็นลักษณะการกระทำผิดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการขับขี่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุในประเทศนั้น ๆ อย่างไรก็ดีในระดับสากล คู่มือหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของระบบคะแนนความประพฤติ (Criteria for BEST Practice Demerit POINT Systems) ของ BestPoint ได้แนะนำลักษณะการกระทำผิดจำนวน 12 ลักษณะซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ขั้นต่ำที่ทุกประเทศควรกำหนดลักษณะความผิดเหล่านี้ในระบบคะแนนความประพฤติของตน ประกอบด้วย 1) ขับรถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด 2) เมาหรือเสพแล้วขับ 3) การฝ่าฝืนเกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัย หมวกนิรภัย และที่นั่งสำหรับเด็ก 4) ฝ่าไฟแดง 5) การฝ่าฝืนข้อกำหนดเกี่ยวกับลำดับการใช้ทาง 6) การแข่งที่มีความอันตราย 7) การรักษาระยะห่างระหว่างรถยนต์ 8) การขับขี่ในลักษณะอันตรายบริเวณทางม้าลาย 9) การใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่ขับขี่ 10) การฝ่าฝืนกฎหมายบริเวณทางรถไฟ 11) ขับย้อนศร หรือขับรถในที่ห้ามขับและ 12) ชนแล้วหนี

2.3 การกำหนดจำนวนคะแนนที่มีประสิทธิภาพ

การกำหนดจำนวนคะแนนที่จะเพิ่มหรือตัด จะต้องคำนึงถึงระดับความรุนแรงและผลกระทบต่อความปลอดภัยทางถนน การกระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางถนนอย่างรุนแรงจะต้องมีการเพิ่มหรือตัดคะแนนในสัดส่วนที่สูง ในทางตรงกันข้าม การกระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางถนนน้อย ควรมีการเพิ่มหรือตัดคะแนนที่น้อยลงไปตามสัดส่วน และบริบทของแต่ละประเทศ

ในกรณีของการกระทำผิดที่มีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันเช่น เมาหรือเสพแล้วขับ และการใช้ความเร็วเกินกฎหมายกำหนด การเพิ่มหรือตัดคะแนนควรมีสัดส่วนที่แตกต่างกันตามระดับความรุนแรงของการฝ่าฝืนกฎหมาย เช่นหากใช้ความเร็วเกินกฎหมายกำหนดเป็นจำนวนมาก ควรมีการเพิ่มหรือตัดแต้มจำนวนมากกว่า ผู้ที่ใช้ความเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนดเพียงเล็กน้อย (van Schagen et al., 2012)

2.4 ประเภทของผู้ขับขี่

ลักษณะของระบบคะแนนความประพฤติที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการออกแบบให้มีระบบการตัดหรือเพิ่มคะแนนสำหรับกลุ่มผู้ขับขี่ที่มีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ผู้ขับขี่มือใหม่ที่เพิ่งได้รับใบอนุญาตขับขี่ ผู้ขับขี่ที่ได้รับใบอนุญาตขับขี่มาเป็นเวลานานมีประสบการณ์ในการขับขี่สูง และผู้ขับขี่รถยนต์สาธารณะหรือผู้ที่มีอาชีพรับจ้างขับขี่

คู่มือหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของระบบคะแนนความประพฤติ (Criteria for BEST Practice Demerit POINT Systems) ของ BestPoint ได้แนะนำว่าผู้ขับขี่มือใหม่ที่เพิ่งได้รับใบอนุญาตขับขี่ควรมีมาตรการพิเศษที่มีความเข้มข้นมากกว่ากลุ่มผู้ขับขี่ที่ได้รับใบอนุญาตขับขี่มาเป็นเวลานาน เช่นมีจำนวนคะแนนตั้งต้นที่น้อยกว่าปกติ หรือมีระบบการคำนวณคะแนนที่ส่งผลให้กลุ่มผู้ขับขี่มือใหม่สามารถกระทำผิดกฎหมายได้น้อยครั้งกว่ากลุ่มทั่วไป ก่อนจะถูกลบออกจากใบอนุญาตขับขี่ชั่วคราว ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้ขับขี่มือใหม่มักจะมีอายุน้อย ขาดประสบการณ์และมักจะมีควมศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะเวลาขับขี่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนฝูง

แนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับระบบประกันอุบัติเหตุรถยนต์ที่จะคิดดอกเบี้ยผู้ขับขี่ที่มีอายุน้อยมากกว่าผู้ขับขี่ที่อยู่ในวัยกลางคน

ในส่วนผู้ขับขี่รถยนต์สาธารณะหรือผู้ที่มีอาชีพรับจ้างขับขี่ จะต้องมีความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ขับขี่ทั่วไป เพราะจะต้องรับผิดชอบต่อผู้โดยสาร และมักจะมีระยะเวลาในการขับขี่บนท้องถนนมากกว่าผู้ขับขี่รถยนต์สาธารณะโดยทั่วไป ดังนั้นรัฐบาลจึงควรออกแบบระบบคะแนนที่ครอบคลุมระยะเวลาการขับขี่ และระยะเวลาการพักผ่อน และมาตรฐานความปลอดภัยของรถยนต์สาธารณะอีกด้วย นอกจากนี้ในสหภาพยุโรปยังมีมาตรการการควบคุมนายจ้าง หรือเจ้าของบริษัทผู้ว่าจ้างพนักงานขับรถสาธารณะ หรือรถบรรทุกสิ่งของ โดยมีการตรวจสอบระดับความเสี่ยงของบริษัทต่างๆ ในการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของลูกจ้าง

ระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) ของไทย

แนวความคิดในการนำระบบคะแนนความประพฤติมาบังคับใช้ในประเทศไทยเพื่อลดพฤติกรรมการขับขี่ที่เสี่ยงอันตรายเคยมีมาก่อนแล้วตามมาตรา 161 ของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2535 โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกข้อกำหนดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเรื่องการดำเนินการบันทึกคะแนน อบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่กระทำผิดและการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ในปี พ.ศ.2542 และมีการแก้ไขทั้งหมดจำนวน 4 ฉบับในปี พ.ศ. 2550

ระบบคะแนนความประพฤติในปี พ.ศ.2542 เป็นระบบแบบเพิ่มคะแนน โดยผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนกฎหมายจราจรจะถูกบันทึกคะแนนจากต่ำสุด 10 คะแนน ไปจนถึงสูงสุด 40 คะแนน ตามระดับความร้ายแรงของข้อหาที่แบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ระดับ และหากผู้ขับขี่ถูกบันทึกคะแนนเกินกว่า 60 คะแนนภายใน 1 ปี จะถูกสั่งพักใช้ใบขับขี่ เข้าสู่กระบวนการอบรม และทดสอบการขับขี่ก่อนได้รับอนุญาตให้ใช้ใบอนุญาตขับขี่อีกครั้ง

อย่างไรก็ดี ระบบคะแนนความประพฤติในปี พ.ศ.2542 ดังกล่าว เมื่อได้นำออกมาบังคับใช้แล้ว กลับไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้จริง สาเหตุมาจากข้อจำกัดหลายประการ ข้อจำกัดที่มีความสำคัญอย่างมากและเป็นปัญหาหลักคือการขาดระบบการบริหารข้อมูลเกี่ยวกับใบสั่ง และข้อหาการกระทำผิดตามกฎหมายจราจรทางบก ที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับใบอนุญาตขับขี่ หรือทะเบียนรถยนต์ในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากระดับของเทคโนโลยีในอดีตที่ยังมีราคาแพง และประสิทธิภาพที่ไม่เท่าเทียมในปัจจุบัน ส่งผลให้ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรจะบันทึกคะแนนลงในใบขับขี่ หรือเอกสารที่ออกแบบโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยไม่มีระบบกลางที่สามารถตรวจสอบได้ เมื่อการบันทึกทำโดยมือและไม่สามารถตรวจสอบหากเอกสารชำรุดหรือหาย การบังคับใช้จึงไม่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเลิกบังคับใช้โดยปริยายในที่สุด

ในปัจจุบัน ตามที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2562 ฉบับล่าสุด ได้มีการนำเอาระบบคะแนนความประพฤติกลับมาใช้อีกครั้ง โดยปรากฏในมาตรา 142/1 ดังนี้

“มาตรา 142/1 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมความประพฤติของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ให้เกิดความปลอดภัยในการจราจร ในกรณีที่ผู้ขับขี่ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับรถหรือการใช้ทาง ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดให้มีระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่

ระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วย การกำหนดคะแนน การตัดคะแนน และการคืนคะแนน โดยวิธีดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและอธิบดีกรมการขนส่งทางบก ร่วมกันกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ในการกำหนดคะแนนความประพฤติในการขับรถให้คำนึงถึงประเภทของใบอนุญาตขับขี่ และเหตุแห่งการกระทำความผิดด้วย

ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ผู้ใดถูกตัดคะแนนความประพฤติในการขับรถจนหมดคะแนนตามที่กำหนดไว้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในแต่ละท้องที่ส่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ผู้นั้นคราวละเก้าสิบวัน ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด”

มาตรา 142/1 ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2562 ให้อำนาจผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและอธิบดีกรมการขนส่งทางบก ร่วมกันกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถที่จะนำมาบังคับใช้ในปัจจุบัน ซึ่งทั้งสองหน่วยงานได้ร่วมกันร่างระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ พ.ศ.2563 เรียบร้อยแล้ว และจะมีการลงนามร่างระเบียบดังกล่าวเพื่อนำมาบังคับใช้ในระยะเวลาอันใกล้

ระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย ตามร่างหลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นระบบคะแนนความประพฤติแบบตัดคะแนน โดยผู้ขับขี่ทุกรายจะได้รับคะแนนความประพฤติจำนวน 12 คะแนน เป็นคะแนนเริ่มต้น ในมาตรฐานเดียวกันกับประเทศยุโรปหลาย ๆ ประเทศ ตามตารางที่ 1 โดยผู้ขับขี่จะถูกตัดคะแนนเมื่อได้กระทำความผิดกฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรหรือรถยนต์ ทั้งนี้ระดับคะแนนจะแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ตามกลุ่มความผิดประเภทต่าง ๆ โดยจะถูกหักคะแนนครั้งละ 1-4 คะแนน รายละเอียดตามตารางที่ 2 ผู้ขับขี่ที่ถูกตัดคะแนนในแต่ละครั้งจะได้รับคะแนนคืนในวันถัดจากวันครบกำหนดหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ถูกตัดคะแนน ในกรณีที่ผู้ขับขี่ถูกตัดคะแนนจนหมด ผู้ขับขี่ดังกล่าวจะถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลา 90 วัน

ผู้ขับขี่จะสามารถเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการขับขี่ และได้รับคะแนนคืนได้ โดยมีรายละเอียดและเงื่อนไขต่างๆ ตามความถี่ของการกระทำผิด และจำนวนคะแนนที่โดนตัด

ตารางที่ 2 กลุ่มข้อหาและจำนวนคะแนนที่ถูกตัด

ลำดับ	ข้อหาที่ตัด 1 คะแนน
1	ขับรถไม่หยุดให้คนเดินข้ามทาง ณ ทางข้าม (ฝ่าฝืนเครื่องหมายจราจรบนพื้นทางประเภทบังคับ “เส้นทางข้าม” (มาตรา 21 วรรคหนึ่ง และมาตรา 152))
2	ขับรถโดยประมาทหรือน่าหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน (มาตรา 43 (4) และมาตรา 157)
3	ขับรถบนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา 43 (7) และมาตรา 157)
4	ขับรถในขณะที่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่โดยไม่ใช้อุปกรณ์เสริมสำหรับการสนทนา (มาตรา 43 (9) และมาตรา 157)
5	ไม่ขับรถด้วยอัตราความเร็วตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือตามเครื่องหมายจราจรที่ได้ติดตั้งไว้ในทาง (มาตรา 67 วรรคหนึ่ง และมาตรา 152)
6	ไม่หยุดรถหรือจอดรถให้อยู่ชิดขอบทางด้านซ้ายหรือชิดช่องเดินรถประจำทางเพื่อให้รถฉุกเฉินผ่านมาก่อนเมื่อเห็นรถฉุกเฉินขณะปฏิบัติหน้าที่ (มาตรา 76 (2) และมาตรา 148)
7	ขับซิ่งจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวก ที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตรายหรือขับซิ่งจักรยานยนต์ในขณะที่คนโดยสารจักรยานยนต์มิได้สวมหมวกที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อป้องกันอันตราย (มาตรา 122 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และมาตรา 148)
8	ขับซิ่งรถยนต์โดยไม่ รัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะที่ขับซิ่งรถยนต์หรือขับซิ่งรถยนต์โดยไม่รัดร่างกายไว้กับที่นั่งด้วยเข็มขัดนิรภัยขณะโดยสารรถยนต์ (มาตรา 123 วรรคสอง และมาตรา 148)
9	นำรถที่ได้ติดแผ่นป้ายเลขทะเบียน แผ่นป้าย เครื่องหมายเลขทะเบียนหรือป้ายประจำรถตามกฎหมาย มาใช้ในทางเดินรถ (มาตรา 7 และมาตรา 152)
10	ไม่จัดให้รถที่จดทะเบียนแล้วมีและแสดงแผ่นป้ายและเครื่องหมายครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 11 และมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522)
11	เปลี่ยนแปลงโดยวิธีใด ๆ หรือปิดบังทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งเครื่องหมายที่นายทะเบียนออกให้ประจำรถ (มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522)
12	ได้รับใบสั่งและไม่ชำระค่าปรับโดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา 155) ในข้อหาความผิดตามบัญชีแนบท้ายระเบียบนี้
ลำดับ	ข้อหาที่ตัด 2 คะแนน
1	ขับรถโดยไม่ปฏิบัติตามสัญญาณจราจรไฟสีแดงหรือเครื่องหมายจราจรสีแดงที่มีคำว่า “หยุด” (มาตรา 22 (2) และมาตรา 152)
2	ขับรถฝ่าฝืนทิศทางเดินรถ (ย้อนศร) (มาตรา 33 และมาตรา 151 หรือมาตรา 41 และมาตรา 148)
3	ขับรถในระหว่างที่ใบอนุญาตถูกสั่งยึด หรือถูกสั่งพักใช้(มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2547)
ลำดับ	ข้อหาที่ตัด 3 คะแนน
1	ขับรถในขณะที่หย่อนความสามารถในอันที่จะขับ (มาตรา 43 (1) และมาตรา 160 วรรคสาม)
2	ขับรถในลักษณะที่ผิดปกติวิสัยของการขับรถตามธรรมดา หรือไม่อาจแลเห็นทางด้านหน้าหรือด้านหลัง ด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านได้พอแก่ความปลอดภัย (มาตรา 43 (5) และมาตรา 160 วรรคสาม)
3	ขับรถก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นและไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควร ไม่แสดง ตัวและแจ้งเหตุต่อตำรวจ ที่ใกล้เคียงทันที (มาตรา 78 วรรคหนึ่ง และมาตรา 160 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง)
ลำดับ	ข้อหาที่ตัด 4 คะแนน
1	ขับรถในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น (มาตรา 43 (2) และมาตรา 160 ตรี)
2	ขับรถในขณะที่เสพพิศุติให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ ประสาท (มาตรา 43 ทวิและมาตรา 157/1 วรรคสอง)
3	ขับรถโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น (มาตรา 43 (8) และมาตรา 160 วรรคสาม)
4	แข่งรถในทางโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นหนังสือจากหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจร (มาตรา 134 วรรคหนึ่ง และมาตรา 160 ทวิ)

ที่มา: ร่างระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ พ.ศ.2563

ระบบคะแนนความประพฤติ (Demerit Point System) ของไทย เปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล

ระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย โดยรวมแล้วมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับระบบคะแนนความประพฤติของประเทที่เจริญแล้วต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศยุโรป คือมีจำนวนคะแนนความประพฤติที่ 12 คะแนน ครอบคลุมการกระทำผิดหลักที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางถนน และมีระบบการอบรมใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ขับขี่ให้มีความปลอดภัยมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาไปในรายละเอียดแล้ว มีหลายประเด็นที่ระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย ยังมีความแตกต่างจากมาตรฐานสากล และอาจเป็นแนวทางในการนำมาพัฒนาได้ในอนาคตดังนี้

1. ประเภทของผู้ขับขี่

ระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย ใช้มาตรการในการควบคุมความประพฤติของผู้ขับขี่ในทุกประเภทในระดับที่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้ขับขี่ในระบบของไทยจะเป็นผู้ขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคล หรือรถยนต์สาธารณะ เป็นผู้ขับขี่หน้าใหม่ที่เพิ่งได้รับใบอนุญาตไม่กี่ปี่ หรือผู้ขับขี่ที่มีประสบการณ์ในการขับขี่มาอย่างยาวนาน ซึ่งการที่ไม่มีมาตรการที่เฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ขับขี่ในกลุ่มต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่อาจส่งผลให้ ระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย ยังไม่อาจมีประสิทธิภาพในระดับสูงสุด เนื่องจากความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และระดับของความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มประเภทผู้ขับขี่มีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการออกแบบให้มีระบบคะแนนความประพฤติ เฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ขับขี่ในกลุ่มต่างๆ นั้น ในปัจจุบัน ยังมีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่มีการนำไปใช้ ในกลุ่มประเทศยุโรป มีเพียง 8 ประเทศเท่านั้นที่ได้นำเอามาตรการเฉพาะเจาะจงแต่ละกลุ่มประเภทผู้ขับขี่มาบังคับใช้ (van Schagen et al., 2012) ดังนั้นระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย จึงถือยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานประเทศส่วนใหญ่

2. ประเภทความผิด

อย่างที่ได้อธิบายมาแล้ว ระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย ได้แบ่งกลุ่มการทำความผิดออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) กลุ่มข้อหาที่ถูกตัดคะแนนจำนวน 1 คะแนน มีทั้งหมด 12 ข้อหา 2) กลุ่มข้อหาที่ถูกตัดคะแนนจำนวน 2 คะแนน มีทั้งหมด 3 ข้อหา 3) กลุ่มข้อหาที่ถูกตัดคะแนนจำนวน 3 คะแนน มีทั้งหมด 3 ข้อหา และ 4) กลุ่มข้อหาที่ถูกตัดคะแนนจำนวน 4 คะแนน มีทั้งหมด 4 ข้อหา (ตาราง 2) ซึ่งการแบ่งกลุ่มข้อหาจำนวน 4 กลุ่มดังกล่าว น่าจะหรือควรที่จะสะท้อนถึงระดับความรุนแรงของข้อหา หรือระดับอิทธิพลที่จะส่งผลถึงความปลอดภัยทางถนนของสาธารณะ

จากการพิจารณาประเภทความผิดของระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทยโดยเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์แนะนำของสหภาพยุโรป ที่ระบบคะแนนความประพฤติควรครอบคลุมอย่างน้อยลักษณะการกระทำผิดจำนวน 12 ประเภทพบว่า ระบบของไทยยังไม่ครอบคลุมลักษณะการกระทำผิดเกี่ยวกับ 1) การฝ่าฝืนข้อกำหนดเกี่ยวกับลำดับการใช้ทาง 2) การรักษาระยะห่างระหว่างรถยนต์ และ 3) การฝ่าฝืนกฎหมายบริเวณทางรถไฟ ซึ่งลักษณะการกระทำผิดทั้งสามประการล้วนแต่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางถนนทั้งสิ้น

อย่างไรก็ดีหลาย ๆ ประเทศก็ไม่ครอบคลุมลักษณะการกระทำผิดจำนวน 12 ประเภทตามหลักเกณฑ์แนะนำของสหภาพยุโรปเช่นเดียวกับไทย

ระบบคะแนนความประพฤติของประเทศไทย มีจำนวนข้อหาในการกระทำผิดทั้งสิ้น 22 ข้อหา ซึ่งถือว่าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่เจริญแล้วอย่างสหราชอาณาจักร ที่มีจำนวนข้อหามากกว่า 60 ข้อหา โดยจะถูกตัดคะแนนครั้งละระหว่าง 1-11 คะแนน (Government of United Kingdom, n.d.) หรือรัฐเซาท์ออสเตรเลีย ประเทศออสเตรเลีย ที่ใช้ระบบคะแนนจำนวน 12 คะแนนเช่นเดียวกับไทย ก็มีจำนวนข้อหาจำนวนมาก มาจากเกือบทุกมาตราของกฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรและรถยนต์ โดยจะถูกตัดคะแนนครั้งละระหว่าง 1-9 คะแนน (Government of South Australia, n.d.) ซึ่งทั้งสหราชอาณาจักรและรัฐเซาท์ออสเตรเลีย จะครอบคลุมข้อหาที่เกี่ยวกับการฝ่าฝืนสัญญาณ และป้ายจราจร อย่างละเอียด ประเทศที่มีประเภทของข้อหาจำนวนค่อนข้างน้อยใกล้เคียงกับไทยคือประเทศฝรั่งเศส ที่มีจำนวนข้อหาทั้งหมด 36 ข้อหา โดยจะถูกตัดคะแนนครั้งละระหว่าง 1-6 คะแนน (Directorate for Legal and Administrative Information of France, 2020)

อย่างไรก็ดี ระบบคะแนนความประพฤติของทั้งสหราชอาณาจักร รัฐเซาท์ออสเตรเลีย และประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่ใช้จำนวนคะแนนสำหรับควบคุมความประพฤติจำนวน 12 คะแนนเช่นเดียวกับประเทศไทย มีระบบที่มีลักษณะเหมือนกัน และมีความแตกต่างจากไทย ที่มีนัยยะสำคัญอยู่ 2 ประการคือ 1) ลักษณะการกระทำผิดเกี่ยวกับการขับขี่ด้วยความเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด และความผิดมาแล้วขับ จะมีระดับคะแนนที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ยกเว้นประเทศฝรั่งเศสที่มีระดับคะแนนของความผิดมาแล้วขับในระดับเดียวแบบประเทศไทย และ 2) การกระทำผิดเกี่ยวกับการขับขี่ด้วยความเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนดจะถูกกำหนดให้อยู่ในความผิดรุนแรงและจะถูกกำหนดให้ต้องเพิ่มหรือตัดคะแนนจำนวนมาก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนในข้อหาขับรถเกินกว่ากฎหมายกำหนด และมาแล้วขับของต่างประเทศกับประเทศไทย

	สหราชอาณาจักร		เซาท์ออสเตรเลีย		ฝรั่งเศส		ไทย	
	ความผิด	คะแนน	ความผิด	คะแนน	ความผิด	คะแนน	ความผิด	คะแนน
ขับรถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด	เกินกว่า 10-20 กม./ชม.	3	เกินต่ำกว่า 10 กม./ชม.	2	เกินต่ำกว่า 20 กม./ชม.	1	ทุกช่วงความเร็ว	1
	เกินระหว่าง 20-30 กม./ชม.	4-6	เกินระหว่าง 10-10 กม./ชม.	3	เกินระหว่าง 20-30 กม./ชม.	2		
	เกินกว่า 20-30 กม./ชม.	6	เกินระหว่าง 20-30 กม./ชม.	5	เกินระหว่าง 30-40 กม./ชม.	3		
	(ขึ้นอยู่กับช่วงความเร็วอนุญาต)		เกินกว่า 30 กม./ชม.	7	เกินระหว่าง 40-50 กม./ชม.	4		
					เกินกว่า 50 กม./ชม.	6		
มาแล้วขับ	ขึ้นอยู่กับระดับแอลกอฮอล์	3-11	ขึ้นอยู่กับระดับแอลกอฮอล์	4-6	ทุกกรณี	6	ทุกกรณี	4

ระบบคะแนนความประพฤติของต่างประเทศที่ใช้หลักเกณฑ์ 12 คะแนนแบบไทย ทั้งสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และรัฐเซาท์ออสเตรเลีย ให้ความสำคัญกับระดับความรุนแรงในการฝ่าฝืนกฎหมายจราจรเกี่ยวกับการใช้ความเร็วและพฤติกรรมเมาแล้วขับ เนื่องจากผู้ขับขี่ที่ใช้ความเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด หรือที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจำนวนที่มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อความเสี่ยงในการที่จะเกิดอุบัติเหตุที่มากขึ้น แนวทางในการควบคุมพฤติกรรมโดยการหักหรือเพิ่มคะแนนผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนกฎหมายในระดับรุนแรงในลักษณะนี้ น่าจะสะท้อนสภาพปัญหาและสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้ดีกว่าการคำนวณคะแนนแบบคงที่ในลักษณะของประเทศไทย ที่ผู้ทำความผิดเล็กน้อยหรือทำความผิดรุนแรง จะถูกตัดคะแนนในจำนวนที่เท่ากัน

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ในกรณีของประเทศไทย ได้จัดการกระทำผิดเกี่ยวกับใช้ความเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนดอยู่ในกลุ่มที่ตัดคะแนนจำนวน 1 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตัดคะแนนน้อยที่สุดในระบบของประเทศไทย การจัดกลุ่มดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของความปลอดภัยในถนนของไทยที่สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ความเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด และการจัดกลุ่มดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับระบบคะแนนความประพฤติของต่างประเทศ ที่ให้น้ำหนักคะแนนเกี่ยวกับการใช้ความเร็วเกินกฎหมายกำหนดสูงมาก โดยสหราชอาณาจักรจะเพิ่มคะแนนโดยเริ่มจาก 3 ถึง 6 เซาท์ออสเตรเลีย จะเพิ่มคะแนนโดยเริ่มจาก 2 ถึง 7 และประเทศฝรั่งเศสจะหักคะแนนโดยเริ่มจาก 1 ถึง 6 เปรียบเทียบกับประเทศไทยที่จะหักคะแนนจำนวน 1 คะแนน ในทุกกรณี

ประเทศไทยจึงควรพิจารณาในการนำสัดส่วนระดับความผิดเกี่ยวกับการใช้ความเร็วเกินกฎหมายกำหนด มาปรับปรุงระบบคะแนนความประพฤติของตนเองในอนาคต ให้สามารถตอบสนองสภาพปัญหาได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น โดยเฉพาะการพิจารณาเพิ่มจำนวนคะแนนที่ต้องตัดในกรณีผู้ขับขี่ใช้ความเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนดให้มากขึ้น หากยังไม่มี การนำเอาสัดส่วนระดับความเร็วและสัดส่วนคะแนนมาใช้

ในทางกลับกัน ระบบการควบคุมคะแนนความประพฤติของไทยเกี่ยวกับพฤติกรรมเมาแล้วขับ กลับมีการตัดคะแนนในระดับสูงสุดคือ 4 คะแนน ซึ่งใช้กับทุกกรณี หากเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยสหราชอาณาจักรจะเพิ่มคะแนนโดยเริ่มจาก 3 ถึง 11 เซาท์ออสเตรเลีย จะเพิ่มคะแนนโดยเริ่มจาก 4 ถึง 6 และประเทศฝรั่งเศสจะหักคะแนนในทุกกรณี 6 คะแนน จะเห็นได้ว่าจำนวนคะแนนของประเทศไทยสามารถเทียบเคียงได้กับระดับคะแนนที่เพิ่มหรือตัดจากการกระทำผิดในระดับที่ต่ำที่สุด สิ่งที่น่าสังเกตคือในสหราชอาณาจักร การขับขี่โดยมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่ากฎหมายกำหนดในระดับต่ำสุด จะถูกเพิ่มคะแนนเพียง 3 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าประเทศไทยที่ 4 คะแนน จากข้อมูลทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยควรพิจารณาระดับความรุนแรงของการเมาแล้วขับมากำหนดสัดส่วนคะแนนใหม่ในลักษณะเดียวกับความผิดเกี่ยวกับการใช้ความเร็วเกินกฎหมายกำหนดในอนาคตต่อไป

3. การบังคับใช้ระบบการควบคุมคะแนนความประพฤติ

ในอดีต ประเทศไทยเคยนำระบบควบคุมคะแนนความประพฤติมาบังคับใช้แล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง ส่งผลให้ทั้งฝ่ายผู้บังคับใช้กฎหมายและภาคประชาชนต่างไม่ยอมรับใน

ระบบดังกล่าวในที่สุด สาเหตุส่วนใหญ่เกิดมาจากการขาดระบบการจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบความผิดต่างท้องที่ได้

อย่างไรก็ดีในปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการพัฒนาระบบในการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลใบสั่งทั้งจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และใบสั่งแบบเล่ม รวมถึงการรับชำระค่าปรับทุกเขตทั่วประเทศให้อยู่ในระบบเดียวกัน โดยเป็นการพัฒนาร่วมกับธนาคารกรุงไทย เรียกว่า “ระบบบริหารจัดการใบสั่งจราจรสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Police Ticket Management: PTM) เรียบร้อยแล้ว

ระบบ PTM ยังครอบคลุมไปถึงระบบบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับขี่โดยอาศัยหมายเลขบัตรประชาชนเป็นข้อมูลเชื่อมโยงกับใบสั่ง สำหรับใช้ในการอ้างอิงการบันทึกคะแนนลงในระบบ โดยระบบสามารถตัดคะแนนความประพฤติจากใบสั่งโดยอัตโนมัติ หรือตัดคะแนนความประพฤติโดยการบันทึกของพนักงานสอบสวนในส่วนผลคดีจากศาลหรือเปรียบเทียบปรับในส่วนที่ไม่ใช่ใบสั่ง นอกจากนี้กรมการขนส่งทางบกจะสามารถเชื่อมต่อเข้ากับระบบ PTM เพื่อทำการคืนคะแนนเมื่อผู้ขับขี่ได้ผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์

จะเห็นได้ว่า ระบบควบคุมคะแนนความประพฤติของประเทศไทยที่กำลังนำมาบังคับใช้ในปัจจุบัน มีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จมากกว่าในอดีตอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาระบบ PTM ดังกล่าว อย่างไรก็ตามความสำเร็จของระบบควบคุมคะแนนความประพฤติ ยังขึ้นอยู่กับอีกสองปัจจัยที่สำคัญคือ 1) ความต่อเนื่องในการบังคับใช้กฎหมาย และ 2) การสื่อสารกับสังคม

ในส่วนของความต่อเนื่องในการบังคับใช้กฎหมาย จากการศึกษาของยุโรปพบว่าการใช้เทคโนโลยี เช่น กล้องตรวจจับความเร็ว จะส่งผลให้ผู้ขับขี่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่า การใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในการออกตรวจตราเพื่อกวาดค้นวินัยจราจร โดยในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจควรมุ่งเน้นไปยังการตั้งจุดตรวจมาแล้วขับให้มีความเข้มข้นมากขึ้น (van Schagen et al., 2012)

รัฐบาลควรมีการจัดให้มีโฆษณาหรือเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นในการนำระบบควบคุมคะแนนความประพฤติมาใช้ และควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ และรายละเอียดของหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้สังคมได้เกิดความเข้าใจ และยอมรับในระบบควบคุมคะแนนความประพฤติดังกล่าว และเมื่อประชากรจำนวนมากในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามแล้ว จะส่งผลให้คนอื่น ๆ ปฏิบัติตามไปในทิศทางเดียวกันด้วย

สรุป (Conclusion)

ปัญหาความปลอดภัยทางถนนยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง ซึ่งถนนของประเทศไทยก็ยังคงมีความอันตรายเป็นอันดับต้นๆ ของโลก

ระบบควบคุมคะแนนความประพฤติเป็นมาตรการสำคัญที่สามารถควบคุมพฤติกรรมการขับขี่ให้มีความปลอดภัยมากขึ้น และประเทศไทยกำลังที่จะนำระบบดังกล่าวมาบังคับใช้ในระยะเวลาอันใกล้

จากการเปรียบเทียบระบบควบคุมคะแนนความประพฤติตามคู่มือหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของระบบคะแนนความประพฤติ (Criteria for BEST Practice Demerit POINT Systems) ของยุโรป และเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ที่ใช้จำนวนคะแนนที่เท่ากัน พบว่า ระบบควบคุมคะแนนความประพฤติของประเทศไทยที่กำลังจะนำมาบังคับใช้ในปัจจุบัน มีมาตรฐานที่ทัดเทียมกับอารยะประเทศในภาพรวม และมีความเป็นไปได้สูงที่จะประสบความสำเร็จในการบังคับใช้ แต่ควรมีการพิจารณาปรับปรุงระบบคะแนนสำหรับประเภทของผู้ขับขี่ และระดับความรุนแรงในการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ความเร็วและพฤติกรรมเมาแล้วขับ ทั้งนี้ควรมีการทบทวนหลักเกณฑ์ของระบบควบคุมคะแนนความประพฤติทุก 1-2 ปี โดยเฉพาะในปีแรกของการนำไปบังคับใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบควบคุมคะแนนความประพฤติของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ตามสภาพปัญหาและบริบทของสังคมประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมควบคุมโรค. (2564). ข้อมูลผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน จากระบบบูรณาการข้อมูลการตายจากอุบัติเหตุทางถนน (3 ฐาน). [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://data.go.th/dataset/rtdi>.
- กรมทางหลวง สำนักอำนวยการความปลอดภัย. (2563). อุบัติเหตุจากรถบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2562. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก https://bhs.doh.go.th/files/accident/62/report_accident_2562.pdf.
- กระทรวงคมนาคม สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักแผนความปลอดภัย. (2563). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2562. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก https://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/PDF/2563-06/25630601-RoadAccidentAna2562_Final.pdf.
- ข้อกำหนดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การดำเนินการบันทึกคะแนน อบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่กระทำผิดและการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่. (2542, 20 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 57 ง, หน้า 9.
- คณะทำงานย่อยเพื่อพิจารณาร่างและแก้ไขกฎหมายลำดับรอง ชุดที่ 3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2562). ตารางสรุปข้อมูลการกำหนดคะแนนของต่างประเทศ และระบบตัดคะแนนเดิมของไทย. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- ณัชชา โอเจริญ. (2560). อุบัติเหตุทางถนน...ความเสียหายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจไทย. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก https://tdri.or.th/2017/08/econ_traffic_accidents/.
- พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535. (2535, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 109 ตอนที่ 39, หน้า 44.
- พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 67 ก, หน้า 67.

- ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน. (2564). จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บสะสม จากอุบัติเหตุทางถนน ปี 2564 เทียบ ปี 2563. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://www.thairsc.com/#stats>.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2563). ร่างระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ พ.ศ.2563. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- Dingle, V. (1985). Deterring traffic offenders through license actions and licence administration procedures. In *Proceedings of the International conference on the prevention of traffic crime* (pp. 72-86).
- Directorate for Legal and Administrative Information of France. (2020). *Driver's license points: removal and recovery*. Retrieved from <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1685?lang=en>.
- Government of South Australia, Department of Planning, Transport and Infrastructure. [n.d.]. *Demerit points for offences*. Retrieved from https://www.sa.gov.au/_data/assets/pdf_file/0009/11421/MR265-Demerit-Points.pdf.
- Government of United Kingdom. [n.d.]. *Penalty points (endorsements)*. Retrieved from <https://www.gov.uk/penalty-points-endorsements/print>.
- Parliament of Victoria Australia Road Safety Committee. (1994). *Inquiry Into the Demerit Points Scheme*. Retrieved from <https://www.parliament.vic.gov.au/archive/rsc/DEMERIT/demerit1.htm#:~:text=The%20first%20demerit%20points%20scheme,but%20few%20other%20European%20countries>.
- van Schagen, I., Machata, K., Goldenbeld, C., Jost, G., Klipp, S., Vlakveld, W., & Winkelbauer, M. (2012). *The BestPoint Handbook: Getting the best out of a Demerit Point System*. BestPoint. Criteria for BEST Practice Demerit POINT Systems. Deliverable 3.
- World Health Organization. (2018). *Global Status Report on Road Safety 2018*. Geneva: World Health Organization.
- Zaal, D. (1994). *Traffic law enforcement: A review of the literature*. Monash University Accident Research Centre.

การค้าอวัยวะมนุษย์ข้ามชาติ

สุพิชญ์กฤตา พาณิชกิจโรจน์¹

วันได้รับบทความ: 11 ตุลาคม 2563 วันแก้ไข: 19 กุมภาพันธ์ 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 23 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

ความเหลื่อมล้ำฝังรากลึกในสังคมทั้งในสังคมเศรษฐกิจโลกมาสู่เศรษฐกิจภายในประเทศเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้เกิดความแตกต่างทั้งสภาพแวดล้อม สังคม คุณภาพชีวิตของประชาชนระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจนอย่างมาก กอปรกับความล้มเหลวของรัฐบาลทั่วโลกที่ไม่สามารถดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเท่าเทียมกันในสังคมได้ ประชาชนของประเทศที่ยากจนจึงต้องพยายามดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อจะพัฒนาฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีขึ้น จนตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมการค้าอวัยวะมนุษย์ ซึ่งขึ้นชื่อว่า เป็น “นิติกรรมที่เอาเปรียบที่สุดในโลก” ซึ่งบทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนปัญหาการค้าอวัยวะมนุษย์ให้สังคมรับรู้เป็นวงกว้างและเกิดการตื่นตัว โดยจะนำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ 2) ต้นเหตุแห่งอาชญากรรมในมุมมองอาชญาวิทยา 3) แนวทางการป้องกันการค้าอวัยวะมนุษย์ข้ามชาติ โดยจะมีการอธิบายและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาโดยนำทฤษฎีทางอาชญวิทยามาอธิบาย รวมไปถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ ที่มีความซับซ้อนและยากที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้กระทำความผิดที่แท้จริง

คำสำคัญ: การค้าอวัยวะมนุษย์ข้ามชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ เหยื่ออาชญากรรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บทความ)

Transnational Human Organ Trafficking

Supitchkitta Panitkitjarod ¹

Received: October 11, 2020 Revised: February 19, 2021 Accepted: February 23, 2021

Abstract

Inequality has been deep-rooted in the society both the world economy and domestic economy for a long time. This makes a huge difference in environment, society, and quality of life in the wealthy and unwealthy countries. With the failure of governments around the world to ensure the quality of life to its people, the people of poor countries have to strive in every way to improve their economic status. So, they fall to be a victim of human organ trading which is reputed to be "the most exploited acts in the world." This article aims to reflect the widespread problem of human organ trafficking in order to inform the society as follows: 1) Human organ trafficking routes 2) Causes of crime from a criminological perspective and 3) Prevention of transnational human trafficking. The causes of the problem will be explained and analyzed by using the criminological perspective, and providing information on how to engage in this type of crime, which is complicated, making it difficult to reach the key offenders.

Keywords: Transnational human organ trafficking, Transnational crime, Victim

¹ Graduate student in Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Social Sciences Faculty, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

โลกในปี 2020 เป็นปีแห่งการเริ่มต้นทศวรรษใหม่ การหมุนรอบดวงอาทิตย์ของโลกสะท้อนให้เห็นถึงวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของห้วงเวลา เมื่อโลกก้าวไปข้างหน้าสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในโลกก็พัฒนาตามไปด้วย สิ่งมีชีวิตเหล่านี้ทำการค้นคว้า ทดลอง วิจัย สิ่งต่างๆจนเกิด นวัตกรรมมากมายเพื่อใช้รองรับการดำรงชีวิตของ “มนุษย์” อาทิเช่น การคิดค้นหลอดไฟแทนเทียนไข การคิดค้นบันไดเลื่อนไฟฟ้า หรือ ลิฟต์โดยสารเพื่อทุ่นแรงมนุษย์และสิ่งสำคัญที่สุดซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างยาวนานและปลอดภัย คือการพัฒนาทางการแพทย์ซึ่งถูกพัฒนามาเพื่อดูแลมนุษย์ตั้งแต่กำเนิด ไปจนถึง การยืดมนุษย์ให้หายใจได้นานที่สุดในวาระสุดท้ายของชีวิต

การพัฒนาทางการแพทย์ทั่วโลกส่งเสริมให้ชีวิตมนุษย์มีคุณภาพดีขึ้น โรคภัยมากมายถูกรักษาให้หายได้ในพริบตา อาจเปรียบได้ว่าร่างกายมนุษย์ ก็เหมือนกับ รถยนต์ เมื่อถูกใช้งานในทุกๆวัน ย่อมเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา ดังนั้นจึงต้องมีการซ่อมแซมบำรุงรักษาเพื่อให้สามารถใช้งานได้ดังเดิม การจะทำให้รถยนต์วิ่งต่อไปได้ยาวนานคือการเปลี่ยนอะไหล่ ส่วนมนุษย์นั้นหากอวัยวะล้มเหลว หรือ เป็นโรคเรื้อรัง และไม่สามารถที่จะรักษาให้ดีขึ้นได้ด้วยการรักษาด้วยยาหรือการผ่าตัดวิธีอื่นไม่ได้ก็ต้องเปลี่ยนอวัยวะ หรือ ที่วงการทางการแพทย์เรียกว่า “การปลูกถ่ายอวัยวะมนุษย์”

การปลูกถ่ายอวัยวะมนุษย์คือความมหัศจรรย์ทางการแพทย์ ที่ช่วยต่อลมหายใจให้ผู้ป่วยที่หมดทางฟื้นฟูร่างกายของตนเอง ให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่งด้วยอวัยวะชิ้นใหม่ จากผู้บริจาค ผู้บริจาค 1 คน สามารถช่วยชีวิต มนุษย์ได้ถึง 8 ราย โดยอวัยวะที่สามารถบริจาคได้ คือ หัวใจ, ปอด 2 ข้าง, ตับ, ไต 2 ข้าง, ตับอ่อน และลำไส้เล็ก นอกจากนั้นยังสามารถบริจาค ดวงตา กระดูกและผิวหนัง เพื่อใช้ในการปลูกถ่ายเนื้อเยื่อช่วยเหลือผู้ป่วยอื่น (ไทยรัฐออนไลน์, 2562)

จากข้อเท็จจริงข้างต้นอาจจะดูเหมือนเป็นสัญญาณที่ดี ที่มนุษย์จะสามารถควบคุมชีวิตตัวเองให้มีระยะเวลายาวนานขึ้นได้ แต่ทุกความสวยงามมักมีด้านมืดซ่อนอยู่เสมอ กล่าวคือ “การปลูกถ่ายอวัยวะมนุษย์” นำมาซึ่งอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า “การค้ามนุษย์” ซึ่งอาศัยช่องว่างระหว่างความต้องการของมนุษย์คือความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ต่อของผู้ป่วย กับ ความต้องการด้านเศรษฐกิจศาสตร์ของเหยื่อ และ บุคคลที่สาม คนทั่วไปเรียกอาชญากรรมนี้ว่า “การค้าอวัยวะมนุษย์”

ความฝันใน การปลูกถ่ายอวัยวะมนุษย์ เพื่อยื้อชีวิตผู้ป่วยถูกทำลายลงด้วยข้อจำกัดหลายประการ เริ่มต้นจาก แหล่งที่มาของอวัยวะที่จะนำมาปลูกถ่าย ปัจจุบัน วิธีการได้มาซึ่งอวัยวะที่เป็นที่ยอมรับมีเพียงวิธีการเดียวคือ การบริจาคอวัยวะ และไม่ใช่ว่าผู้แสดงเจตจำนงว่าประสงค์บริจาค จะสามารถบริจาคได้ทุกคน แต่การบริจาคร่างกายนั้น ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ 1.ผู้บริจาค ต้องเสียชีวิตด้วยภาวะสมองตาย ในภาวะนี้ อวัยวะในระบบอื่นอาจทำงานได้อีกระยะเวลาหนึ่งก่อนหัวใจหยุดเต้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สามารถบริจาคอวัยวะได้ 2.ผู้บริจาคอวัยวะไม่ควรมียายุเกิน 70 ปี ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานของอวัยวะยังคงใช้งานได้ปกติ และ ปราศจากโรคติดต่อ ปัจจุบันประเทศไทยขาดแคลนอวัยวะอย่างมาก มีผู้ป่วยลงทะเบียนรอรับอวัยวะบริจาคกว่า 6,000 ราย ขณะที่ผู้บริจาคอวัยวะประมาณ 300 รายต่อปี นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มของจำนวนผู้ป่วยที่ต้องรักษาด้วยการปลูกถ่ายอวัยวะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ (Plookpedia, 2560)

นอกจากคุณสมบัติของผู้บริจาคและจำนวนผู้บริจาคที่น้อยลงเรื่อยๆ แล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความเข้ากันได้ของอวัยวะใหม่กับร่างกายผู้รับ ทำให้การปลูกถ่ายอวัยวะนี้ ยากขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง ดังนั้น เพื่อให้การรักษาเป็นไปโดยราบรื่น มีจำนวนอวัยวะมากพอเท่ากับความต้องการ จึงมีคนจำนวนมากทั่วโลกลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ โดยจะมีคนกลางหรือนายหน้า คอยติดต่อกลุ่มบุคคลในประเทศที่มีความยากจนให้ยอมขายอวัยวะเพื่อแลกกับเงิน มีตัวอย่างการลักลอบขายอวัยวะ จากข่าว “เขมรจับแก๊งขายไต” โดยผู้ต้องหาในคดีได้ให้การรับสารภาพว่า จะนำไตจากเหยื่อ ส่งไปขายที่ประเทศ เนปาล, อินเดีย ขณะที่องค์การอนามัยโลกระบุแต่ละปีมีการลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ในตลาดมืดมากกว่า 10,000 ราย

สถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์การลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์กำลังเลวร้ายลงเรื่อยๆ ทั่วโลกต่างตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหา จนมีการออกกฎหมายเฉพาะมาเพื่อป้องกันอาชญากรรมประเภทนี้ อาทิเช่น กฎหมาย Trafficking Victims Protection Act of 2000 (TVPA) (กระทรวงแรงงาน, ม.ป.ป.) ของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะ จึงต้องนำหลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา มาบังคับใช้เพื่อให้สัญญาซื้ออวัยวะเป็นโมฆะ และนำหลักกฎหมายอาญา เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกายเพื่อให้ได้ไปเพื่ออวัยวะ และ การลักทรัพย์ (ขโมยอวัยวะ) มาปรับใช้เท่านั้น (ศูนย์นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ดังนั้นบทความฉบับนี้จึงถูกเขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนปัญหาการค้าอวัยวะมนุษย์ให้สังคมรับรู้เป็นวงกว้างและเกิดการตื่นตัว โดยจะมีการอธิบายและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาโดยนำทฤษฎีทางอาชญาวิทยา มาอธิบาย รวมไปถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ ที่มีความซับซ้อนทั้งในเรื่องทางการแพทย์ที่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญอย่างหมอร่วมขบวนการ ซึ่งยากที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้กระทำความผิดที่แท้จริงอีกด้วย

เมื่อสังคมตื่นตัวและเข้าใจปัญหามากขึ้น ผู้คนจะตระหนักถึงความสูญเสียที่ไม่คุ้มค่านี้อย่างยิ่ง และร่วมกันป้องกันอาชญากรรม “การค้าอวัยวะมนุษย์” อันเป็นการปกป้องสิทธิมนุษยชนและส่งเสริมให้ประเทศมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อนานาชาติอารยประเทศทั่วโลก

เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์

1.เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์

พิษเศรษฐกิจส่งผลให้ผู้คนมากมายไม่มีทางเลือก ผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกจึงยอมเดินเข้าตลาดมืดเพื่อขายอวัยวะแลกเงินประทังชีวิตโดยที่ผู้คนเหล่านี้ไม่ได้ทราบถึงผลเสียที่จะส่งผลต่อสุขภาพในระยะยาวที่ไม่คุ้มค่า ปัจจุบันทั่วโลกได้ทำการต่อต้านการค้าอวัยวะมนุษย์ในตลาดมืด ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น “การค้าอวัยวะมนุษย์” จึงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย แม้บางประเทศจะไม่ได้มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการค้าอวัยวะมนุษย์มาควบคุมการกระทำดังกล่าวแต่ก็ได้นำหลักกฎหมายทั่วไป ของกฎหมายแพ่งพาณิชย์ และ กฎหมายอาญามาปรับใช้ เช่น ประเทศไทย

แม้ทุกประเทศทั่วโลกจะยืนยันว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต้องมาเป็นอันดับหนึ่งสำหรับพลเมืองทุกคน ทุกคนมีสิทธิในร่างกายตนเองอย่างเต็มที่การปล่อยให้มีการค้าอวัยวะมนุษย์อย่างเสรีเป็นเรื่องผิดศีลธรรม

อย่างร้ายแรงและยังเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์ทำร้ายกันเองเพื่อแย่งชิงอวัยวะ จนเหล่าประเทศในยุโรปกว่า 14 ประเทศอาทิเช่น เบลเยียม อังกฤษ อิตาลี และตุรกี ได้ลงนามในสนธิสัญญาต่อต้านการค้าอวัยวะมนุษย์ฉบับแรกของโลก โดยสนธิสัญญานี้ ถือว่าการนำอวัยวะจากผู้ที่ยังมีชีวิตหรือเสียชีวิตไปแล้ว เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะเป็นเรื่องผิดกฎหมาย พร้อมทั้งยังประณามการค้าอวัยวะมนุษย์ว่าเป็นการค้าที่เอาเปรียบที่สุดในโลก ซึ่งผู้ขายอวัยวะเป็นผู้พิการ ยากไร้ ด้อยการศึกษา เลขอาธิการสภายุโรป นายทอร์ปิเยอร์น ยักแลนด์ กล่าวในที่ประชุมว่าเหยื่อและผู้รับอวัยวะ เข้ารับการผ่าตัดโดยไม่มีหลักประกันทางการแพทย์ใด ๆ นอกจากนี้ การลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ สร้างรายได้ผิดกฎหมายปีละ 1,200 ล้านดอลลาร์ ติดอันดับ 1 ใน 10 กิจกรรมทำเงินผิดกฎหมายมากที่สุดในโลก พร้อมยกตัวอย่าง ผู้รับการผ่าตัดหลายรายในยูเครน ที่ยอมจ่ายเงินถึง 200,000 ยูโรเพื่อซื้อไต องค์การอนามัยโลกประเมินว่า แต่ละปี มีการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะในตลาดมืดราว 10,000 ราย ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติกับเหยื่อที่อับจนหนทาง (กรุงเทพธุรกิจ, 2558) การค้าอวัยวะมนุษย์เป็น “อาชญากรรม” เพราะว่า อาชญากรรม คือ การกระทำที่ผิดต่อกฎหมายอาญา การค้าอวัยวะมนุษย์นั้น จะต้องกระทำโดยแพทย์เมื่อแพทย์ผ่าตัดนำอวัยวะนั้นออกมา ถือได้ว่าได้กระทำการประทุษร้ายต่อร่างกายมนุษย์ให้ได้รับอันตรายอย่างสาหัส บางครั้งอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต การค้าอวัยวะมนุษย์จึงถือได้ว่าเป็นอาชญากรรม นอกจากประเด็นดังกล่าวแล้วบางกรณีอาจมีการฉ้อโกงกันภายในตลาดมืดที่ทำการค้าอวัยวะมนุษย์ หลอกลวงเหยื่อว่าการขายอวัยวะไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ รวมไปถึงการขโมยอวัยวะมนุษย์ทั้งจากมนุษย์ที่มีชีวิตอยู่และการขโมยจากศพ ปัจจุบันอาชญากรรมประเภทดังกล่าวเกิดขึ้นไปทั่วทุกมุมโลก โดยมีตัวอย่างดังนี้

1.1 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในประเทศอิหร่าน

สำหรับประเทศอิหร่านการค้าอวัยวะมนุษย์เป็นเรื่องถูกกฎหมายซึ่งสงวนเฉพาะสำหรับการขายไตเท่านั้น โดยจัดให้มีการค้าขายได้อย่างเปิดเผยผ่านรัฐบาล มีขั้นตอนการดำเนินการและรับรองในขั้นตอนต่างๆ อย่างถูกต้องโดยจะใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน หากผู้ซื้อและผู้ขายเห็นว่าการขายผ่านรัฐบาลนั้นเสียเวลาและได้รับผลตอบแทนอย่างไม่คุ้มค่า ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถทำการซื้อขายกันเองได้โดยตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการซื้อขายไตในประเทศอิหร่าน

ที่มา : (THE STANDARD Daily, 2562)

เหตุผลที่รัฐบาลยอมให้มีการค้าขายอวัยวะ(ไต)เสรีเช่นนี้ ไม่ใช่เหตุผลที่ยากต่อการคาดเดาแต่อย่างใด ปัญหายังคงอยู่ที่สภาวะทางเศรษฐกิจ อิหร่านให้เหตุผลว่าตนเป็นประเทศที่ยากจนดังนั้นจึงยอมให้มีการค้าขายได้อย่างเสรี อีกทั้งรัฐบาลอิหร่านยังมองว่า “ไต” ของมนุษย์นั้นมีสองข้างเมื่อขายไปข้างหนึ่งแล้วก็ยังสามารถใช้ชีวิตต่อไปได้ การแก้ปัญหาของ อิหร่าน อาจไม่ถูกต้องนัก แม้ประเทศจะมีเศรษฐกิจที่ซบเซาหรือยากจนเพียงใด ยังมีอีกหลากหลายวิธีที่สามารถใช้กระตุ้นเศรษฐกิจได้ดีกว่าการส่งเสริมอาชญากรรมเช่นนี้ การอนุญาตให้ค้าขายได้อย่างเสรีนี้ ถูกกำหนดให้สามารถทำได้เฉพาะชาวอิหร่านเท่านั้น และนี่กลายเป็นฉนวนของการลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ขนาดใหญ่ มีการแอบลักลอบเข้ามาซื้อขาย ปลุกถ่ายอวัยวะจากหลากหลายประเทศรอบเกาะเปอร์เซีย บ้างก็ปลอมสัญชาติเข้ามาเพื่อรับการรักษา แต่ที่เลวร้ายที่สุดคือการแอบลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ของบรรดาแพทย์ในประเทศอิหร่าน (สแตนด์ฮาร์ดเดลี, 2562)

1.2 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในประเทศเลบานอน

ในปี 2017 นายอเล็กซ์ ฟอร์ไซท์ ผู้สื่อข่าวบีบีซีนิวส์ ได้รายงานข่าวเกี่ยวกับการค้าอวัยวะมนุษย์ โดยเล่าเรื่องเกี่ยวกับ จาฟาร์ ซึ่งเป็นอดีตพนักงานรักษาความปลอดภัยที่ผับแห่งหนึ่งซึ่งผันตัวมาทำงานกับกลุ่มนักค้าอวัยวะมนุษย์ โดยจาฟาร์รับหน้าที่สรรหาบุคคลที่ต้องการขายอวัยวะเพื่อส่งให้กับลูกค้า ซึ่งนายหน้าทำงานแบบนี้มีอีกราวๆ 7 คน ซึ่งทุกคนทราบดีว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย

จาฟาร์ใช้ร้านกาแฟเล็กๆ ในย่านที่มีผู้ลี้ภัยชาวซีเรียอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทางตอนใต้ของกรุงเบรุต ประเทศเลบานอน เป็นสถานที่ดำเนินการติดต่อการค้า อวัยวะที่ถูกค้าต้องการมากที่สุดคือ “ไต” ซึ่งมีราคาอยู่ประมาณข้างละ 8,000 ดอลลาร์สหรัฐ ผู้ที่ประสงค์จะขายอวัยวะนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ลี้ภัยที่หนีมาอาศัยในเลบานอน ผู้ลี้ภัยเหล่านี้กลายเป็นแรงงานทาส เด็กส่วนใหญ่กลายเป็นขอทาน เด็กสาวกลายเป็นโสเภณี ประสบการณ์อันเลวร้ายเหล่านี้ทำให้พวกเขาอมสละอวัยวะในร่างกายบางส่วนไปเพื่อหวังแลกกับเงินที่จะนำมาพัฒนาชีวิตของตน

เมื่อผู้ประสงค์จะขายอวัยวะตกลงค่าตอบแทนกับนายหน้าได้เรียบร้อยแล้ว จะมีการพาผู้ประสงค์ขายอวัยวะไปยังสถานที่ผ่าตัดโดยวิธีการขักรถพาผู้ประสงค์จะขายอวัยวะไปยังสถานที่ผ่าตัดโดยใช้ผ้าปิดตาไว้ตลอดทาง โดยสถานที่ผ่าตัดนั้นเป็นบ้านเช่าซึ่งถูกดัดแปลงให้เป็นคลินิกชั่วคราว เมื่อผ่าตัดเสร็จจะมีการดูแลผู้ขายอวัยวะอยู่ประมาณ 7 วัน หลังจากนั้นไม่ว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้นกระทบกับสุขภาพของผู้ขาย จะไม่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ซื้ออีก

บีบีซีนิวส์ได้ทำการสัมภาษณ์ต่อไปโดยได้ทำการสัมภาษณ์เด็กชายคนหนึ่งเพิ่งผ่าตัดไตขายไปได้เพียงสองวัน พบว่าเด็กชายคนดังกล่าวมีอาการผุดลุกผุดนั่งด้วยความเจ็บปวด ใบหน้าทวมไปด้วยเหื่อ เลือดสีแดงไหลผ่านผ้าผืนแผล โดยการซื้อขายดังกล่าว ไต ถูกนำส่งไปยังต่างประเทศ (บีบีซีนิวส์, 2560)

จากเรื่องราวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าเส้นทางของการขายอวัยวะนั้นอันตรายและน่าหดหู่เป็นอย่างมาก ทุกคนเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน แต่กลับไม่มีสิทธิของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน คนรวยมีสิทธิจะใช้เงินทำอะไรก็ได้แม้แต่การแย่งอวัยวะจากคนจนเพื่อให้ตัวเองมีชีวิตที่ยืนยาว

1.3 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในประเทศเวียดนาม

มีตัวอย่างคดีเมื่อปี พ.ศ. 2560 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในเวียดนามเริ่มต้นจากเหตุการณ์ ที่ นางเหวียนหญิงอายุ 44 ปี พยายามจะขายไตของตนเองเพื่อใช้หนี้

เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ที่ใหญ่ที่สุดที่ค้นพบในเวียดนาม การลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ดังกล่าวได้นำเอาเทคโนโลยีสื่อออนไลน์มาช่วยในการหาเหยื่อ ทำให้สามารถหาเหยื่อได้จำนวนมาก นางเหวียนและเพื่อนได้สร้างเครือข่ายและหลอกเหยื่อจากสื่อสังคมออนไลน์ เหยื่อส่วนใหญ่มักเป็นคนยากจน คนจากชนกลุ่มน้อย ผู้ต้องการชำระหนี้จากการพนันการกู้ยืมต่างๆ โดยผู้สมัครใจขายเหล่านี้ จะเรียกตนเองว่า “ผู้บริจาค” เพื่อความปลอดภัยและหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม

โดยทั่วไป ผู้ขายไตจะได้รับเงินประมาณ 200 ล้านดอลลาร์เวียดนาม (ประมาณ 3 แสนบาท) และมูลค่าในวงจรธุรกิจดังกล่าวคิดเป็นมูลค่าเกือบ 400 ล้านดอลลาร์เวียดนาม โดยนายหน้าจะได้รับเงินประมาณ 20-25 ล้านดอลลาร์เวียดนามสำหรับการซื้อขายในแต่ละครั้งที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ทางการเชื่อว่าวงจรธุรกิจค้าอวัยวะมนุษย์สามารถทำเงินได้หลายหมื่นล้านดอลลาร์เวียดนาม ที่ผ่านมามีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหลายรายประสบกับปัญหาสุขภาพที่รุนแรงหลังจากกลับบ้านเนื่องจากการรักษาและการดูแลที่ไม่เหมาะสม (ข่าวประเทศอาเซียน, 2562)

ผู้ด้อยโอกาสที่ตกเป็นเหยื่อเหล่านี้ต้องใช้ชีวิตต่อไปด้วยความทุกข์ทรมานเงินที่ได้มายังคงไม่เพียงพอที่จะดูแลสุขภาพที่อ่อนแอลง และยังคงตกอยู่ในสภาพนี้ตลอดไปไม่มีทางจะกลับมาเป็นปกติได้ตลอดชีวิต

1.4 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในประเทศอินเดีย

การค้าขาย “ไต” เป็นสินค้าที่มีความต้องการสูง แม้ว่าข้อถกเถียงทางการแพทย์และจิตวิทยาแสดงให้เห็นว่าผู้รับไตชาวต่างชาติที่เปลี่ยนถ่ายไตจากชาวอินเดียมีอัตราการตายสูง แต่ทว่า กลุ่มผู้ป่วยจากกลุ่มประเทศร่ำรวยอย่างอาหรับเอมิเรตและโอมานต่างเดินทางไปอินเดียเพื่อซื้อไตจากผู้บริจาคที่มีชีวิตผ่านทางนายหน้า แหล่งพบปะของผู้ขายหน้าใหม่อยู่ในตลาดชื่อ “ออแกน บาซาร์” ในชุมชนแออัดของเมืองมุมไบ กัลกัตตาและแมดราส ซึ่งเป็นย่านอยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์อินเดียในวีร์

ตลาดค้าขายอวัยวะ ปี ค.ศ.1998 ระบุสถานการณ์การจัดตั้งกลุ่มแลกเปลี่ยนไตนานาชาติมีจุดประสงค์เพื่อรับบริจาคไตจากผู้ป่วยที่มีชีวิตในประเทศโลกที่สาม โดยเฉพาะอินเดียก่อนปี ค.ศ.1990 และ ค.ศ. 2000 สถิติการปลูกถ่ายไตจากผู้บริจาคมีชีวิตของอินเดียในแต่ละปีแสดงให้เห็นว่าอินเดียเป็นตลาดอวัยวะที่สำคัญระดับโลก ขณะที่กฎหมายควบคุมที่ไม่เคร่งครัดทำให้นายหน้าเอากำไรจากเหยื่อ

อินเดียมีกฎหมายควบคุมการขายไตภายหลังปี ค.ศ. 1994 จากการเคลื่อนไหวกดดันของนักสิทธิมนุษยชน นักหนังสือพิมพ์และนักมานุษยวิทยาการแพทย์ที่ต้องการยับยั้งการค้าขายในตลาดมืดที่เคยถูกจัดการด้วยนักการเมืองท้องถิ่น ในบางกรณีนายแพทย์เป็นนายหน้ายังคงทำธุรกิจในบังกลอร์และแมดราสต่อไป (บังกลอร์และแมดราสเป็นเมืองขึ้นชื่อเรื่องเทคโนโลยีการแพทย์) เพราะกฎหมายใหม่มีมาตรการระบุว่าบริจาคไตต้องได้รับการรับรองจากกรรมการเจ้าหน้าที่การแพทย์ท้องถิ่น ซึ่งเขาเหล่านั้นมักละเลยปล่อยผ่าน เพราะการค้าขายไตเป็นแหล่งรายได้สำคัญของชุมชน วงจรของปัญหาดังกล่าวเกิดจากโครงสร้างหนี้สินและความยากจนที่ดึงดูดผู้ขายไตเข้าสู่กระบวนการขายอวัยวะตนเอง “ฉันอยากจะมีสามไตเพื่อขายเลี้ยงครอบครัว” หญิงสาวชาวบ้านคนหนึ่งเล่าให้โคเฮน นักมานุษยวิทยาการแพทย์ผู้สัมภาษณ์

การขายไถในมิติทางวัฒนธรรมในอดีต ชาวบ้านในพื้นที่ชนบทมองการขายไถเป็นยุทธวิธีเพื่อการอยู่รอดของพ่อแม่ที่ยากจนที่จะขายไถให้ลูกสาวนำเงินสินสอดไปหมั้นหมายผู้ชาย ช่วง 15 ปีที่ผ่านมาเมื่อหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวรายงานการขายไถเกิดขึ้นในเมืองมูไบและแมตราส ชาวเมืองจะมีปฏิกิริยาตอบสนองว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่ในปัจจุบันชาวเมืองมักพูดถึงข้อเท็จจริงอันความจำเป็นที่ต้องขายอวัยวะเป็น “อะไหล่” ซึ่งไม่ใช่ชาวเมืองทุกคนที่คิดแบบนี้ แต่ที่คิดเช่นนี้เพราะว่าไถได้กลายเป็นสินค้าในจินตนาการของสังคมอินเดียไปแล้ว ชาวบ้านจะตัดสินใจขายไถตนเองมากขึ้นด้วยเหตุที่ค่าสินสอดของผู้หญิงมีมูลค่าสูงขึ้น สำหรับตัวอย่างนี้ ทศนคติของผู้หญิงชาวอินเดียเป็นภาพแทนที่แสดงว่าไถของพวกเธอมีแนวโน้มจะเปลี่ยนถ่ายไปสู่ผู้อื่น (ประชาไท, 2558)

1.5 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในประเทศจีน

สำหรับประเทศจีน มีตัวอย่างในกรณี ของ พอล ลี ชายวัย 53 ปี หัวหน้าช่างเทคนิคของรถไฟฟ้าใต้ดินในฮ่องกง พอล ลี มีอาการป่วยเป็นมะเร็งตับตั้งตั้งแต่ปี 2005 แพทย์ไม่ยอมปลูกถ่ายอวัยวะให้เนื่องจากกลัวว่าเนื้อร้ายจะแพร่ไปสู่อวัยวะอื่นในร่างกาย

ด้วยเหตุนี้เอง พอล ลี จึงต้องพยายามหาทางเอาชีวิตรอด หลังจากนั้น พอล ลี ก็ได้รู้จักกับโรงพยาบาลปลูกถ่ายอวัยวะในเมืองเทียนจิน พอล ลีจ่ายเงินไป 260,000 หยวน หรือราว 34,380 ดอลลาร์ เพื่อเข้ารับการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะที่ช่วยต่อชีวิตให้กับเขา โดยเขาได้รับการบริจาค “ตับ” จากนักโทษประหารคนหนึ่งจากมณฑลเฮยหลงเจียง

ประเทศจีนนั้นมีนโยบายบังคับนักโทษประหารบริจาคอวัยวะ นี่คือนโยบายที่ทำให้พอล ลีรอดชีวิต แม้ว่าจีนจะมีนโยบายดังกล่าวเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนอวัยวะอย่างถูกกฎหมาย แต่การบริจาดดังกล่าวยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีการถือกำเนิดการค้าอวัยวะในตลาดมืดอย่างแพร่หลาย และมีชาวโคงดังในปี 2554 มีวัยรุ่นจีนอายุ 17 ปี ขายไถให้กับแก๊งค์ค้าอวัยวะเถื่อน เพื่อนำเงินไปซื้อโทรศัพท์มือถือ ไอโฟนรุ่นใหม่ ต่อมาตำรวจสามารถจับกุมผู้ต้องหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าไถเถื่อนในตลาดมืดได้ 5 ราย โดนทั้งหมดให้สารภาพว่าได้ทำการรับซื้อและขายต่ออวัยวะในตลาดมืดมานานแล้ว และได้ทำการซื้อขายไปแล้วไม่ต่ำกว่าสิบลาย จากกรณีดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ไม่ใช่เพียงแค่กลุ่มชนกลุ่มน้อยด้อยโอกาส หรือผู้ขาดการศึกษาเท่านั้นที่จะตกเป็นเหยื่อ แต่ในปัจจุบันกลุ่มค้าอวัยวะเถื่อนเหล่านี้ได้พัฒนาการเลือกเหยื่อกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีความต้องการสิ่งของที่จะใช้เป็นเครื่องยืนยันสถานะทางสังคม ทำให้พวกเขาขาดการยั้งคิดและตกเป็นเหยื่อโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

เส้นทางการรุนแรงเกี่ยวกับการค้าอวัยวะมนุษย์ในจีนยังไม่หมดเพียงเท่านี้ สถานการณ์ยังคงทวีความรุนแรงและป่าเถื่อนขึ้นเรื่อยๆ ในปี 2556 ได้เกิดเหตุการณ์เด็กชายวัย 6 ขวบ ถูกลักพาตัวไปเพื่อขโมยอวัยวะ โดยการควักลูกตาทั้งสองข้างของเด็กคนดังกล่าวออก และทั้งเด็กเอาไว้ข้างทางอย่างโหดเหี้ยม การกระทำผิดมนุษยนี้ สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์การค้าอวัยวะในตลาดมืดของจีนกำลังเลวร้ายลงเรื่อยๆ รัฐบาลควรเด็ดขาดและจริงจังเพื่อปกป้องประชาชนผู้บริโภคให้มีสวัสดิภาพในชีวิต (ตฤณห์ โพธิ์รักษา, 2561)

1.6 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในประเทศอียิปต์

สำหรับประเทศอียิปต์มีกฎหมายกำหนดการบริจาคไว้สองทางเท่านั้น คือ ผู้ที่จะบริจาคให้กันได้จะต้องเป็นทายาทสืบสายโลหิตกันเท่านั้น ซึ่งข้อนี้มีความคล้ายคลึงกับข้อบังคับแพทยสภาของไทย จะแตกต่างกันตรงที่ ของประเทศไทยอนุญาตให้สามี ภรรยา สามารถบริจาคให้กันได้ หากครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กำหนด ส่วนอีกทางเลือกหนึ่งคือการรับบริจาคจากผู้เสียชีวิตที่อยู่ในภาวะสมองตาย

แต่อย่างไรก็ตามประเทศอียิปต์ยังคงประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย คือปัญหาทางด้านความเชื่อและศาสนา ชาวอียิปต์เชื่อว่าเมื่อมนุษย์ที่เสียชีวิตแล้วจะสามารถกลับมาเกิดใหม่ในร่างเดิมได้อีก ดังนั้นจึงต้องเก็บรักษาร่างเอาไว้ให้ดี เราจะเห็นว่าชาวอียิปต์นั้นนิยมทำมัมมี่เพื่อเก็บรักษาร่าง นี่เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้การบริจาคอวัยวะของอียิปต์ไม่ได้ผลน่าพอใจเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ทำให้ประเทศอียิปต์ต้องเข้าสู่วังวนของการค้าอวัยวะในตลาดมืด ในปี 2553 องค์การอนามัยโลกได้มีรายงานว่าอียิปต์เป็นประเทศศูนย์กลางการค้าอวัยวะมนุษย์ ที่ใหญ่ติดอันดับ “1 ใน 5 ของโลก” จากสถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าอียิปต์ควรต้องระวังอาชญากรรมประเภทดังกล่าวอย่างใกล้ชิด (ตฤณห์ โพธิ์รักษา, 2561)

1.7 เส้นทางการค้าอวัยวะมนุษย์ในประเทศไทย

แม้ประเทศไทยจะไม่มีข่าวเกี่ยวกับการค้าอวัยวะมนุษย์ให้เห็นมากนัก แต่ในปี 2557 สื่อประเทศกัมพูชาได้เผยแพร่ข่าวลงในกัมพูชาเดลี่ ด้วยประเด็นที่ค่อนข้างรุนแรงพาดพิงถึงประเทศไทยว่าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการค้าอวัยวะมนุษย์ ด้าน พ.ต.ท.จิวิ เจริญเปิดเผยว่า การจับกุมผู้ต้องสงสัยครั้งนี้มีขึ้นหลังเจ้าหน้าที่ได้รับคำร้องเรียนจากเหยื่อ 1 ใน 5 รายที่โดนหลอกขายไตไป ขณะที่เหยื่ออีกหนึ่งรายมีอายุเพียง 15 ปี ได้ให้การว่า เข้ารับการผ่าตัดไตที่โรงพยาบาลชื่อดังแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ (โพสต์ทูเดย์, 2557)

จากคำให้การดังกล่าวควรเชื่อได้ว่าไทยมีส่วนร่วมกับอาชญากรรมข้ามชาติครั้งนี้ โดยผู้ร่วมขบวนการเป็นแพทย์ที่อยู่ในโรงพยาบาลชื่อดัง ดังกล่าวซึ่งอาจกลายเป็นตลาดการค้าขายอวัยวะข้ามชาติแห่งใหม่ สร้างความวิตกกังวลให้สังคมเป็นอย่างมากเนื่องจากอาชญากรรมประเภทดังกล่าว เป็นอาชญากรรมในมมมมมมเป็นเรื่องยากมากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถตรวจพบขบวนการลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ได้ เนื่องจากอาชญากรรมดังกล่าวจะกระทำได้ต้องมีการลักลอบผ่าตัดและส่วนใหญ่ผู้ขายอวัยวะมักเต็มใจจะขายอวัยวะของตนเพื่อแลกเงิน หากไม่ได้รับความร่วมมือจากเหยื่อในการให้การก็ยากมากที่สังคมจะพบเข้าโดยบังเอิญ

เส้นทางการก่ออาชญากรรมค้าอวัยวะมนุษย์ข้ามชาติของแต่ละประเทศที่ยกตัวอย่างมานี้ล้วนมาจากจุดเริ่มต้นของการขาดแคลนอวัยวะในการเปลี่ยนถ่ายเพื่อช่วยชีวิตของผู้ป่วยทั้งสิ้น จาก 7 ประเทศที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นนี้มีเพียง 1 ประเทศ ที่มีกฎหมายรองรับความชอบธรรมของการค้าอวัยวะมนุษย์ คือ ประเทศอิหร่าน ที่อนุญาตให้มีการซื้อขายไต โดยผ่านรัฐบาล

ในขณะที่ประเทศไทยและประเทศอียิปต์มีเพียงข้อบังคับที่ใช้อธิบายหลักเกณฑ์ของการบริจาคอวัยวะไว้เท่านั้น ไม่ได้มีการอนุญาตให้ซื้อขายกันตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่น่าสนใจของประเทศจีนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนอวัยวะ โดยบังคับให้นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตต้องทำการบริจาคอวัยวะ

สำหรับประเทศที่เป็นตลาดการค้าอวัยวะมนุษย์ขนาดใหญ่ ได้แก่ ประเทศอินเดียและประเทศอียิปต์ แม้อินเดียจะมีกฎหมายควบคุมการกระทำผิดไว้เฉพาะก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ส่งผลให้ตลาดการค้าอวัยวะมนุษย์ของอินเดียเป็นที่ต้องการของคนทั่วโลก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศร่ำรวยอย่างอาหรับเอมิเรตและโอมาน ในขณะที่ประเทศเลบานอนและประเทศเวียดนามก็เริ่มพบกลุ่มนายหน้าซึ่งมีการค้าขายอวัยวะมนุษย์กันเป็นกิจจะลักษณะ ซึ่งต้องรีบปราบปรามไม่ให้กลายเป็นตลาดการค้าขนาดใหญ่

ประเทศที่มีความรุนแรงในการแย่งชิงอวัยวะมากที่สุดคือประเทศจีน โดยไม่ได้ใช้เพียงแต่วิธีการซื้อขายเท่านั้น แต่บานปลายไปถึงการลักพาตัวเด็กเพื่อจะขโมยอวัยวะ เส้นทางการค้าอวัยวะดังกล่าวเป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมีการลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์ที่โหดร้ายแบบนี้อีกมากซ่อนอยู่ทุกมุมโลก

2. ความเสี่ยงกับค่าตอบแทน

ค่าตอบแทนนั้นไม่น้อยเพียงใดกัน เหตุใดผู้คนมากมายจึงเสี่ยงชีวิต เป็นเรื่องยากที่จะสามารถตอบได้ว่าจำนวนเงินที่ใช้เพื่อแลกเปลี่ยนอวัยวะมากพอหรือไม่ เพราะการตีค่าของเงินสำหรับแต่ละบุคคลแตกต่างกัน เงินหนึ่งร้อยบาทสำหรับผู้มีฐานะอาจดูเล็กน้อย

แต่สำหรับผู้ยากไร้นั้นอาจมีค่ามากมายมหาศาลก็ได้ ข้อมูลจาก เว็บไซต์ Futurism สามารถช่วยให้ทราบราคาชิ้นส่วนอวัยวะแต่ละชิ้นในตลาดมืดได้ โดยอวัยวะแต่ละชิ้นมีราคาอยู่เฉลี่ยตามค่าเงินของไทย (บาท) ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงราคาอวัยวะมนุษย์ในตลาดมืด

ลำดับ	รายการ	ราคา	สกุลเงิน
1	ปอด 1 ข้าง	9,248,000	บาท
2	ไต 1 ข้าง	4,715,000	บาท
3	ตับ	4,658,000	บาท
4	กระจกตา	673,000	บาท
5	โครงกระดูก	224,000	บาท
6	เอ็น	163,000	บาท
7	เลือดต่อลิตร	21,420	บาท
8	ผิวหนังต่อตารางนิ้ว	270	บาท

ที่มา : (ตฤณห์ โพธิ์รักษา, 2018)

ราคาเฉลี่ยในตลาดมืดกลายเป็นแรงจูงใจชั้นดีให้ผู้คนสนใจ และเลือกจะขายอวัยวะของตน แต่การแลกเปลี่ยนนี้ ไม่ว่าราคาจะสูงสักเท่าไรก็ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับความคุ้มค่ากันได้ เพราะไม่มีสิ่งมีค่าใดๆในโลกจะสามารถมาตีค่าอวัยวะอันล้ำค่า และความเท่าเทียมของมนุษย์

ปัจจุบันไต เป็นสินค้าในกลุ่มการค้าอวัยวะของโลกที่มีความต้องการให้ตลาดมืดสูงมาก การผ่าตัดไตก็คือการผ่าตัดชนิดหนึ่งซึ่งย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ เพราะการผ่าตัดปลูกถ่ายไตต้องมีการวางยาสลบเหมือนการผ่าตัดอื่น ๆ แต่ความเสี่ยงที่เกิดจากการผ่าตัดนั้นพบว่ามีน้อยมาก ซึ่งไม่ได้แตกต่างจากการผ่าตัดไส้ติ่งหรือการผ่าตัดคลอดเลย แม้โดยทั่วไปการผ่าตัดในโรงพยาบาลซึ่งได้มาตรฐานจะพบความเสี่ยงน้อย แต่การลักลอบค้าอวัยวะนั้น มีมาตรฐานที่ต่ำมากจะเห็นได้จากการแอบลักลอบค้าอวัยวะในเลบานอน ที่ดัดแปลงบ้านเป็นคลินิกเถื่อน โดยปกติหลังผ่าตัดผู้บริจาคอวัยวะต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลโดยเฉลี่ยประมาณ 3 - 4 วัน หากไม่มีภาวะแทรกซ้อน เช่น แผลติดเชื้อ ก็สามารถกลับไปพักผ่อนที่บ้านได้ และสามารถกลับมาทำงานตามปกติได้ประมาณ 4 - 6 สัปดาห์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ป่วยแต่ละราย แต่เหยื่อที่ทำการค้าอวัยวะมนุษย์นั้นไม่ได้การดูแลรักษาให้พักฟื้นที่มาตรฐานแบบนี้ นั่นแสดงให้เห็นถึงภาวะความเสี่ยงมากมายที่อาจเกิดขึ้นได้ และไม่คุ้มค่ากับเงินที่ได้รับเลย

แม้การวิจัยทางการแพทย์ จะสื่อสารให้ผู้บริจาคเข้าใจว่าการบริจาคไต หนึ่งข้างไม่ได้มีผลอะไรต่อการใช้ชีวิตมากนัก แต่ผู้ที่ใช้ชีวิตต่ออย่างยืนยาวแล้วแต่เป็นผู้ที่เข้ารับการผ่าตัดที่ได้มาตรฐาน แล้วถึงเป็นผู้มีกำลังที่จะดูแลตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อาทิเช่น อาหารที่มีคุณประโยชน์

แน่นอนว่าผู้ตัดสินใจขายอวัยวะของตนเองต้องเป็นผู้ที่มีความเดือดร้อนทางการเงิน แล้วเขาเหล่านี้จะนำเงินจากไหนมาดูแลตนเองที่เหลือไตเพียงข้างเดียว ส่วนในเรื่องของการทำงานหากเป็นชนชั้นแรงงานที่ต้องทำงานหนักก็จะเกิดผลกระทบเนื่องจากการเหลือไตเพียงข้างเดียวทำให้ร่างกายเหนื่อยง่าย ไม่เหมาะกับงานหนัก รายได้จากการทำงานก็จะสูญหายไป ลำพังเงินที่ได้จากการขายไต เพียงครั้งเดียวคงไม่เพียงพอสำหรับดูแลตนเองไปชั่วชีวิต

ต้นเหตุแห่งอาชญากรรมในมุมมองอาชญาวิทยา

อาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยหลักการ หรือ ทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity theory) “สามเหลี่ยมอาชญากรรม” ซึ่งประกอบไปด้วย เหยื่อ การขาดการคุ้มครองที่ดี/โอกาส และผู้ก่อเหตุ หรือ อาชญากร เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาก่อนที่จะนำทฤษฎีอื่นๆมาขยายสาเหตุต่างๆโดยปัจจัยทั้ง 3 อย่างนี้จะมีความเชื่อมโยงกัน ในแง่ที่ว่า อาชญากรนั้นเมื่อจะทำการก่ออาชญากรรมอะไรสักอย่าง สิ่งแรกที่ต้องทำคือ การวางแผน, หาช่องทาง , โอกาสของความเป็นไปได้ว่า มีสิ่งใดบ้างที่สามารถจะทำให้ตนบรรลุเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์หรือผลประโยชน์ด้านอื่นๆที่ตนต้องการ หรือในบางกรณีตัวอาชญากรเองอาจไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้า แต่ประสบโอกาสและพบเหยื่อที่อ่อนแอก็อาจลงมือได้ทันที โดยกรณีนี้มักจะเกิดกับอาชญากรประเภทที่กระทำความผิดเป็นครั้งคราว

ต่อมาเมื่อ “อาชญากร” ประสบ “โอกาส” ที่จะใช้ในการกระทำความผิดแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการพิจารณาเหยื่อ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และตนมีความสามารถมากพอที่จะควบคุมเหยื่อได้จนความผิดสำเร็จหรือไม่นั่นเอง

สำหรับอาชญากรรมการค้าอวัยวะมนุษย์นั้น สามารถนำ ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมมาอธิบายโครงสร้างของการก่ออาชญากรรมได้ดังนี้

2.1 อาชญากร (ผู้กระทำความผิด) สำหรับอาชญากรรมเรื่องนี้สามารถแบ่งอาชญากรได้เป็น 2 กลุ่มด้วยกัน

เป็นธรรมดาที่ผู้ป่วยระยะสุดท้ายหมดทางรักษา จะมีอารมณ์กดดัน เครียด สิ้นหวัง หวาดกลัว และพยายามดิ้นรนทุกอย่างเพื่อที่จะได้มีชีวิตอยู่ต่อไป ดังนั้นผู้ป่วยเหล่านี้จึงอาศัยฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองที่ค่อนข้างจะมั่งมี และใช้มันตามหาเหล่านายหน้า เพื่อขอซื้ออวัยวะในตลาดมืดมาต่อชีวิตตนเอง ผู้ป่วยเหล่านี้จึงถือเป็น “ผู้ใช้” ตามกฎหมายอาญา และต้องรับผิดชอบเหมือนเป็นตัวการกระทำความผิดเอง

ในแงุ่มของคนทั่วไป ผู้ป่วยเหล่านี้ไม่ผิดที่อยากจะมีชีวิตอยู่ต่อ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมอยากมีชีวิตที่ยืนยาว แต่ผิดที่ความต้องการนี้กลายเป็นต้นเหตุ ที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมการค้าอวัยวะมนุษย์ขึ้น เป็นการเปิดช่องทางให้เหล่านายหน้าหากินบนความยากไร้ และความรู้ ของบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งพวกคนเหล่านั้นก็มีสิทธิที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี แข็งแรงปลอดภัยเหมือนกับมนุษย์คนอื่นๆเช่นกัน

2.1.2 กลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์ ได้แก่ นายหน้า และ ทีมแพทย์ อาชญากรกลุ่มนี้กระทำความผิดสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลทฤษฎีนี้อธิบายถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่ดำรงอยู่โดยเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง การกระทำทุกอย่างอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผลที่เข้าข้างตัวเองโดยมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือเงินตราเป็นหลัก ซึ่งตัวผู้กระทำความผิดจะทำการชั่งน้ำหนักถึงความคุ้มค่าว่าความเสี่ยงในการกระทำความผิดครั้งนี้มีสูงขนาดไหน ถกจับกุมได้โดยง่ายหรือไม่และผลตอบแทนเป็นอย่างไร

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีที่สามารถใช้อธิบายบุคคลกลุ่มได้อีกหนึ่งทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยทฤษฎีดังกล่าวสามารถใช้อธิบายถึงทักษะเฉพาะในการกระทำความผิดของนายหน้า และทีมแพทย์ที่ต้อง

อาศัยการเรียนรู้ทั้งรูปแบบและลักษณะของการกระทำความผิด อาทิเช่น วิธีการโน้มน้าวให้มีผู้สนใจขายอวัยวะ และวิธีการผ่าตัดเพื่อปลูกถ่ายอวัยวะมนุษย์

2.2 โอกาส โอกาสหรือช่องทางในการกระทำความผิดครั้งนี้เกิดขึ้นจากความต้องการของมนุษย์เชื่อมโยงกันดังนี้ ความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ต่อของผู้ป่วยประสานกับความต้องการที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นของคนกลุ่มหนึ่งเปิดโอกาสให้เหล่านายหน้าฉวยโอกาสค้าอวัยวะมนุษย์ในตลาดมืด เพื่อสนองความต้องการของผู้ป่วยโดยการสรรหาอวัยวะให้และสนองความต้องการให้เหยื่อโดยการจ่ายผลตอบแทนเป็นเงินตราซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวเหล่านายหน้าได้หักผลประโยชน์ไว้สำหรับตนเองแล้ว

2.3 เหยื่อ เหยื่อหรือผู้ประสงค์จะขายอวัยวะของตนเอง มักเป็นผู้ยากไร้ ด้อยการศึกษา และไม่มีทางเลือกในชีวิตมากนัก ทำให้หวั่นวิตกคิดของคนเหล่านี้แตกต่างไปจากคนธรรมดาทั่วไป สภาพแวดล้อมในชีวิตที่ค่อนข้างโหดร้ายทำให้พวกเขาอยากหลุดพ้น จึงหลงเชื่อเหล่านายหน้าที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับพวกเขาว่าจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์(เงินตรา) สอดคล้องกับทฤษฎีความกดดันทางสังคม เป็นทฤษฎีซึ่งอธิบายถึงความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมในโครงสร้างทางสังคม กลุ่มคนยากจน หรือ ชนชั้นต่ำ (Lower class) ไม่มีโอกาสเข้าถึงความสะดวกสบายและหรูหราได้เท่ากับ สังคมชนชั้นกลาง (Upper class)

สามารถกล่าวได้โดยสรุป คือ ทั้งอาชญากร และ เหยื่อ ต่างก็ประสบโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์จากซึ่งกันและกัน แต่ตัวเหยื่อหรือผู้ประสงค์ขายอวัยวะนั้น เสียผลประโยชน์มากกว่า การแลกเปลี่ยนดังกล่าวเป็นการแลกเปลี่ยนที่เอารัดเอาเปรียบและละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

แนวทางการป้องกันการค้าอวัยวะมนุษย์ข้ามชาติ

สาเหตุหลักของการเกิดอาชญากรรมค้าอวัยวะมนุษย์ข้ามชาตินี้ คือความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทั่วโลก ความยากจนทำให้มีกลุ่มนายหน้าตั้งตนขึ้นเพื่อหาผลประโยชน์ โดยการหลอกลวงกลุ่มคนยากจน ให้ขายอวัยวะให้กับคนร่ำรวย อาจพูดได้อย่างเต็มปากเลยว่าอาชญากรรมดังกล่าวเกิดจากการบริหารงานที่ล้มเหลวของรัฐบาลทั่วโลก แม้หลายประเทศจะพยายามออกกฎหมาย หรือ ใช้บทกฎหมายทั่วไปที่มีอยู่แล้ว มาใช้ในการป้องกันและปราบปราม ลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ก็ยังเป็นเพียงการแก้ที่ปลายเหตุเท่านั้น สิ่งที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ต้องใช้ “เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม” เข้ามาช่วย

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม คือ เป็นเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ที่ส่งอิทธิพลยิ่งทั้งในเชิงวิชาการและนโยบาย ซึ่งเป็นกลไกในการแก้ปัญหาความขาดแคลนได้ด้านต่างๆ เช่น หากเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจไม่มากพอ ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจเกิดภาวะเงินฝืด การผ่านพ้นวิกฤตได้รัฐบาลต้องหาหนทางให้ประชาชนออกมาใช้เงิน รัฐบาลก็จะใช้เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมนี้เอง จะเป็นตัวช่วยในการวิเคราะห์ว่าทำอย่างไรคนถึงจะใช้เงินมากขึ้น

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเกี่ยวข้องอย่างไรกับการอาชญากรรมการค้าอวัยวะมนุษย์ในแง่ที่ว่า เมื่อตลาดมืดที่ใช้ลักลอบเป็นแหล่งซื้อขายอวัยวะมนุษย์ดำรงอยู่ได้ด้วยความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ต่อของผู้ป่วย เราต้องเริ่มจากการเติมเต็มความต้องการของผู้ป่วยเหล่านี้ กล่าวคือ จะทำอย่างไรให้มีการบริจาคอวัยวะ

เพียงพอสำหรับผู้ป่วยทุกคนอย่างเท่าเทียมนอกจากจะช่วยปิดการค้าตลาดมืดได้แล้ว ยังสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ซื้ออวัยวะจากตลาดมืดเพื่อต่อชีวิตอีกด้วย

ปัจจุบันประเทศไทย มีผู้ป่วยรอรับอวัยวะอยู่ 6,271 ราย โดยอันดับหนึ่งเป็นผู้ป่วยที่ต้องการปลูกถ่ายไต จำนวน 5,998 ราย รองลงมาคือ ตับ จำนวน 219 ราย, หัวใจ 23 ราย และอื่นๆ ฯลฯ ในขณะที่มียอดผู้บริจาคอวัยวะเพียง 481 รายเท่านั้น (ข้อมูลล่าสุดเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2562 ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย) ตัวเลขที่เหลื่อมล้ำกันเช่นนี้คงเดาได้ว่าจะมีสาเหตุอะไรบางอย่างหนึ่งของผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะนี้มีสิทธิสูงมากที่จะตกต่ำเข้ารับบริการจากตลาดมืด

เมื่อมีคนบริจาคอวัยวะน้อย จึงต้องอาศัยเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมมาช่วยวิเคราะห์ว่าทำอย่างไรดี เพื่อให้มีจำนวนการบริจาคที่มากขึ้น (วอยซ์ออนไลน์, 2562) ก่อนจะเข้าสู่วิธีการ ก่อนอื่นต้องรู้จักหลักเกณฑ์ข้อบังคับของแพทยสภาที่ใช้ในการรับบริจาคอวัยวะเสียก่อน

ข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2562

ได้กำหนดวิธีการบริจาคเอาไว้หลักๆแบ่งเป็น 3 กรณีด้วยกัน

1) เป็นการบริจาคระหว่างเครือญาติ ที่มีความเกี่ยวพันทางสายเลือด
2) เป็นการบริจาคระหว่างสามเณรภรรยา ที่สมรสกันตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป โดยต้องพิสูจน์ได้ว่าไม่เป็นการซื้อขาย

3) เป็นการบริจาคจากผู้ประสงค์จะบริจาคอวัยวะ ซึ่งเสียชีวิตในภาวะสมองตาย

จากการบริจาคทั้ง 3 รูปแบบ โอกาสความเป็นไปได้ที่จะเพิ่มจำนวนของผู้บริจาคคือ รูปแบบที่สามคือผู้บริจาคทั่วไปที่เสียชีวิตด้วยภาวะสมองตาย ผู้บริจาคในรูปแบบนี้ ผู้บริจาคหนึ่งคนสามารถช่วยผู้ป่วยได้สูงสุดถึง 8 ราย แต่ปัจจุบันมีผู้บริจคนน้อยเนื่องจากสังคมไทยมีความเชื่อตามศาสนาว่า หากบริจาคอวัยวะส่วนใดไป ชาตินี้ก็จะเกิดมาพิการ เช่น เมื่อบริจาคตาชาตินี้ก็จะเกิดมาตามบอด ความเชื่อเช่นนี้ทำให้มีผู้คนจำนวนมากที่หลีกเลี่ยงการบริจาคอวัยวะแม้ว่าตนเองจะเสียชีวิตไปแล้วก็ไม่ยินดีที่จะมอบอวัยวะของตนให้กับผู้อื่น กอปรกับ การบริจคนั้น ผู้ประสงค์บริจาคจะต้องดำเนินการติดต่อกับหน่วยงานที่ทำการรับบริจาคเอง ทำให้บุคคลทั่วไปรู้สึกว่าการบริจาคเป็นเรื่องที่ไกลตัวและวุ่นวาย

ดังนั้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการบริจาคมากขึ้นจึงควรมีมาตรการให้บุคคลทุกคนบริจาคอวัยวะปัจจุบันตั้งแต่แรกเกิด แต่อย่างไรก็ตาม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและสิทธิเสรีภาพเป็นของตนเอง ดังนั้นการออกมาตรการเด็ดขาดให้ประชาชนบริจาคอวัยวะร้อยละ 10 อาจเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญได้

เพื่อไม่ให้กระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลธรรมดาทั่วไป ดังนั้นการรับบริจาคดังกล่าวจึงควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมจากประชาชน แต่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้สะดวกมากยิ่งขึ้น เช่นการสอบถามประชาชนว่าประสงค์จะบริจาคอวัยวะหรือไม่ ตอนทำบัตรประชาชน ตามหลักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม การกระทำแบบดังกล่าวจะช่วยให้อัตราการบริจาคสูงขึ้น เมื่อประชาชนถูกถามความประสงค์ในสถานที่สาธารณะจะตอบตกลงเพราะรู้สึกไม่อยากจะเสียหน้าและถูกสังคมมองว่าเห็นแก่ตัว ยอดบริจาคก็จะสูงขึ้นได้

สำหรับประเทศไทย ได้เริ่มมีการผลักดันการบริจาคอวัยวะอัตโนมัติ สำหรับร่างกฎหมายดังกล่าวได้เริ่มมีการร่างตั้งแต่ปลายปีที่แล้วและคาดว่าจะแล้วเสร็จในอีก 6 เดือน ซึ่งหากกฎหมายผ่านและมีการนำไปใช้ คาดว่าในระยะแรกจะมีผู้บริจาคอวัยวะเพิ่มร้อยละ 30 และเมื่อปรับเป็นการเปลี่ยนตัวเลือกตั้งต้นจะมีผู้บริจาคถึงร้อยละ 70 ซึ่งจะช่วยชีวิตผู้ป่วยได้เพิ่มมากขึ้น หากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน มาร่วมกันผลักดันให้กฎหมายนี้เกิดขึ้น ซึ่งร่างกฎหมายดังกล่าวจะมีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ทำไปก่อนหน้านี้แล้วซึ่งได้ผลดีและมีจำนวนผู้บริจาคเพิ่มมากขึ้น

ถือเป็นการเริ่มต้นที่ดีสำหรับประเทศไทย หากกฎหมายฉบับดังกล่าวจัดทำสำเร็จจะสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยที่รอรับการบริจาคอวัยวะได้มากขึ้น และยังเป็นการตัดวงจรการค้าอวัยวะมนุษย์ในตลาดมืดได้อีกด้วย เมื่ออวัยวะเพียงพอต่อความต้องการ ก็จะไม่มีการซื้อขายไปหาอวัยวะจากตลาดมืด นายหน้าค้าอวัยวะก็จะหายไปที่สุดและไม่มีมนุษย์คนไหนต้องตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชนิดนี้อีก หากประเทศไทยทำสำเร็จในอนาคตประเทศไทยอาจเป็นต้นแบบให้กับอีกหลายประเทศทั่วโลกได้ รวมไปถึงอาจพัฒนาให้มีการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั่วโลกเพื่อให้อวัยวะที่ได้จากการบริจาค สามารถส่งต่อข้ามประเทศทั่วโลกเพื่อช่วยเหลือกันและกันได้

สรุป (Conclusion)

การค้าอวัยวะมนุษย์ เป็นอาชญากรรมที่อันตรายและละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นไปทั่วทุกมุมโลก มีคนยากจน ด้อยการศึกษา และ ผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์มากมายที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวเป็นภัยเงียบที่ยากจะเสาะหาความจริงเพื่อปราบปรามได้ เพราะถ้าผู้ตกเป็นเหยื่อไม่ส่งเสียงให้สังคมได้รับรู้ก็จะไม่มีใครทราบถึงความจริงอันโหดร้ายเหล่านี้เลย เนื่องจากทุกขั้นตอนเป็นความลับและอันตราย ดังนั้นเพื่อให้วงจรตลาดมืดแห่งการค้าอวัยวะมนุษย์สิ้นสุดไปตลอดกาลจึงจำเป็นต้องแก้ที่ต้นเหตุคือ ความต้องการอันไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ ทั้งความต้องการของผู้ป่วย และ เหยื่อ โดยการเติมเต็มความต้องการให้พวกเขา จัดระบบการรับบริจาคให้มีประสิทธิภาพ ใช้นโยบายจูงใจให้ประชาชนร่วมกันบริจาคอวัยวะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รวมทั้งดูแลกลุ่มคนผู้ยากไร้ ชนกลุ่มน้อยทั้งหลาย ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเท่าเทียม ด้วยมาตรการส่งเสริม ช่วยเหลือต่างๆซึ่งรัฐบาลต้องแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจไปพร้อมกับคุณภาพชีวิตของประชาชน เมื่อความต้องการทั้งหมดถูกเติมเต็ม ย่อมไม่มีช่องว่างให้เหล่านายหน้ามาฉวยโอกาสทำการค้าที่น่ารังเกียจนี้ สังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุขและปลอดภัยอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรุงเทพธุรกิจ. (2558). ขาดยุโรปลงนามด้านการค้าอวัยวะมนุษย์. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/641212>.
- รอบโลก.(2557). สื่อเชมรแฉรพ.ดังในไทยพัวพันขบวนการค้าไต. โพสต์ทูเดย์. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/world/304631>.

- สุนมมาลย์ สิงหะ. (2015). เทคโนโลยีการแพทย์: เครือข่ายวงแหวนของการค้าอวัยวะ (1). ประชาไท สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2015/09/61246>.
- ตฤณห์ โพธิ์รักษา. (2561). การค้าอวัยวะมนุษย์ (Trafficking in human organs) : วิกฤตการณ์การค้าอวัยวะมนุษย์ในต่างประเทศและประเทศไทย. วารสารสนเทศ สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/658941>.
- เล็กซ์ ฟอร์ไซต์. (2560). เรื่องจริงจากปากนายหน้าค้าอวัยวะผู้ลี้ภัยชาวซีเรีย. บีบีซีนิวส์. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-39736492>.
- วอยซ์ออนไลน์. (2562). บริจาคอวัยวะอัตโนมัติ : “เมื่อตายก็เอาไปไม่ได้” หมอเอ็ก คณวัฒน์. วอยซ์ออนไลน์. สืบค้นจาก <https://voicetv.co.th/read/uD2AGJTfZ>.
- Plookpedia. (2560). การปลูกถ่ายอวัยวะ. วารสารสนเทศ. สืบค้นจาก <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/60414/-heabod-hea-otherknowledge>.

สถานการณ์และแนวทางการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์ในประเทศไทย

กรกัญญ์ณารัก บุญสุขเกิด¹

วันได้รับบทความ: 11 ตุลาคม 2563 วันแก้ไข: 19 กุมภาพันธ์ 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 23 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

ภัยคุกคามทางไซเบอร์และการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมไซเบอร์นั้นมีความหลากหลายรูปแบบ ซึ่งส่งผลกระทบได้อย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง โดยไม่จำเป็นต้องใช้ผู้กระทำผิดจำนวนมาก ซึ่งในยุคปัจจุบันการกระทำความผิดนั้นมีการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ตามการพัฒนาของเทคโนโลยี ทำให้ระบบกฎหมายในการควบคุมอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยเองต้องมีการพัฒนาให้ควบคุมกับการกระทำความผิด โดยพึงมีการปรับปรุงและบังคับใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 สำหรับปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (Critical Information Infrastructure: CII) เพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สำหรับปกป้องความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลของประชาชน เทียบเท่ากับ GDPR ที่บังคับใช้ในสหภาพยุโรป และมีการกำหนดยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งประเด็นปัญหาแม้มีการพัฒนากฎหมายแต่ก็ยังมีช่องว่าง เนื่องจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์นั้นมีการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ตามเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาสมัยใหม่ตลอดเวลา ซึ่งก็ยังมีข้อจำกัดในองค์ความรู้ ทักษะในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่อยู่ ซึ่งแนวทางการแก้ไขนั้นควรจะมีการดำเนินงานทุกภาคส่วนทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเอง

คำสำคัญ: อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การก่อการร้าย อาชญากรรมไซเบอร์

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Situations and Preventive Approaches of Cybercrime in Thailand

Kornkanyaruk Boonsukkerd¹

Received: October 11, 2020 Revised: February 19, 2021 Accepted: February 23, 2021

Abstract

Cyber threats and cybercrime evolve in many forms that impact quickly and extensively even without a large number of offenders. Nowadays with the development of technology, more and more new forms of offenses are committed. The legal system for controlling computer crimes in Thailand has to be developed to control offenses by improving and enforcing Thailand's Cybersecurity Act 2019, which was enacted to protect Critical Information Infrastructure (CII) and to provide Thailand with measures to prevent, tackle and mitigate the risks from cyber threats affecting the state security and domestic order, as well as Thailand's Personal Data Protection Act 2019 for protecting the privacy of the people. These measures are equivalent to the General Data Protection Regulation (GDPRX applicable in the European Union) and part of Thailand's National Cybersecurity Strategy 2017 – 2021, which was issued by the Office of the National Security Council. Despite the development of laws, there are still gaps because computer crime has evolved in more and more new forms. As technology is constantly evolving, there are still limitations in the body of knowledge. The operational skills of staff provide solutions which should be implemented in every sector in both public and private organizations.

Keywords: Computer crime, Cyber threat, Terrorism, Cybercrime

¹ Graduate student in Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Social Sciences
Faculty, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นถือมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตและสังคมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น โดยสำหรับประเทศไทยเองก็มีการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 และภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ เพื่อปรับปรุง แก้ไข จัดวางระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางในการพัฒนาประเทศให้เจริญมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง และด้วยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความมุ่งมั่นที่จะปรับเปลี่ยนประเทศเป็น “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” (Value-Based Economy) เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) ที่เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง (สุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต. 2561) ซึ่งในการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในทุกภาคส่วนนั้น ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการใช้มากที่สุด คือการใช้งานอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการเรียน การศึกษา การสร้างธุรกิจใหม่ๆ การส่งเสริมด้านสุขภาพ และการขนส่งคมนาคม โลจิสติกส์ การใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัลนั้น

แต่การพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลก็ถือว่ายังมีข้อก้ำกึ่งในการใช้เป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดภัยคุกคามไซเบอร์ และการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) ซึ่งผู้ทำไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก เพียงคลิกเดียวก็อาจส่งผลกระทบในวงกว้างก็ได้ มีลักษณะข้ามพรมแดน และในหลายครั้งเป็นการข้ามเขตอำนาจศาลด้วย โดยหลายกรณีไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม เนื่องจากเป็นเรื่องของกฎหมายเทคนิค โดยผู้กระทำความผิดมีหลายกลุ่ม ทั้งพวก Hacker คือพวกกลุ่มนักศึกษาที่ศึกษาทางด้านนี้ที่ทำการเจาะระบบเพื่อทดสอบความสามารถของตัวเอง หรือทดสอบระบบว่ามีจุดอ่อนหรือไม่ พวก Hacktivism คือแฮกเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง เช่น กลั่นแกล้งด้วยการเปลี่ยนแปลงหน้าเว็บไซต์ เพื่อสร้างความเสียหายให้หน่วยงานราชการ และพวก Cyberterrorism คือเจาะระบบเพื่อทำลายระบบสาธารณูปโภคที่สำคัญ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความกลัวหรือมีข้อเรียกร้องทางการเมือง ถือเป็นภัยคุกคามที่ไร้พรมแดน และมีผลกระทบในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

จากรายงานล่าสุดของ Cybint และ Cybersecurity Ventures พบว่าร้อยละ 60 ขององค์กรเคยประสบกับการถูกโจมตีทางไซเบอร์ เช่น DDoS Attack, Phishing หรือ Social Engineering คาดว่าความเสียหายอันเนื่องมาจากอาชญากรรมไซเบอร์จะพุ่งขึ้นแตะ 6 ล้านล้านดอลลาร์ (ประมาณ 181 ล้านล้านบาท) ในปี 2021 นี้ สอดคล้องกับรายงาน The Global Risks Report ประจำปี 2019 ของ World Economic Forum ที่ระบุว่า ความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการโจมตีไซเบอร์สูงเกินค่าเฉลี่ยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมี Impact เป็นอันดับ 7 และ Likelihood เป็นอันดับ 5 ท่ามกลางปัจจัยเสี่ยงรวม 30 รายการ (TechTalkThai. 2562) ค่าดัชนีความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Global Cybersecurity Index : GCI) ปี 2561 ประเทศไทย ร้อยละ 0.796 อยู่อันดับ 35 จาก 194 ประเทศ จากข้อมูลศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทยพบว่า ภัยคุกคามไซเบอร์ของประเทศไทย ปี 2562 ทั้งหมด 2,470 เรื่อง โดยประเภท

ภัยคุกคาม ปี พ.ศ. 2562 ที่พบมากที่สุด คือการฉ้อโกงหรือหลอกลวง (Fraud) คิดเป็นร้อยละ 40 ความพยายามบุกรุกเข้าระบบ (Intrusion Attempts) คิดเป็นร้อยละ 21 และโปรแกรมไม่พึงประสงค์ (Malicious code) คิดเป็นร้อยละ 19 จะเห็นว่าภัยคุกคามทางไซเบอร์และการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) ในการป้องกันนั้นต้องอาศัยความรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการทำงานที่มีระบบและมีประสิทธิภาพ เพราะไม่อย่างนั้นอาจส่งผลกระทบได้อย่างรวดเร็ว และทำให้เกิดความเสียหายได้ในหลากหลายมิติ โดยข้อมูลสถิติจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) ในปี 2561 มีมูลค่าความเสียหายจากอาชญากรรมดังกล่าว 527 ล้านบาท เฉพาะคดีที่มาจาก บก.ปอท. โดยตรงมีราว 2,700 คดี ไม่รวมโรงพักอื่น ๆ และคดีที่ความเสียหายน้อยจนคนไม่มาแจ้งความ ส่วนในปี 2562 ระบุว่า มีมูลค่าความเสียหายจากอาชญากรรมดังกล่าวถึง 371 ล้านบาท จาก 2,871 คดี ประเภทคดี คือ scam หลอกเอาเงิน และการทำsocial engineering (กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. 2561) และรูปแบบการกระทำความผิดที่พบเป็นข่าวในปัจจุบัน เช่น การหลอกลวง ปลอมแปลง ที่ทำได้แนบเนียนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม แต่อาจส่งผลกระทบความเสียหายได้มากขึ้น รวมทั้งการหลอกลวงพวกแชร์หรือการลงทุนนั้นก็อาจเป็นรูปแบบแปลกๆ ไปเรื่อย ๆ จากอดีตในประเทศไทยที่มีต้นกำเนิดของแชร์ในประเทศไทย อย่างแชร์แม่ชม้อยที่หลอกล่อให้ลงทุนน้ำมัน ปัจจุบันก็มีการพัฒนารูปแบบแปลกมาเรื่อย ๆ การชวนการลงทุน ที่ได้ทัวร์ไปต่างประเทศ แชร์แม่ณิที่หลอกลวงลงทุนทองคำ ปัจจุบันที่เป็นข่าวไม่มากนักกับการสร้างสกุลเงินดิจิทัลอย่างบิทคอย โดยอนาคตในด้านพวกการค้าที่ผิดกฎหมายอาจมีการค้าที่ควบคุมได้ยากมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันที่มีการค้าของเถื่อนใต้ดินที่เราเรียกกันว่าเว็บดำนั้น ที่ค้าของผิดกฎหมายทุกชนิด อนาคตอาจดูเสรีและควบคุมได้ยากมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และก่อความไม่สงบหรือทำร้ายบุคคล อย่างที่ต่างประเทศที่มีการใช้โดรนในการสังหารที่ประเทศสหรัฐใช้สังหารผู้บัญชาการกองทัพประเทศอิหร่าน เป็นต้น

สำหรับมาตรการในการป้องกันภัยคุกคามไซเบอร์ และการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) ของประเทศไทยนั้น ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สำหรับปกป้องความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลของประชาชน เทียบเท่ากับ GDPR ที่บังคับใช้ในสหภาพยุโรป และโดยล่าสุดมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2562 เพื่อให้มีมาตรการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางด้านทหาร และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เพื่อให้เข้ากับภัยอาชญากรรมไซเบอร์ในปัจจุบัน

ดังนั้นจะเห็นว่าภัยคุกคามทางไซเบอร์และการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) นั้นมีวิวัฒนาการหลากหลายรูปแบบ ซึ่งส่งผลกระทบได้อย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้างโดยไม่จำเป็นต้องใช้ผู้กระทำความผิดจำนวนมาก ซึ่งในยุคปัจจุบันนั้นก็มีการกระทำผิดที่พัฒนารูปแบบมากขึ้นเรื่อย

ๆ ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีความฉลาดมากขึ้นเป็น 2 เท่าจากเดิมในทุกๆ ปีและระบบกฎหมายในการควบคุมอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยเองก็เพิ่งมีการปรับและบังคับใช้ จนเป็นที่มาของการศึกษาวิวัฒนาการอาชญากรรมไซเบอร์ในประเทศไทย เพื่อการศึกษาหารูปแบบของการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้พัฒนามาตรการการป้องกันต่อไป

วิวัฒนาการอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

วิวัฒนาการอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) เริ่มจากการกระทำความผิดต่อ สิทธิส่วนบุคคล หรือข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากยุคแรกๆมีการใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ในการเก็บบันทึก ถ่ายทอด และเชื่อมโยงฐานข้อมูลเข้าด้วยกัน เป็นเหตุให้ข้อมูลต่างๆถูกรวบรวมและเชื่อมโยงเข้าถึงกัน ซึ่งจะเป็นการจารกรรมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของรัฐ โดยมีการขโมยข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อใช้ในการข่มขู่ หรือรีดไถจากเจ้าของข้อมูล รวมถึงอาชญากรรมเศรษฐกิจ ที่มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการร่วมกระทำความผิด เช่น การปลอมแปลงเงินตรา การปั่นหุ้น เป็นต้น

ต่อมาจะเป็นการกระทำความผิดโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการหลอกลวง โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงข้อมูลคอมพิวเตอร์ สมัยก่อนจะเกี่ยวข้องกับการเงินซึ่งมีการปลอมแปลงบัญชีด้านการเงินของธนาคารของบริษัท และผู้ประกอบการต่างๆ ในการปลอมแปลงตัวเลขในบัญชีเพื่อการยกยอกเงินดังกล่าวไปใช้ และพัฒนากระทำความผิดในเครื่องเบิกเงินอัตโนมัติ หรือตู้เอทีเอ็ม รวมทั้งบัตรชำระเงินหรือบัตรเครดิตประเภทต่างๆ มีการขโมยบัตรชำระเงินโดยใช้เทคนิคในการสุมหลายเลขเพื่อเบิกเงิน ไปจนถึงการติดตั้งเครื่องมือดักทาสลับไว้ที่ตู้เบิกเงิน ต่อมาก็มีการพัฒนาในการกระทำความผิดเกี่ยวกับบริการโทรศัพท์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้กระทำความผิดอาจใช้วิธีเปลี่ยนแปลง ยักยอกรายการ หรือบัญชีการใช้โทรศัพท์ของตนให้กลายเป็นของผู้ใช้บริการโทรศัพท์ทางอินเทอร์เน็ตคนอื่นๆ

มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการก่อวินาศกรรมคอมพิวเตอร์ หรือการก่อวินาศกรรมอินเทอร์เน็ตและการข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต จากสถิติเริ่มจากกระทำความผิดส่วนบุคคลด้วยวิธีการปล่อยโปรแกรมไวรัส หรือเวิร์มทำลายระบบ หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ หลังจากนั้นเริ่มมีการขยายเกิดผลเสียต่อคนจำนวนมากหลังจากมีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้กระทำความผิดสามารถเขียนโปรแกรมครั้งเดียว แต่ส่งเผยแพร่ต่อเหยื่อได้จำนวนมาก ซึ่งไวรัสนั้นมีการทำลายล้างเพื่อก่อวินาศกรรมหลังจากนั้นเริ่มมีการเจาะระบบ หรือเข้าถึงระบบของผู้อื่นโดยปราศจากอำนาจ เริ่มแรกเป็นทดลองว่าสามารถเจาะระบบของคนบุคคลอื่นได้หรือป่าว แต่ปัจจุบันการเจาะเข้าระบบนั้นสร้างความเสียหายได้กว้างขวาง จนต่อมาเริ่มมีการจารกรรมทางคอมพิวเตอร์ แม้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยแต่ก็พบว่ามีอันตรายและความเสียหายสูงกว่าอาชญากรรมเศรษฐกิจแบบเดิม ๆ โดยวิธีในการจารกรรมข้อมูลที่ใช้จะมีทั้งเจาะระบบเพื่อเข้าถึงฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ข้อมูลที่ตกเป็นเป้าหมาย เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ข้อมูลการศึกษาการวิจัย ข้อมูลความลับทางทหารหรือราชการ เป็นต้น การเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กับอาชญากรรมไซเบอร์ เช่น การเผยแพร่ภาพลามกอนาจารเด็ก การพนัน การจำหน่ายอาวุธ หรือแม้แต่การบิดเบือนข้อมูลอันเป็นเท็จที่ละเมิดต่อกฎหมายหรือผิดกฎหมาย เป็นต้น

จะเห็นว่าวิวัฒนาการอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ถือเป็นภัยคุกคามหนึ่งของประเทศ เช่นกัน โดยการกระทำความผิดก็จะมีวิวัฒนาการคล้ายกันตามการพัฒนาของระบบคอมพิวเตอร์ เริ่มจากการขโมยข้อมูลส่วนบุคคล การขโมยข้อมูลทางการเงินบัญชีเพื่อการปลอมแปลงตัวเลขและยกยอกเงิน การเจาะระบบของหน่วยงานราชการ หรือภาครัฐกิจ การโจมตีระบบ และปัจจุบันที่พบตามข่าว เช่น การพนันออนไลน์ การหลอกลวงขายของออนไลน์ การขโมยข้อมูลบัตรเครดิตหรือข้อมูลการเงินการบัญชี การเผยแพร่ข้อมูลทางระบบคอมพิวเตอร์ที่ผิดกฎหมาย แก๊ง call center และการหลอกลวงทางสังคมออนไลน์ที่มีคนตกเป็นเหยื่อโดยเฉพาะสุภาพสตรี ที่มีการใช้โปรแกรมแฮกโดยมีการสร้างโปรไฟล์ที่น่าเชื่อถือมาหลอกล่อให้หลงรักและหลอกเงินไปเป็นจำนวนมาก การใช้สื่อโซเชียลในการโพสทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกล่าวหา หรือการใช้สื่อในการบูลลี่ในสังคม ซึ่งจะเห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์นั้นอาจเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดของอาชญากรรมอื่นที่ใช้จำนวนคนน้อย ใช้แรง เวลา ในการกระทำความผิดน้อย แต่ส่งผลกระทบที่รวดเร็วและวงกว้างได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ก็จะคล้ายอาชญากรรมอื่นๆ อย่างการที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย จิตใจ เช่น การเจาะข้อมูลเพื่อเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล การโพสโดยให้ร้ายผู้อื่น หรือแม้แต่การบูลลี่โดยใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดผลกระทบที่รวดเร็ว ทำให้บุคคลนั้นเกิดความอับอาย ในวงกว้าง อาจทำให้บุคคลนั้นเกิดคิดสั้นทำร้ายร่างกายตนเองเพื่อหนีปัญหา หรือส่งผลเป็นที่รังเกียจในสังคมและปัญหาอื่นๆที่ตามมา เช่นการใช้ความรุนแรงในสังคมนั้น ในส่วนที่ส่งผลวงกว้างที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวเช่นการโพสข่มขู่การวางระเบิดในพื้นที่ต่างๆ ก่อให้เกิดความหวาดกลัวความจลาจล หรือในปัจจุบันนี้ที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด 2019 (COVID-19) ที่ต่างมีการแชร์ข้อมูลมากมายทางสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งจริงบางหรือทั้งเท็จบางที่ส่งผลต่อสังคมในวงกว้างที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวในสังคมไทยปัจจุบัน โดยบางคนที่มีอาการป่วยก็กังวลในการติดเชื้อมีการฆ่าตัวตายก็มี เป็นต้น นอกจากหวังผลที่ส่งผลต่อร่างกายหรือชีวิตแล้ว ก็คือหวังผลทางด้านทรัพย์สิน สิ่งของหรือผลประโยชน์ ซึ่งอดีตนั้นก็เป็นการวิ่ง ชิง ปล้น โดยใช้บุคคลในการกระทำโดยตรง แต่ปัจจุบันด้วยการพัฒนาของโลกเทคโนโลยีนั้นทำให้มีส่วนช่วยในการกระทำความผิดนั้นได้ผลตอบแทนได้มากขึ้นและเสียหายวงกว้างมากขึ้น เช่น แต่ก่อนก็เป็นการเจาะข้อมูลเพื่อเรียกค่าไถ่ข้อมูลนั้นหรือขายความลับจากการเจาะข้อมูล แก๊ง call center พัฒนามาเรื่อยการขโมยข้อมูลทางการเงินบัญชีเพื่อการปลอมแปลงตัวเลขและยกยอกเงิน อีกอย่างที่เราเห็นได้อีกอย่างคือปัญหาการพนันที่เมื่อก่อนต้องเป็นเปิดโดยบ่อนการพนันโดยที่ต้องอาศัยสถานที่ ปัจจุบันเราสามารถอยู่ส่วนไหนก็ได้ก็สามารถเข้าสู่อการพนันได้หมด โดยเป็นการพนันออนไลน์ซึ่งการปราบปราม การตรวจสอบ การจับกุมนั้นทำได้ยาก เพราะการตรวจสอบแหล่งกระทำความผิดบางทีก็ไม่ได้อยู่ภายในประเทศไทย ปัญหาการหลอกลวงนั้นในปัจจุบันก็พบมากในทางอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ที่เห็นได้ชัดและยังคงส่งผลเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทำให้เกิดผู้ที่รับผลกระทบวงกว้างและจำนวนเงินที่จำนวนมหาศาล อย่างการที่ชักชวนการลงทุนออนไลน์ หรือแชร์ออนไลน์ต่างๆที่ล่าสุดที่โด่งดัง อย่างแชร์แม่เม้นที่มีมูลค่าเสียหายจำนวนมากที่เกิดจากการสร้างโปรไฟล์ของผู้ก่อเหตุที่ให้เกิดความน่าเชื่อถือ มีการอวดความร่ำรวย และหลอกล่อให้มีคนมาลงทุนโดยแชร์แม่เม้นนั้นเป็นลงทุนทองคำ โดยที่ผู้ก่อเหตุสร้างโปรไฟล์ว่าเป็นเจ้าของร้านทอง เป็นต้น และอีกอันที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน

อีกอย่างคือการการใช้โปรแกรมแฮกโดยมีการสร้างโปรไฟล์ที่น่าเชื่อถือมาหลอกเหยื่อให้หลงรักและหลอกเงิน และติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ยากและน้อยที่จะสามารถติดตามเงินกลับคืนมาได้

ดังนั้น สำหรับประเทศไทยนั้นวิวัฒนาการอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ นั้นถือเป็นภัยคุกคามหนึ่งของประเทศ เช่นกัน การกระทำความผิดก็จะมีวิวัฒนาการคล้ายกันตามการพัฒนาของระบบคอมพิวเตอร์ เริ่มจากการขโมยข้อมูลส่วนบุคคล การขโมยข้อมูลทางการเงินบัญชีเพื่อการปลอมแปลงตัวเลขและยกยอกเงิน การเจาะระบบของหน่วยงานราชการ หรือภาคธุรกิจ การโจมตีระบบ และปัจจุบันที่พบตามข่าว เช่น การพนันออนไลน์ การหลอกขายของออนไลน์ การขโมยข้อมูลบัตรเครดิตหรือข้อมูลการเงินการบัญชี การเผยแพร่ข้อมูลทางระบบคอมพิวเตอร์ที่ผิดกฎหมาย แก๊ง call center และการหลอกลวงทางสังคมออนไลน์ที่มีคนตกเป็นเหยื่อโดยเฉพาะสุภาพสตรี ที่มีการใช้โปรแกรมแฮกโดยมีการสร้างโปรไฟล์ที่น่าเชื่อถือมาหลอกเหยื่อให้หลงรักและหลอกเงินไปเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

ภัยคุกคามการก่ออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime)

อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หมายถึง การกระทำความผิดทางระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ประเภทของภัยคุกคามการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) (สรณันท์ จิระสุรรัตน์ และชัยชนะ มิตรพันธ์. 2555) โดยประเภทภัยคุกคามการก่ออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) ดังนี้

1. เนื้อหาที่เป็นภัยคุกคาม (Abusive Content) คือ ภัยคุกคามที่เกิดจากการใช้/เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เป็นจริงหรือไม่เหมาะสม (Abusive Content) เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของบุคคลหรือสถาบัน เพื่อก่อให้เกิดความไม่สงบ หรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ลามก อนาจาร หมิ่นประมาท และรวมถึงการโฆษณาขายสินค้าต่างๆ ทางอีเมลที่ผู้รับไม่ได้มีความประสงค์จะรับข้อมูลโฆษณานั้นๆ (SPAM)

2. โปรแกรมไม่พึงประสงค์ (Malicious Code) คือ ภัยคุกคามที่เกิดจากโปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อส่งให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ กับผู้ใช้งานหรือระบบ (Malicious Code) เพื่อทำให้เกิดความขัดข้องหรือเสียหายกับระบบที่โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ประสงค์ร้ายนี้ติดตั้งอยู่ โดยปกติโปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ประสงค์ร้ายประเภทนี้ต้องอาศัยผู้ใช้งานเป็นผู้เปิดโปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ก่อน จึงจะสามารถติดตั้งตัวเองหรือทำงานได้ เช่น Virus, Worm, Trojan หรือ Spyware ต่างๆ

3. ความพยายามรวบรวมข้อมูลของระบบ (Information Gathering) คือ ภัยคุกคามที่เกิดจากความพยายามในการรวบรวมข้อมูลจุดอ่อนของระบบของผู้ไม่ประสงค์ดี (Scanning) ด้วยการเรียกใช้บริการต่างๆที่อาจจะเปิดไว้บนระบบ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับระบบปฏิบัติการ ระบบซอฟต์แวร์ที่ติดตั้งหรือใช้งาน ข้อมูลบัญชีชื่อผู้ใช้งาน (User Account) ที่มีอยู่บนระบบ เป็นต้น รวมถึงการเก็บรวบรวมหรือตรวจสอบข้อมูลจราจรบนระบบเครือข่าย (Sniffing) และการล่อลวงหรือใช้เล่ห์กลต่างๆ เพื่อให้ผู้ใช้งานเปิดเผยข้อมูลที่มีความสำคัญของระบบ (Social Engineering)

4. ความพยายามจะบุกรุกเข้าระบบ (Intrusion Attempts) คือ ภัยคุกคามที่เกิดจากความพยายามจะบุกรุก/เจาะเข้าระบบ (Intrusion Attempts) ทั้งที่ผ่านจุดอ่อนหรือช่องโหว่ที่เป็นที่รู้จักใน

สาธารณะ (CVE- Common Vulnerabilities and Exposures) หรือผ่านจุดอ่อนหรือช่องโหว่ใหม่ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน เพื่อจะได้เข้าครอบครองหรือทำให้เกิดความขัดข้องกับบริการต่างๆของระบบ ภัยคุกคามนี้รวมถึงความพยายามจะบุกรุก/เจาะระบบผ่านช่องทางการตรวจสอบบัญชีชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่าน (Login) ด้วยวิธีการสุ่ม/เดาข้อมูล หรือวิธีการทดสอบรหัสผ่านทุกค่า (Brute Force)

5. การบุกรุกหรือเจาะระบบได้สำเร็จ (Intrusions) คือ ภัยคุกคามที่เกิดกับระบบที่ถูกบุกรุก/เจาะเข้าระบบได้สำเร็จ (Intrusions) และระบบถูกครอบครองโดยผู้ที่มิได้รับอนุญาต

6. การโจมตีสภาพความพร้อมใช้งานของระบบ (Availability) คือ ภัยคุกคามที่เกิดจากการโจมตีสภาพความพร้อมใช้งานของระบบ เพื่อให้บริการต่างๆของระบบไม่สามารถให้บริการได้ตามปกติ มีผลกระทบตั้งแต่เกิดความล่าช้าในการตอบสนองของบริการจนกระทั่งระบบไม่สามารถให้บริการต่อไปได้ ภัยคุกคามอาจจะเกิดจากการโจมตีที่บริการของระบบโดยตรง เช่น การโจมตีประเภท DOS (Denial of Service) แบบต่างๆ หรือการโจมตีโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการให้บริการของระบบ เช่น อาคาร สถานที่ ระบบไฟฟ้า ระบบปรับอากาศ

7. การเข้าถึงหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสำคัญโดยไม่ได้รับอนุญาต (Information Security) คือ ภัยคุกคามที่เกิดจากการที่ผู้ไม่ได้รับอนุญาตสามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญ (Unauthorized Access) หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล (Unauthorized modification) ได้

8. การฉ้อฉล ฉ้อโกงหรือหลอกลวงเพื่อผลประโยชน์ (Fraud) คือ ภัยคุกคามที่เกิดจากการฉ้อฉล ฉ้อโกงหรือการหลอกลวงเพื่อผลประโยชน์ (Fraud) สามารถเกิดได้ในหลายลักษณะ เช่น การลักลอบใช้งานระบบหรือทรัพยากรทางสารสนเทศที่ไม่ได้รับอนุญาตเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของตนเอง หรือการขายสินค้าหรือซอฟต์แวร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์

9. ภัยคุกคามอื่นๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ข้างต้น (Other) คือ ภัยคุกคามประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ข้างต้น ระบุไว้เพื่อเป็นตัวชี้วัดถึงภัยคุกคามประเภทใหม่หรือไม่สามารถจัดประเภทได้ตามที่ระบุไว้ข้างต้น โดยถ้าจำนวนภัยคุกคามอื่นๆ ในข้อนี้มีจำนวนมากขึ้น แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการจัดแบ่งประเภทภัยคุกคามนี้ใหม่

สถิติภัยคุกคามการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) ที่พบในประเทศไทย (ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย, 2563) ดังนี้ จำแนกตามประเภทภัยคุกคาม ปี พ.ศ. 2562 พบว่า การจำแนกตามประเภทภัยคุกคามจากมากที่สุดไปน้อยตามลำดับ 3 อันดับแรกได้แก่ การฉ้อโกงหรือหลอกลวง (Fraud) ร้อยละ 40 ความพยายามบุกรุกเข้าระบบ (Intrusion Attempts) ร้อยละ 21 และ โปรแกรมไม่พึงประสงค์ (Malicious code) และในปี พ.ศ. 2563 พบว่า โปรแกรมไม่พึงประสงค์ (Malicious code) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.85 รองลงมา การฉ้อโกงหรือหลอกลวง (Fraud) คิดเป็นร้อยละ 20.32 และการบุกรุกหรือเจาะระบบได้สำเร็จ (Intrusions) คิดเป็นร้อยละ 12.15

สถิติจำแนกตามประเภทภัยคุกคาม 5 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2558 -2562 พบว่ามีแนวโน้มที่ลดลง โดย ปี พ.ศ. 2558 มีภัยคุกคาม ทั้งหมด 4,371 เรื่อง เรียงการจำแนกตามประเภทภัยคุกคามจากมากที่สุดไป

น้อยตามลำดับ 3 อันดับแรกได้แก่ โปรแกรมไม่พึงประสงค์ (Malicious code) การฉ้อโกงหรือหลอกลวง (Fraud) และการบุกรุกหรือเจาะระบบได้สำเร็จ (Intrusions) และในปี พ.ศ. 2562 มีภัยคุกคามที่ลดลงกว่าทุกปี ทั้งหมด 2,470 เรื่อง เรียงการจำแนกตามประเภทภัยคุกคามจากมากที่สุดไปน้อยตามลำดับ 3 อันดับแรกได้แก่ การฉ้อโกงหรือหลอกลวง (Fraud) ความพยายามบุกรุกเข้าระบบ (Intrusion Attempts) และโปรแกรมไม่พึงประสงค์ (Malicious code)

จำแนกตามอันดับประเทศที่แจ้งเหตุภัยคุกคาม ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 – 2562 พบว่า ที่มีการแจ้งเหตุภัยคุกคามมากที่สุดระบบของไทยเชิร์ต รองลงมา คือ เยอรมัน และอังกฤษ และในปี พ.ศ. 2562 อันดับประเทศที่แจ้งเหตุภัยคุกคามมากที่สุด ได้แก่ ระบบของไทยเชิร์ต รองลงมา คือ เยอรมัน และอังกฤษ โดยประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 4

ข้อควรระวังป้องกันภัยคุกคามและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

ปัจจุบันแนวโน้มภัยคุกคามด้านไซเบอร์นั้นถือว่ามีความวิวัฒนาการในการพัฒนามากขึ้นเรื่อย ๆ ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโดยมีความฉลาดมากขึ้นเป็น 2 เท่าจากเดิม ซึ่งการป้องกันนั้นก็เพียงเป็นการวางระบบเพื่อป้องกันการถูกโจมตีที่มีมาหลายรูปแบบ ดังนั้นข้อควรที่ต้องระวังภัยคุกคาม และความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ ในปี พ.ศ. 2563 ดังนี้ (ELEADER, 2562)

1. การหลอกลวงได้อย่างเนียนเนียนด้วยเทคโนโลยี (Deepfake) คือ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence) หรือ AI ในการสร้าง Content ปลอมอย่างแนบเนียน ซึ่งอาจแปลงได้ทั้งภาพ เสียง หรือวิดีโอ เช่น ตัดต่อใบหน้าของผู้มีชื่อเสียงเข้าไปแทนหน้าตัวเองในวิดีโอ ทำให้ผู้ไม่ประสงค์ดีสามารถนำผู้มีชื่อเสียงคนดังกล่าวไปพูดหลอกลวงหรือแสดงบทละครเท็จตามต้องการได้ เนื่องจากความฉลาดของ AI ที่สามารถเก็บข้อมูลมาประมวลผล วิเคราะห์ และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

2. ขบวนการสร้างความเชื่อ (Beyond Fake News) คือ การสร้างข่าวโดยใช้ส่วนหนึ่งของความจริง ไม่ใช่ข่าวโดยธรรมชาติ เพื่อเปลี่ยนแปลงความคิดของคน เช่น การตุนล้อเลียนเสียดสีทางการเมืองจากเพจต่างๆ ซึ่งข่าวเหล่านี้จะดูน่าเชื่อถือเพราะมีฐานมาจากความจริง แต่ส่งผลลบต่อเป้าหมายบุคคลหรือองค์กร มักมีเป้าหมายเพื่อการดิสเครดิต เพื่อตอกย้ำด้านลบของบุคคลหรือสถาบันนั้น มีเป้าหมายซึมซับความเชื่อจนกระทั่งเชื่ออย่างถาวร Beyond Fake News มุ่งเป้าโจมตีเป้าหมายโดยอ้อม และอาจไม่สามารถเอาผิดทางกฎหมายจากผู้กระทำได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำอยู่ในต่างประเทศ

3. อธิปไตยไซเบอร์ และระบบรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (Cyber Sovereignty and National Security) คือ อธิปไตยไซเบอร์ (Cyber Sovereignty) เกิดขึ้นจากข้อมูลส่วนบุคคลที่แชร์บนโลกออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นแพลตฟอร์มใดก็ตาม เจ้าของแพลตฟอร์มอาจจะนำไปศึกษาวิเคราะห์ เพื่อใช้ประโยชน์เชิงวิเคราะห์ ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้แต่ละรายเพื่อนำเสนอสินค้าและบริการเข้าถึงผู้ใช้โดยตรง นับเป็นการรุกล้ำความเป็นส่วนตัว เรียกว่า อธิปไตยไซเบอร์ (Cyber Sovereignty) ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเสิร์ชหาข้อมูลโรงแรม คนแต่ละคนจะได้ข้อมูลที่แตกต่างกันไป บางคนอาจได้ข้อมูลโรงแรมระดับ 5 ดาวในขณะที่อีกคนหนึ่งจะได้ข้อมูลโรงแรมระดับ 3 ดาว เป็นต้น สาเหตุมาจากสื่อที่เราเข้าชมนั้นถูกคัดสรรและกลั่นกรอง (Filter

Bubble Effect) มาจากผู้ให้บริการ และเป็นตัวเราเองที่ยินยอมส่งมอบข้อมูลของตนให้ผู้ให้บริการเหล่านั้น โดยไม่รู้สึกรู้สาอะไรเสียด้วย เหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติในระยะยาวได้ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเทศที่เรียกได้ว่าสามารถเอาชนะการคุกคามอธิปไตยทางไซเบอร์ได้ นั่นก็คือประเทศจีน เนื่องมาจากความพยายามปิดกั้นการเข้าถึงบริการต่างๆ จากภายนอกและสนับสนุนให้ประชาชนใช้บริการภายในประเทศนั่นเอง

4. ความปกติแบบใหม่ (The New Normal in Cybersecurity) คือ ความปกติแบบใหม่ (The New Normal in Cybersecurity) ที่เกิดขึ้นบนโลกไซเบอร์ ที่ทุกคนต้องพร้อมรับมือกับภัยไซเบอร์จู่โจม เพราะจะเป็นเรื่องปกติที่จะต้องเกิดขึ้น จึงต้องวางแผนว่าจะทำอย่างไรเมื่อโดนจู่โจม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน องค์กร บริษัท หรือแม้แต่บุคคลทั่วไป ซึ่งอีกไม่นานสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการรับมือกับภัยคุกคามไซเบอร์เสียใหม่ จาก “ถ้า” ถูกโจมตีจะป้องกันอย่างไร ไปเป็น “เมื่อไหร่ก็ตาม” ที่ถูกโจมตีจะรับมืออย่างไร เพื่อให้ธุรกิจยังคงดำเนินต่อไปได้ หรือก็คือเปลี่ยนจาก Cybersecurity ไปเป็น นั่นคือการก้าวเข้าสู่ยุค Cyber Resiliency

แนวทางการป้องกันและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

สำหรับประเทศไทยนั้น ด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่เห็นชัดที่สุด คือ การออกกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ สำหรับปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (Critical Information Infrastructure: CII) และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับปกป้องความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลของประชาชน เทียบเท่ากับ GDPR ที่บังคับใช้ในสหภาพยุโรป โดยกฎหมายฉบับแรกนั้นเริ่มบังคับใช้เป็นที่เรียบร้อยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2562 ในขณะที่กฎหมายฉบับหลังจะเริ่มบังคับใช้เดือนพฤษภาคม 2563 โดยพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ คือ กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ โดยพระราชบัญญัตินี้ มีผลบังคับใช้แล้ว ตั้งแต่วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 โดยมีสาระสำคัญคือแนวทางในการจัดการ การป้องกัน การรับมือ และการลดความเสี่ยงทางไซเบอร์ มีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการให้ความรู้และความตระหนักถึงภัยไซเบอร์อีกด้วย และได้มีประกาศจัดตั้งคณะกรรมการ 3 คณะ ได้แก่ (Thai-PDPA, 2563)

1. คณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ หรือ กมช. (National Cyber Security Committee : NCSC) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่เสนอนโยบาย จัดทำแผนแม่บท กำหนดมาตรฐานและแนวทางส่งเสริมพัฒนา ยกระดับทักษะความรู้ของเจ้าหน้าที่ ประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ รวมไปถึงการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายที่ได้ถูกกำหนดแล้ว

2. คณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ หรือ กกม. โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นประธาน มีหน้าที่ดูแลและดำเนินการ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามไซ

เบอร์ ในระดับร้ายแรง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศ รวมทั้งกำหนดมาตรการ ในการประเมินความเสี่ยง การตอบสนอง และรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้น

3. คณะกรรมการบริหารสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ หรือ กบส. โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นประธาน ทำหน้าที่ดูแลงานด้านการบริหารงานทั่วไป

การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เป็นเรื่องสำคัญของทุกองค์กร ฉะนั้น พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจสอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้ที่อาจมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามด้วย พร้อมทั้งมีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ให้ความร่วมมือ โดยมีทั้งโทษปรับและจำคุก ในขณะเดียวกัน ก็มีบทลงโทษหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศที่ย่อยหย่อนในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย เช่น หากหน่วยงานฯ ละเลยไม่รายงานเหตุภัยคุกคาม โดยไม่มีเหตุอันควร มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท เป็นต้น

โดยมีคณะทำงานมีหน้าที่ดูแลโครงสร้างบริการพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ 8 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านความมั่นคงของรัฐ ด้านบริการภาครัฐที่สำคัญ ด้านการเงินการธนาคาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ ด้านพลังงานและสาธารณูปโภค ด้านสาธารณสุข และด้านอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดเพิ่มเติม (ACINFOTEC, 2562)

การรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ มีการแบ่งระดับของภัยคุกคาม ไว้ดังนี้

1. ระดับไม่ร้ายแรง หมายถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความเสี่ยงทำให้ระบบคอมพิวเตอร์หรือการให้บริการด้อยประสิทธิภาพลง
2. ระดับร้ายแรง หมายถึงภัย คุกคามทางไซเบอร์ที่มีจุดมุ่งหมายในการโจมตีโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศให้เสียหาย จนไม่สามารถทำงานหรือให้บริการได้
3. ระดับวิกฤต หมายถึงภัยคุกคามที่มีระดับสูงกว่าระดับร้ายแรง ทำให้โครงสร้างพื้นฐานล้มเหลวทั้งระบบจนรัฐไม่สามารถควบคุมการทำงานส่วนกลางของระบบคอมพิวเตอร์ได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของประชาชน กระทบต่อความสงบเรียบร้อย ทำให้ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน มีการก่อการร้าย มีการทำสงคราม

ในเชิงปฏิบัติ สำหรับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์นั้น ไม่เพียงแต่เฉพาะหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศเท่านั้นที่จะต้องตระหนักและปฏิบัติตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด แต่เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกันเฝ้าระวังภัย ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ช่วยอำนวยความสะดวกต่อการทำงานของรัฐ รวมถึงให้เบาะแสเพื่อการป้องกันแก้ไขอย่างทันทั่วทั้งที่ เป็นการปิดช่องโหว่ที่อาจส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติบ้านเมือง

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจสอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้ที่อาจมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามด้วย พร้อมทั้งมีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ให้ความร่วมมือ โดยมีทั้งโทษปรับและจำคุก ในขณะเดียวกัน ก็มีบทลงโทษหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐาน

สำคัญทางสารสนเทศที่ย่อหย่อนในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย เช่น หากหน่วยงานฯ ละเลยไม่รายงานเหตุภัยคุกคาม โดยไม่มีเหตุอันควร มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท เป็นต้น ซึ่งการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เป็นเรื่องสำคัญของทุกองค์กร

สรุปแนวทางในการรับมือหรือแนวทางการป้องกันกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

1. ด้านบุคคล

1.1. มีการเพิ่มความระมัดระวังในการใช้บริการอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดียต่างๆ ไม่ควรเข้าเว็บไซต์แปลกๆ หรือมีความเสี่ยงที่จะมีการขโมยข้อมูลส่วนบุคคลของเราได้ รวมถึงควรตั้งค่าโปรไฟล์ให้มีความส่วนตัวไม่ควรโชว์ข้อมูลส่วนบุคคลมากเกินไป เช่น เฟสบุ๊กไม่ควรมีการลงข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เลขบัญชี หรืออะไรที่สำคัญมากเกินไป

1.2. ควรตั้งรหัสความปลอดภัยในอุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์ หรือที่ต้องเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตต่างๆ รวมทั้งโทรศัพท์มือถือ ควรตั้งรหัสที่มีความยาก คาดเดายาก และซับซ้อนยากต่อการคาดเดา และไม่ควรใช้รหัสเหมือนกันๆ เพราะจะง่ายต่อการถูกเจาะข้อมูล

1.3. ควรมีการติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่การแชร์ข้อมูลควรมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนแชร์ต่อสาธารณะ หรือส่งต่อให้ผู้อื่น

2. ด้านภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1. การเสริมสร้างความรู้ให้แก่ประชาชน เช่น การรู้จักปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ทิศทางแนวโน้มอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ รวมถึงการป้องกันพื้นฐานแก่ประชาชน

2.2. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย อย่างข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมภายในประเทศและต่างประเทศ

2.3. มีการตั้งศูนย์หรือหน่วยงานเฉพาะในการตรวจสอบดูแลเรื่องปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ รวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์

2.4. เสริมความรู้หรือทักษะแก่เจ้าหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ความรู้ด้านเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ และอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยควรมีการเสริมสร้างความรู้ทักษะในทุกๆปี เพื่อได้ศึกษาการพัฒนาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ และการพัฒนาของเทคโนโลยี

2.5. การวางระบบป้องกันเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ภายในประเทศ เช่น ระบบการตรวจสอบ หรือแม้ระบบการป้องกันให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและส่งเสริมภาคเอกชน

2.6. การพัฒนาระบบด้วยขบวนการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ที่มีหน่วยงานที่ตรวจสอบได้รวดเร็ว เฉพาะ และขบวนการในการดำเนินคดีที่รวดเร็วในการจับกุม การดำเนินคดี การฟ้อง ระบบศาลที่รวดเร็ว หรือขบวนการด้านยุติธรรมที่เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพ

2.7. ด้านกฎหมายมีการพัฒนากฎหมายให้มีความคลุ่มตามทันการพัฒนาของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ และมีการกำหนดโทษที่เด็ดขาดเหมาะสมกับความผิด

2.8 ด้านการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานระหว่างประเทศ ในการบริหารจัดการอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เพราะอาชญากรรมบางอย่างผู้กระทำความผิดอาจไม่ได้แบ่งการในประเทศก็จำเป็นต้องมีการประสานหน่วยงานของประเทศนั้นๆ

สรุป (Conclusion)

ปัญหาด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์และการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) นั้นมีวิวัฒนาการหลากหลายรูปแบบ ซึ่งส่งผลกระทบได้อย่างรวดเร็วและวงกว้าง โดยไม่จำเป็นต้องใช้ผู้กระทำความผิดจำนวนมาก และในยุคปัจจุบันนั้นก็มีการกระทำผิดที่พัฒนามากขึ้นเรื่อย ๆ และระบบกฎหมายในการควบคุมอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยก็เพิ่งมีการปรับและบังคับใช้ ซึ่งโดยประเทศไทยก็มีการออกกฎหมาย พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ สำหรับปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (Critical Information Infrastructure: CII) และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับปกป้องความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลของประชาชน เทียบเท่ากับ GDPR ที่บังคับใช้ในสหภาพยุโรป และมีการกำหนดยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งประเด็นปัญหาแม้มีการพัฒนากฎหมายแต่ก็ยังมีความกังวลเนื่องจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์นั้นมีการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ ตามเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาสมัยใหม่ตลอดเวลา ซึ่งก็ยังมีความจำกัดในองค์ความรู้ ทักษะในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่อยู่ ซึ่งแนวทางการแก้ไขนั้นควรจะมีการดำเนินงานทุกภาคส่วนทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเอง ที่ต้องมีการเตรียมพร้อมและบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น การวางแผนสำรองข้อมูลเมื่อถูกโจมตี และความเข้มงวดของกฎหมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อมูลรั่วไหลอยู่บ่อยครั้ง องค์กรจึงจำเป็นต้องพร้อมรับการโจมตีทางไซเบอร์ ทั้งมาตรการทำระบบให้รองรับต่อกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทำระบบรักษาความปลอดภัย เพื่อให้การบริการดิจิทัลขององค์กรมีเสถียรภาพ สร้างกลไกในการพัฒนาและควบคุมระบบกฎหมายและเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญคือประชาชนเองควรมีการเผยแพร่องค์ความรู้ในการป้องกันตนเองให้กับประชาชนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ได้แก่ การไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล การป้องกันตนเองทุกครั้งเมื่อมีการเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต ในการป้อนรหัสที่มีความปลอดภัย การสำรองข้อมูลโดยไม่เก็บข้อมูลทุกอย่างไว้รวมกัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. (2561). *TCSD ร่วมกับ MFEC แข่งความปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อให้สังคมตระหนักภัยออนไลน์*. สืบค้นจาก <https://tcsd.go.th/tcsd%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%mfec/>.

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. (2562). *แนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์*. สืบค้นจาก <https://tcsd.go.th/แนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์/>.

ข่าวสาร. (2558). *อาชญากรรมไซเบอร์พุ่ง ไทยเสี่ยงสูงเป็นฐานโจมตีที่อื่น ชี้ทุกฝ่ายต้องร่วมรับมือ*. สืบค้นจาก <https://ictlawcenter.etda.or.th/news/detail/news-cyber-crime-and-international-cooperation>.

โครงการคอมพิวเตอร์. (2561). *เทคโนโลยีโลกปัจจุบันและอนาคต*. สืบค้นจาก <http://jsmicky.blogspot.com/2018/11/blog-post.html>.

โครงการคอมพิวเตอร์. (2563). *สถิติภัยคุกคาม 2563*. สืบค้นจาก <https://www.thaicert.or.th/statistics/statistics.html>.

ณรงค์ กุลนิเทศ. (2561). รูปแบบและมาตรการแก้ปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6* (น. 224). กรุงเทพฯ.

สุธี จันทพันธ์. (2559). รายงานการวิเคราะห์ “โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบเตือนภัยการโจมตีและแนวทางการบริหารจัดการของประเทศไทย”. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. สืบค้นจาก <http://lib.nbtc.go.th:8080/aion-streaming/access.do?p=Y29udGVudCUyRl9jb250ZW50U291cmNlXzlwMTYwNTI0XzAzMjI1MV8xNDY0MDc4MTcxMTgxLnBkZg==&m=stream>.

สุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต. (2561). *นโยบายประเทศไทย ๔.๐ : โอกาส อุปสรรค และผลประโยชน์ของไทยในภูมิภาคอาเซียน. กลุ่มงานสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก*. สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ. บทความ. เอกสาร.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สรณ์นัท จิระสุรัตน์ และ ชัยชนะ มิตรพันธ์. (2555). *ความเป็นมาของไทยเซิร์ต จากกระทรวงวิทย์ฯ สู่กระทรวงไอซีที*. สืบค้นจาก <https://www.thaicert.or.th/papers/general/2012/pa2012ge001.html>.

ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต). (2562). *รายงานประจำปีไทยเซิร์ต 2560-2561*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต).

ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต). (2561). *2017-2018 ThaiCERT Annual Report*. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อ

เศรษฐกิจและสังคม.ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต).

ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต). (2562). สถิติภัยคุกคาม. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นจาก <https://www.thaicert.or.th/statistics/statistics.html>.

ACINFOTEC. (2562). องค์การต้องปรับตัวอย่างไร เมื่อ พ.ร.บ. ไซเบอร์ 2562 ประกาศใช้แล้ว. สืบค้นจาก <https://www.acinfotec.com/2019/07/23/thai-cyber-law-2562/>.

ELEADER. (2562). 5 แนวโน้ม Cyber Security และ Privacy ที่ต้องระวัง ในปี 2563. สืบค้นจาก <https://www.theeleader.com/cyber-security/5-trends-in-cyber-security-and-privacy-to-look-out-for-in-2020/>.

Tech Talk THAI. (2562). [CDIC 2019] สรุปแนวโน้มภัยคุกคามและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในปี 2020 โดย อ.ปริญญา หอมเอนก. สืบค้นจาก <https://www.techtalkthai.com/cdic-2019-threat-landscape-and-cybersecurity-trends-in-2020/>.

Thai-PDPA. (2563). พรบ.คุ้มครองฯ มีผลอย่างไรกับองค์กร หรือ หน่วยงาน. สืบค้นจาก <https://thai-pdpa.com/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9A-%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B9%89%E0%B8%A1%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8AF>.

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี

สมภาพ พันธุ์แก้ว¹

วันได้รับบทความ: 19 ตุลาคม 2563 วันแก้ไข: 20 กุมภาพันธ์ 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 23 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจและเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จำนวน 123 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า F – test ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี มีอายุสูงสุดอยู่ในช่วง 25 – 40 ปี มีชั้นยศชั้นประทวนเป็นส่วนใหญ่ มีสายการปฏิบัติงาน สายป้องกันปราบปรามสูงสุด และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี แรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา รองลงมาด้านความรับผิดชอบ ส่วนด้านที่มีแรงจูงใจต่ำสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน จากการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตามอายุ สายการปฏิบัติงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า อายุต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสายการปฏิบัติงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่พบความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตำรวจ ปัตตานี

¹ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Work Motivation among Police Officers at Kapho Provincial Police Station, Pattani

Somphop Phankaew¹

Received: October 19, 2020 Revised: February 20, 2021 Accepted: February 23, 2021

Abstract

The objectives of this study were to investigate and compare the work motivation among police officers at the Kapho Provincial Police Station. The sample in this study consisted of 123 police officers at the Kapho Provincial Police Station in Pattani Province. The data collection was performed by using a questionnaire with the reliability of 0.97. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. An analysis of variance (ANOVA) was performed by using F-test. The results showed that most police officers at Kapho Provincial Police Station, Pattani Province were aged between 25 - 40 years old and were noncommissioned officers in crime prevention and suppression with under 5 years of work experience. Pattani Province was at a high level. When considering each aspect of work motivation, it was found that the aspect with the highest average value was relationships with colleagues and supervisors, followed by responsibility, while job advancement was the lowest motivation. The comparison of work motivation by age, work field, and experience showed that the work motivation of the police officers with different ages was significantly different at the 0.05 level, but there was no difference for work field or work experience.

Keywords : Work motivation, Police, Pattani

¹ Graduate student in Master of Public Administration (Police Management and Criminal Justice)

Management for Development College of Thaksin University (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

การบริหารงานของหน่วยงาน องค์กรและสถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนทรัพยากรบุคคลในหน่วยงานนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้หน่วยงานนั้น ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ทรัพยากรในองค์กรซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่และเทคโนโลยี บทบาทที่สำคัญยิ่ง อย่าง ไรก็ตามคนยังเป็นปัจจัยระดับแนวหน้าที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรทุกองค์กร (พยอม วงศ์สารศรี. 2542 : 2) ดังนั้น ในองค์การทุกประเภท หน่วยงานทุกระดับ ผู้บริหารต่างตระหนักดีว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การที่เกิดขึ้นนั้น คนเป็นปัจจัยหลัก ผู้ปฏิบัติงานทุกคนและทุกระดับต่างก็เป็นทรัพยากรที่สูงค่ายิ่งขององค์การ เพราะคนเป็นผู้ใช้ ดูแล ควบคุม รักษา สร้างเสริมสภาพทางกายและทาง เศรษฐกิจขององค์การ (รสริน สกฤโรจนประวัติ. 2541 : 6) จะเห็นได้ว่า ในองค์กรใดๆ ก็ตาม การจะประสบความสำเร็จหรือเจริญก้าวหน้าได้ต้องประกอบด้วยเงื่อนไขและองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและบุคลากรในองค์กรนั้นมีความพึงพอใจสูง (อนุสรณ์ ทองสำราญ. 2541 : 6) ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญขององค์กรทุกองค์กร ในส่วนของการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยภายใน ที่ผู้บริหารองค์กรต้องเป็นผู้จัดกระบวนการต่างๆ ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมขององค์กรนั้นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้ไม่ยากนัก หากผู้บริหารมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ดีพอ แต่ในส่วนของสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคนในองค์กรนั้น เป็นสิ่งที่กระทำได้ไม่มากนัก เพราะความต้องการของบุคลากรแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันตามสภาพของบุคคลนั้นๆ แต่ในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าหรือการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จสูงสุด ก็มาจากประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์กร นอกจากนั้น แรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรมีผลต่อความสำเร็จของงานและองค์กรรวมทั้งความสุขของผู้ทำงานด้วย องค์กรใดก็ตามหากบุคคลในองค์กรไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานก็เป็นมูลเหตุที่ทำให้ผลงานและผลการปฏิบัติงานต่ำ คุณภาพของงานลดลง อันเนื่องมาจากการขาดงาน ลาออกจากงาน หรือ อาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาทางวินัยอีกด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามหากองค์กรมีบุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงก็จะมีผลทางบวกต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานยังเป็นเครื่องหมายแสดงถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรด้วย ดังนั้น ถ้าหากหน่วยงานใดได้เห็นความสำคัญของการสร้างแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในหน่วยงานของตนและมีความเข้าใจในปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อีกทั้งตระหนักอยู่เสมอว่า ความรู้สึกพึงพอใจนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์หรือตามเวลาจะช่วยให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ (รุ่งนภา ยุทธ. 2548 : 5 ; อ้างอิงจาก Keith ;& Newstrom. 1985 : 109)

ในปัจจุบันการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ เป็นไปด้วยความยุ่งยาก เพราะมีความหลากหลายในแต่ละหน่วยงาน ประกอบกับมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง โครงสร้าง นโยบายระเบียบ กฎหมายและการขยายงานส่วนราชการในสำนักงานเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ และข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อปัญหา ก็คือ ความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่และแนวทางในการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย การจัดสรรทรัพยากรและการพิจารณาความดีความชอบขาดความเสมอภาค

โอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งมีน้อยข้าราชการตำรวจไม่รู้สึกภาคภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่การทำงานที่ปฏิบัติอยู่และคิดว่าตนเองยังไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน และการมอบหมายมีปริมาณงานที่มาก ซึ่งในบางครั้งยังไม่ตรงกับความรู้ความสามารถของปฏิบัติงาน อีกทั้งข้าราชการตำรวจยังมีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน เนื่องจากเมื่อมีการจัดการอบรมหรือเพิ่มพูนความรู้ต่างๆ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในหน่วยงานมักจะได้รับการพิจารณาจากผู้บังคับบัญชาก่อนและสถานีดำรวจภูธรกะพ้อ ยังขาดระบบการพัฒนาบุคลากรและขาดการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม ถึงแม้ว่าจะมีการส่งบุคลากรไปอบรมอยู่บ้างแต่ยังไม่เป็นไปอย่างไม่มีเต็มรูปแบบ รวมถึงข้าราชการตำรวจยังไม่ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานที่น้อยกว่าตามที่หน่วยงานมีการกำหนดกรอบภาระงานแต่ละคนไว้ชัดเจน แต่เมื่อปฏิบัติงานจริงกลับไม่ได้ปฏิบัติงานตามกรอบภาระงานที่หน่วยงานกำหนด อีกทั้งระเบียบข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ยังไม่เปิดโอกาสให้ข้าราชการตำรวจมีอิสระในการปฏิบัติงานและก่อให้เกิดมีความรู้สึกไม่มั่นคงในงาน เนื่องจากระบบการบริหารและการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งใช้แบบประเมินแบบเดียวกันทั้งสถานีดำรวจภูธรกะพ้อ เพียงแต่แยกสายการปฏิบัติงาน ทำให้แบบประเมินไม่ครอบคลุมในการประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละตำแหน่ง และการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการ ยังมีระบบอุปถัมภ์ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานที่ไม่มีผู้อุปการะเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจในการพิจารณาเงินเดือน

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานในสถานีดำรวจภูธรกะพ้อ เห็นว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน และชั้นสัญญาบัตร (นายตำรวจ) สามารถปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาคาดว่าจะประโยชน์ต่อผู้บริหารงานในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานในส่วนราชการ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จึงนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดี เพื่อเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไป

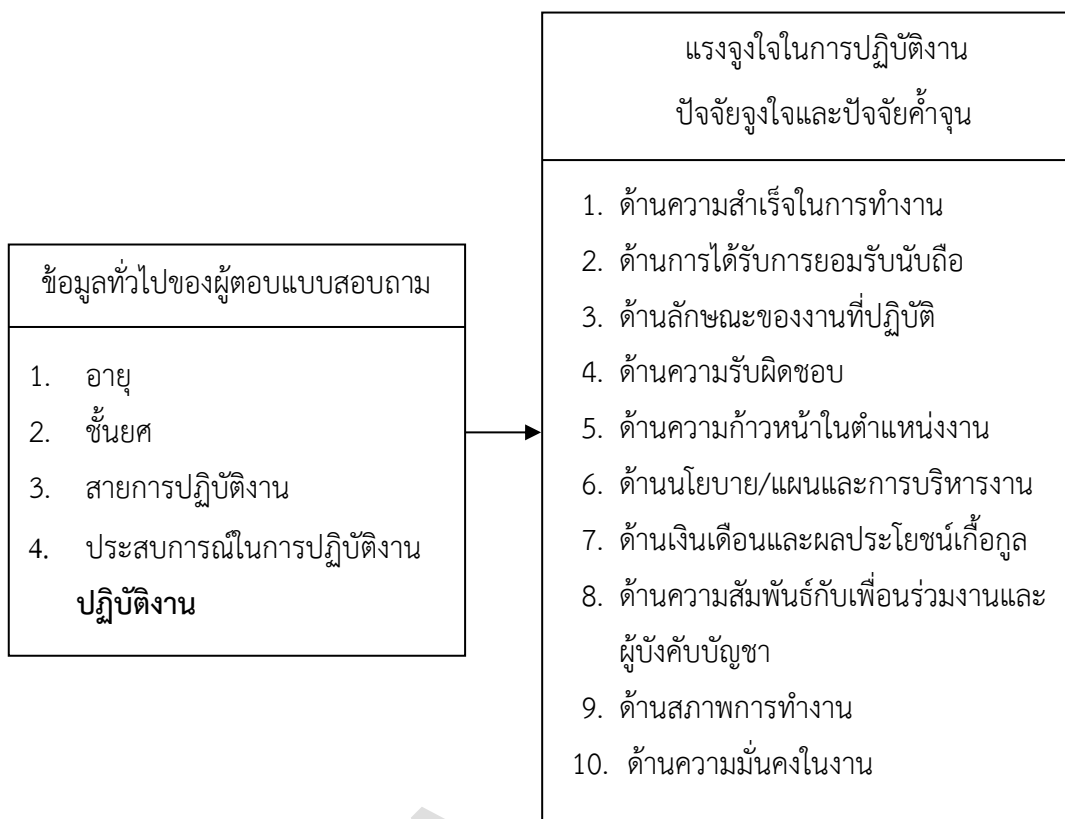
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีดำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีดำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามอายุ ชั้นยศ สายการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี โดยการกำหนดขนาดตัวอย่าง การใช้ตาราง Krejcie & Morgan (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. 2542 : 65) ได้จำนวน 123 คน

เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี ลักษณะแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี เป็นแบบสอบถามชนิดแบบตรวจรายการ (check list) โดยสอบถามเกี่ยวกับ อายุ ยศตำแหน่ง สายการปฏิบัติงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่สถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี ตามองค์ประกอบ 10 ด้าน คือ

1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ
3. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ
4. ด้านความรับผิดชอบ
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน
6. ด้านนโยบาย/แผนและการบริหารงาน
7. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล
8. ด้านความสัมพันธ์เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา
9. ด้านสภาพการทำงาน
10. ด้านความมั่นคง

ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้วิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) ครอบคลุมเนื้อหา 10 ด้าน โดยให้ความหมายแต่ละด้าน 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดและโครงสร้างของเนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และตัวแปรที่นิยามในการวิจัยและกำหนดกฎเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับคำตอบ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ และ เกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ที่ศึกษาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวิธีการของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543 : 27) หากข้อใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อนั้นมีความตรงตามเนื้อหาและสามารถเลือกไว้ใช้ได้ เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง รวมทั้งนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจากผลการตรวจสอบความตรง

ตามเนื้อหา พบว่า ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถูกเลือกไว้เพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

6. ทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คนโดยส่งหนังสือขออนุญาตและแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละส่วน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1990 : 160) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

7. นำแบบสอบถามปรับปรุงอีกครั้งเป็นฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อพิจารณาให้คำแนะนำก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประสานงานกับผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี เพื่อนำไปให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถาม เมื่อครบกำหนดวันรับข้อมูลคืน ให้ส่งแบบสอบถามคืน

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 123 ฉบับ ได้แบบสอบถามแล้วครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 123 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

2. ระดับแรงงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามอายุ ยศตำแหน่ง สายการปฏิบัติงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งเป็น 5 ระดับดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	ระดับแรงงใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด
3.50 – 4.49	ระดับแรงงใจในการปฏิบัติงานมาก
2.50 – 3.49	ระดับแรงงใจในการปฏิบัติงานปานกลาง
1.50 – 2.49	ระดับแรงงใจในการปฏิบัติงานน้อย
1.00 – 1.49	ระดับแรงงใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบแรงงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี ที่มีอายุ ยศตำแหน่ง สายการปฏิบัติงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยการทดสอบ F (F-test) และชั้นยศ โดยการทดสอบ T (T-test)

ผลการวิจัย (Results)

การวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. จากข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี ปีงบประมาณ 2560 (1 ตุลาคม 2560- 30 กันยายน 2561)รวมทั้งสิ้น 123 คน จำแนกตามอายุ สูงสุดมีอายุอยู่ในช่วง 25 – 40 ปี จำนวน 87 คน (ร้อยละ 70.73) รองลงมาอายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 22.76) และอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 6.50) เมื่อจำแนกตามชั้นยศ ส่วนใหญ่มียศอยู่ในชั้นประทวนจำนวน 89 คน (ร้อยละ 72.36) และเป็นชั้นสัญญาบัตร จำนวน 34 คน (ร้อยละ 27.64) เมื่อจำแนกตามสายการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสายงานป้องกันปราบปรามจำนวน 66 คน (ร้อยละ 53.66) รองลงมาปฏิบัติงานในสายงานสืบสวนจำนวน 25 คน (ร้อยละ 20.33) และปฏิบัติงานในสายงานอำนวยการ จำนวน 20 คน (ร้อยละ 16.26) น้อยที่สุดคือ ปฏิบัติงานในสายงานสอบสวน จำนวน 12 คน (ร้อยละ 9.76) เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานสูงสุด ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 81 คน (ร้อยละ 65.85) รองลงมาตั้งแต่ 5 – 15 ปี จำนวน 19 คน (ร้อยละ 15.45) และตั้งแต่ 16 – 29 ปี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 8.13) น้อยที่สุดคือมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 30 ปี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 8.13)

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี แต่ละด้าน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านนโยบาย/แผนและการบริหารงานด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคง อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี สรุปได้ ดังนี้

3.1 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จของงาน พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี ที่มีต่ำกว่า 25 ปี มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มอายุ 25 -40 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี ที่มีอายุ ต่ำกว่า 25 ปี มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยกว่า กลุ่ม 25-40 ปี และ อายุ

มากกว่า 40 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่ม 25 – 40 ปี และ อายุมากกว่า 40 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความมั่นคง พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยกว่า กลุ่มอายุ 25 – 40 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามชั้นยศ พบว่า มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งรายด้านและภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามสายการปฏิบัติงาน พบว่า มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งรายด้านและภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานีที่มีอายุต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมแตกต่างกัน ส่วนข้าราชการตำรวจ ที่มีชั้นยศ สายงานที่ปฏิบัติ และ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี มีข้อควรพิจารณาเสนอ ดังนี้

1. **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวม** ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของศุภลักษณ์ ตรีสุวรรณ (2548 : 39 - 43) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับศิริพร โอฬารธรรมรัตน์ (2545 : 63 - 66) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน : กรณีศึกษา บริษัทอดินพ จำกัด พบว่า ระดับแรงจูงใจในการทำงานในด้านสภาพแวดล้อม ด้านผลตอบแทนในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในการทำงานของพนักงานบริษัท อดินพ จำกัด มีในระดับค่อนข้างมาก

2. **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานรายด้าน** ผลการศึกษา พบว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทั้ง 9 ด้าน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของชวนชื่น สัตตะพันธ์ (2551 : 112 - 113) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมข้าราชการตำรวจ

จังหวัดกระบี่ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีแรงจูงใจ อันดับ 1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน อันดับ 2 ด้านนโยบายการบริหารและการบังคับบัญชา อันดับ 3 ด้านสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน อันดับ 4 ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน และอันดับสุดท้าย ด้านรายได้ ค่าตอบแทน และสวัสดิการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลื่อนตำแหน่งของข้าราชการตำรวจถูกกำหนดไว้โดยลำดับขั้น และการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการยังมีระบบการเลื่อนขั้นที่แตกต่างจากระบบการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการหน่วยงานอื่นๆ คือ ข้าราชการได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนปีละ 2 ครั้ง โดยผู้ที่ได้รับการเลื่อนขั้นก่อนก็จะเป็นที่มีขั้นยศตำแหน่งที่สูงกว่าก่อน หรือ คนที่ใกล้ชิดกับหัวหน้าสายงาน ทำให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยซึ่งมีอัตราส่วนในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อมากกว่า ขาดโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน จึงอาจส่งผลให้ภาพรวมของด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานอยู่ที่ระดับปานกลาง ดังที่ เฟรนช์ (French, 1964 : 28 - 31) กล่าวว่า โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การมีโอกาสเลื่อนไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น เป็นปัจจัยที่จะสนองความต้องการของคนงานและลูกจ้างที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ เช่นเดียวกับ เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, Mausner ; Snyderman, 1959 : 113 - 119) ที่กล่าวว่า ความก้าวหน้าเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในการทำงาน

3. การเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตาม

3.1 อายุ จากการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามอายุ พบว่าโดยรวมแล้วมีแรงจูงใจแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุระเดช ไ้วศิริ (2550 : 89 - 90) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน กองบังคับการตำรวจภูธร อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการตำรวจชั้นประทวนกองบังคับการตำรวจภูธร อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับอายุต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3.2 ขั้นยศ จากการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามยศตำแหน่ง พบว่ายศตำแหน่งที่แตกต่างกันของข้าราชการมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งรายด้านและภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าในปัจจุบันการแบ่งขั้นยศตำแหน่งเป็นการแบ่งโดยตราบทกฎหมายของพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547 ทำให้ตำรวจชั้นผู้น้อยหรือชั้นประทวนที่ต้องการความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจ หันมาหาความเจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดโดยการเรียนให้จบปริญญาตรี และสอบเทียบขั้นสู่ชั้นสัญญาบัตร ซึ่งตามแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 22 - 24) ที่ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความมั่นคงปลอดภัย ย่อมที่จะแสดงให้เห็นว่าข้าราชการตำรวจทุกนายต้องการความมั่นคงในอาชีพการงาน

3.3 สายการปฏิบัติงาน จากการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามสายการปฏิบัติงาน พบว่า สายการปฏิบัติงานที่ต่างกันของข้าราชการมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งรายด้านและภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าในปัจจุบันการแบ่งสายการปฏิบัติงานนั้น ผู้ปฏิบัติได้เลือกเอง ซึ่งการเลือกทำงานเองนั้น ข้าราชการส่วนใหญ่จะเลือก

งานที่ใช้เวลาในการทำงานน้อย หรือ เลือกลงงานที่มีเพื่อนทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อให้รุ่นพี่หรือเพื่อน ผลักดันให้ตนได้รับขั้นจากหัวหน้าสายงาน ซึ่งตามแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 22 - 24) ที่ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความมั่นคงปลอดภัย ย่อมที่จะแสดงให้เห็นว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย หรือ ชั้นประทวนมีความรู้สึกมั่นคง และปลอดภัยน้อยกว่าข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร

3.4 ประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาประสพการณ์ในการปฏิบัติงานข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี จำแนกตามประสพการณ์ในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ข้าราชการที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชวนชื่น สัตตะพันธ์ (2551 : 112) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษา พบว่า ข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดกระบี่ที่มีประสพการณ์ในการทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะข้าราชการที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันได้รับสิทธิ์ต่าง ๆ และมีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน มีความอบอุ่นใจและภาคภูมิใจในงานที่ปฏิบัติหรืออาจเป็นเพราะงานที่ปฏิบัติอยู่นั้นตรงกับความรู้ความสามารถ จึงมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบเหมือน ๆ กัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังที่ เฮิร์ทซ์เบิร์ก (Hertzberg, Mausner ; & Snyclerman. 1959 : 113-119) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลมีความตั้งใจปฏิบัติงาน ก่อให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัย แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานี พบว่า ข้าราชการตำรวจมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านนโยบาย/แผนและการบริหารงาน ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ เกื้อกูล ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงานและด้านความมั่นคง มีความพึงพอใจในระดับมาก และพบว่าด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานีตำรวจภูธรกะป้อ จังหวัดปัตตานีนั้น ผู้วิจัยคิดเห็นว่า ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนควรได้รับการดูแล เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน ควรเปิดโอกาส ให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อยได้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ
2. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ควรจัดจำนวนบุคลากรให้เพียงพอกับปริมาณงาน เพื่อจะได้ลดความตึงเครียดกับการทำงานไม่เสร็จ และตำแหน่งหนึ่งไม่ควรให้ปฏิบัติงานหลายหน้าที่ เพราะจะทำให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนรู้สึกท้อแท้ ควรให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนมีโอกาสใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมี

อำนาจในการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อข้าราชการตำรวจชั้นประทวนจะได้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนและควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เพื่อที่จะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

3. ด้านความรับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาควรให้คำแนะนำปรึกษา และชี้แจงเกี่ยวกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติให้ข้าราชการตำรวจเข้าใจในงานที่ต้องปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จคล่องเป็นอย่างดีตามกำหนดเวลา

4. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง การประเมินผลงาน พิจารณาความดีความชอบ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชาควรมีกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันควรพิจารณาให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเลื่อนตำแหน่งตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน เนื่องจากผลการศึกษาระบุเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานตำรวจภูธรระยอง จังหวัดปัตตานี ในด้านนี้ผลที่ได้คือ ตำรวจชั้นประทวนรู้สึกถึงความก้าวหน้าในตำแหน่งยังยึดติดตามระบบไม่ได้พิจารณาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง

5. ด้านสภาพการทำงาน ควรมีเครื่องอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อการใช้งานเพื่อก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการปรับปรุงอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงานให้ทันสมัย พร้อมที่จะใช้งาน และเพียงพอกับจำนวนข้าราชการตำรวจชั้นประทวนควรจัดสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน เช่น ให้มีแสงสว่าง อุณหภูมิที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดีขึ้น

6. ด้านความมั่นคงในงาน ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ไม่ให้มีระบบการเมือง คือ ระบบอุปถัมภ์เข้ามาเกี่ยวข้องระบบจนทำให้เกิดความไม่มั่นคงต่อหน่วยงานได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ส่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานในสถานตำรวจภูธรใกล้เคียง
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของข้าราชการตำรวจชั้นและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชวนชื่น สัตตะพันธ์. (2551). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. (2542). วิธีการวิจัยทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2542). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : หจก. อักษรศาสตร์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ :
- สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอน 18 หน้า 1

(14 กุมภาพันธ์)

- รุ่งนภา ยุทธ. (2548). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รสริน สกุลโรจนประวดี. (2541). ปัจจัยที่มีความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาธุรกิจศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพร โอฬารธรรมรัตน์. (2545). การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน: กรณีศึกษา. บริษัท อติเทพ จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภลักษณ์ ตรีสุวรรณ. (2548). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุระเดช ไ้วศิริ. (2550). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อนุสรณ์ ทองสำราญ. (2541). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจศึกษากรณีสำนักงานใหญ่ธนาคารอาคารสงเคราะห์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ยะลา : วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดยะลา.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harpe Collins PublisHers. (pp.202-204).
- French, W. (1964) . *The Personnel Management Process: Human Resource Administration*. Boston, Houghton mifflin Company.
- Herzberg, F., Mausner. B., & Synderman, B. B. (1959) .*The Motivation to Work*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.

การรับรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรมของวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหา ความรุนแรง

วัชรนนท์ ประกอบทอง¹ และ พลรพี ทุมมาพันธ์²

วันได้รับบทความ: 4 มกราคม 2564 วันแก้ไข: 30 มีนาคม 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 31 มีนาคม 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาวัยรุ่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น และศึกษาการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม การศึกษาวัยรุ่นนี้ใช้วิธีแบบผสมผสานโดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก จำนวน 83 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 คน ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากกว่า 3 ครั้งต่อวัน และมีระยะเวลาเข้าใช้มากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน ใช้ช่องทาง Twitter มากที่สุด การรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงมีประมาณ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในเนื้อหาของสื่อเกี่ยวกับวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงมากที่สุด มีการจดจำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากความรุนแรงที่นำเสนอในสื่อมากที่สุด มีการกระทำโดยใช้คำแนะนำในการเอาตัวรอดหรือแก้ปัญหาความรุนแรงที่เห็นจากสื่อมากที่สุด มีแรงจูงใจจากการเห็นโทษจากความรุนแรงที่นำเสนอในสื่อมากที่สุด ส่วนการเรียนรู้นั้นมีการเรียนรู้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรงมากที่สุด ในส่วนของพฤติกรรม มีการหลีกเลี่ยงการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด และกระบวนการเรียนรู้รวมทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเรียนรู้ แต่มีเพียง 3 ด้าน คือ ความสนใจ การจดจำ การกระทำที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรม

คำสำคัญ: สื่อโซเชียลมีเดีย สื่อโซเชียลมีเดียที่มีความรุนแรง การรับรู้ การเรียนรู้ พฤติกรรม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² อาจารย์ประจำคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ผู้ประพันธ์บทความ)

Adolescents' Perception, Learning, and Behaviors, Related to Social Media with Violent Content

Watcharanon Prakobthong¹ & Phonraphee Thummaphan²

Received: January 4, 2021 Revised: March 30, 2021 Accepted: March 31, 2021

Abstract

The study aimed to explore adolescents' social media use habits, study perceptions of social media with violent content, and investigate learning from social media with violent content, as well as to analyze the relationships between the learning process and perceptions, learning, and behavior. The study employed a mixed-method approach and design. The quantitative research used a questionnaire survey with eighty-three undergraduate students at a public university in a metropolitan area. The qualitative research utilized in-depth interviews with two junior students as key informants. The results found that adolescents used social media more than three times a day, had over six hours of access per day, and used Twitter more than other channels. They viewed social media with violent content about two to three times per week. Learning from the perception of the social media with violent content included attention to content presented in the media on how to avoid violence, remembering advice or how to survive, actions on using advice for survival or solving violence problems, and motivation from seeing the cons of violence. For learning, the highest ranked item was learning how to avoid violent situations. In terms of behavior, avoiding viewing social media with violent content was the ranked the highest. The results also revealed that all four aspects of the learning process were significantly related to learning, but there were only three aspects that were significantly related to behavior: attention, remembering, and actions.

Keywords: Social media, Violent social media, Perception, Learning, Behavior

¹ Undergraduate student, Faculty of Learning Sciences and Education Thammasat University

² Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

การสื่อสารในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะการรับรู้ผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งเป็นรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่มีการนำเสนอข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์หรือเว็บไซต์ โดยมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งการสร้างข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูล ดังนั้นสื่อโซเชียลมีเดียจึงมีอิทธิพลต่อตัวบุคคลเป็นอย่างมาก ทั้งในเชิงสร้างสรรค์และทำลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่ส่งผลต่อความคิด จิตใจ พฤติกรรม ทางภาษา วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในปัจจุบันสื่อโซเชียลมีเดียได้มีการแพร่ขยายและพัฒนาไปอย่างกว้างไกล การเติบโตของสื่อโซเชียลมีเดียในการให้ข้อมูลหรือสารที่ส่งไปยังบุคคลที่รับสาร เป็นเหมือนการกำหนดทิศทางของสังคมในปัจจุบันไปแล้วนั้น ส่งผลให้บุคคลในสังคมเกิดการรับรู้และเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป การมีสื่อโซเชียลมีเดียหลากหลายช่องทาง เช่น Facebook, Twitter, Instagram, YouTube และเว็บบล็อก เป็นต้น ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะได้รับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดียมากขึ้น ทั้งทัศนคติและพฤติกรรม สื่อโซเชียลมีเดียเป็นตัวแปรของการรับรู้และการเรียนรู้ความดีงามหรือความรุนแรงที่อาจก่อให้เกิดค่านิยมผิด ๆ ตามมา

ในปัจจุบันการที่บุคคลจะเข้าถึงโซเชียลมีเดียเป็นเรื่องที่ไม่ยากเลย การนำเสนอข้อมูลหรือสารในช่องทางนี้มีอย่างแพร่หลาย ทำให้บุคคลที่รับสารต้องมีการกลั่นกรองและเตรียมรับมือกับข้อมูลเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียค่อนข้างมาก ผลของการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีต่อวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องที่วงวิชาการและสังคมให้ความสนใจ ดังเช่น งานวิจัยของภัทรวดี แก้วเทศ (2558) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา เนื้อหาความรุนแรงบนสื่อออนไลน์ พบว่า สื่อออนไลน์ทำให้การส่งผ่านความรุนแรงได้อย่างไร้ขอบเขต และพฤติกรรมการเปิดรับเนื้อหาความรุนแรงของนักเรียนส่งผลต่อการเรียนรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงบนสื่อออนไลน์ แสดงให้เห็นว่าการศึกษาและการรับมือกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงนั้นเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ

ในขณะที่การรู้เท่าทันสื่อและการรณรงค์การใช้สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ค่อนข้างได้รับความสำคัญ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่นกลับมีน้อย งานวิจัยที่ศึกษาทั้งการรับรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรมในกลุ่มวัยรุ่นยังมีจำกัด ทั้งที่เป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น การศึกษาการรับรู้และการเรียนรู้ในเรื่องนี้ของวัยรุ่นจะช่วยให้เข้าใจว่าวัยรุ่นคิดอย่างไร และมีการตอบสนองต่อสื่อลักษณะนี้อย่างไร จะช่วยในการออกแบบสื่อโซเชียลมีเดีย และส่งเสริมการใช้โซเชียลมีเดียที่เหมาะสมได้

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การรับรู้กับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น การเรียนรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรมจากการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น โดยศึกษากับกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเข้าถึงสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และมีการแพร่กระจายของสื่อแขนงต่าง ๆ ผลการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาและประยุกต์ใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาการเรียนรู้และพฤติกรรมจากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม จากการใช้อินเทอร์เน็ตโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

ความหมายของสื่อโซเชียลมีเดีย

สื่อโซเชียลมีเดียเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง Rogers (1976) ได้ให้นิยามคำว่า การติดต่อสื่อสารว่าหมายถึง การถ่ายทอดข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความคิด ความรู้สึก หรือการแสดงออกต่าง ๆ โดยมีเจตนาที่มุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล โดยพฤติกรรมของบุคคลในที่นี้หมายถึง การเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเปิดเผย ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้บัญญัติความหมายของสื่อโซเชียลมีเดีย ว่าเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นสื่อกลางของบุคคลในการมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียได้ สื่อโซเชียลมีเดียเหล่านี้เป็นของบริษัทผู้คิดค้นต่าง ๆ ที่ให้บริการผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ของตน

โดยสรุป สื่อโซเชียลมีเดียเป็นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์อยู่ในรูปแบบของเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชัน เป็นการสร้างโครงข่ายที่บุคคลสามารถสื่อสารกันได้โดยไม่จำเป็นต้องพบเจอกันมาก่อน ผู้ใช้งานในเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันจะเขียนถึงความสนใจ กิจกรรมที่ได้ทำ เชื่อมโยงกับกิจกรรมและความสนใจของบุคคลอื่น ๆ องค์ประกอบของเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันประกอบไปด้วย แชนแนลข้อความ รูปภาพ วิดีโอ เพลง โดยเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมได้แก่ Facebook, Twitter, Instagram, YouTube และเว็บบล็อก

แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง

ความรุนแรงเป็นสิ่งที่มักกล่าวถึงอย่างต่อเนื่องในสังคมปัจจุบัน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ให้ความหมายความรุนแรงไว้ว่าหมายถึง การใช้กำลังทางกายหรืออำนาจอย่างจงใจ เพื่อข่มขู่ คุกคาม ต่อบุคคลอื่น ผู้อื่น หรือกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการบาดเจ็บ การตาย การทำร้ายจิตใจ การกีดกัน หรือขัดขวางการพัฒนา ทำให้สูญเสียสิทธิบางอย่าง และขาดการได้รับในสิ่งที่ควรจะได้รับ (Krug et al., 2002) ความรุนแรงจึงเป็นสิ่งที่สร้างความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงทรัพยากรอื่น ๆ ที่ต้องนำมาเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไข

ลักษณะของการกระทำความรุนแรงนั้นมีหลากหลาย จิระสุข สุขสวัสดิ์ (2554) นิยามลักษณะของการกระทำความรุนแรง เป็นวิธีการที่บุคคลในการแสดงออกถึงความรุนแรง แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. ความรุนแรงทางกาย (Physical violence) คือ การได้รับบาดเจ็บจากการกระทำ ความรุนแรงในลักษณะของการตบ ตี เตะ ต่อย หรือวิธีอื่น ๆ ที่ทำให้ร่างกายเกิดอาการบาดเจ็บ เช่น เลือดออก ฟกช้ำ เกิดบาดแผล หรือการสูญเสีย/หักของอวัยวะ ทั้งนี้ต้องเป็นการกระทำที่ไม่ได้เป็นอุบัติเหตุหรือส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมความรุนแรงทางเพศ

2. ความรุนแรงทางเพศ (Sexual violence) คือ การกระทำใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ หรือตลงยินยอมร่วม โดยอาจใช้กำลัง บังคับ หลอกลวง ช่มชู้ หรือชักชวนให้สิ่งตอบแทน

3. ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological violence) คือ การทำร้ายจิตใจ ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ ทำให้เกิดความอับอาย รู้สึกด้อยค่าหรือลดทอนความเป็นมนุษย์

4. ความรุนแรงที่ทำให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลยทอดทิ้ง (Deprivation or neglect) คือ การไม่ได้รับความเอาใจใส่ และคุ้มครองอย่างเหมาะสม รวมไปถึงการทอดทิ้งทางกาย เช่น การไม่ได้รับอาหาร ที่เพียงพอ ไม่ได้รับการดูแลทางสาธารณสุข ไม่ได้รับความคุ้มครองจากอันตราย

สรุปแล้ว ความรุนแรง หมายถึง การใช้กำลังทางกายหรืออำนาจในเชิงความรุนแรงที่กระทำความรุนแรงที่ส่งผลต่อจิตใจและพัฒนาการที่ไปในทางที่ไม่ดี เช่น การบาดเจ็บหรือตาย การคุกคามหรือข่มขู่ และรวมไปถึงการะทางด้านสุขภาพอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นขณะนั้นหรือเกิดตามมาทีหลังและยังคงอยู่ไปอีกเป็นเวลานาน หลังจากการกระทำความรุนแรงครั้งนั้นแล้ว

ดังนั้น สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง หมายถึง สื่อที่มีการแสดงความรุนแรง หรือทำอันตรายแก่บุคคลอื่น มีความตั้งใจหรือเจตนาที่จะทำร้ายอีกบุคคลให้ได้รับอาการบาดเจ็บทางร่างกายหรือจิตใจ เช่น ทำลายข้าวของตบตี ทำร้ายร่างกาย ข่มขู่ ข่มเหง กดขี่ บีบบังคับ หรือขื่นใจ รวมไปถึงการสร้างklanความสั่นคลอนที่ส่งผลกระทบต่อระบบโครงสร้างของชุมชนและสังคมด้วย สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง หมายถึง เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่มีเนื้อหาแสดงถึงความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้

การรับรู้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ Mowen และ Minor (1998) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูลข่าวสาร มีความตั้งใจรับข้อมูลข่าวสารนั้นและทำความเข้าใจความหมาย ในขั้นเปิดรับ ผู้รับจะรับรู้ข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสในขั้นตั้งรับ ผู้รับจะแบ่งปันความสนใจมาสู่สิ่งเรานั้น และขั้นสุดท้ายคือ ขั้นเข้าใจความหมาย ผู้รับจะจัดองค์ประกอบข้อมูลและแปลความหมายออกมาเพื่อให้เข้าใจ (จารุวรรณ จรุงกลิ่น, 2559)

การรับรู้มีลักษณะเป็นขั้นตอน Klapper (1960) ได้อธิบายถึงกระบวนการเลือกการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดีย เปรียบเสมือนการคัดกรองเนื้อหาที่บุคคลได้รับรู้ มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ขั้นตอน

1. ขั้นการเลือกเปิดการรับรู้ เป็นขั้นแรกของการรับรู้สื่อที่อยู่ในช่องทางของการสื่อสารต่าง ๆ บุคคลจะเลือกเปิดการรับรู้สื่อจากความต้องการ และความชำนาญของทักษะการรับรู้ของบุคคลก็แตกต่างกันออกไปด้วย

2. ขั้นการเลือกให้ความสนใจ ส่วนมากบุคคลจะเลือกเปิดการรับรู้สื่อตามความสนใจของตนเอง เพื่อไม่ให้ขัดกับทัศนคติ หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

3. ขั้นการเลือกการรับรู้และตีความ เมื่อบุคคลมีการเปิดการรับรู้สื่อตามความสนใจของตนเอง แล้ว ไม่ได้แปลว่าบุคคลนั้นจะรับรู้เนื้อหาทั้งหมด โดยปกติแล้วเราจะเลือกรับรู้และตีความที่แตกต่างกันออกไป ตามความสนใจ ทัศนคติ และอื่น ๆ

4. ขั้นเลือกจดจำ เป็นการเลือกจดจำเนื้อหาของสื่อตามความต้องการของบุคคล เนื้อหาของสื่อที่บุคคลส่วนใหญ่เลือกจำจะช่วยสนับสนุนหรือส่งเสริมความต้องการ ความสนใจ หรือทัศนคติเดิมของแต่ละบุคคลให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

โดยทั่วไปการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อโซเซียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงมักเป็นการเรียนรู้จากการเลียนแบบหรือการทำตามสิ่งที่เห็นจากการนำเสนอในสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสังเกตไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่ความความซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ด้านความสนใจ กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้เลยถ้าขาดด้านนี้ไป ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อด้านความสนใจมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้ ประการแรก ลักษณะของตัวแบบที่มีความโดดเด่น จดจำได้ง่าย มีการดึงดูดความสนใจสูง สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ง่ายจะทำให้บุคคลสามารถสังเกตและใส่ใจได้มาก ส่วนประการที่สอง ลักษณะของบุคคลที่สังเกต โดยบุคคลนั้นจะต้องมีระดับความตื่นตัวในด้านความสนใจพฤติกรรมที่แสดงออกมาของต้นแบบนั้น จึงจะสามารถทำให้การสังเกตเกิดการรับรู้มีประสิทธิภาพ

2. ด้านการจดจำ เป็นการเก็บบันทึกรวบรวมพฤติกรรมที่ต้นแบบแสดงออกมาที่ได้จากการสังเกต แล้วจัดรูปแบบให้ชัดเจน การจดจำจะออกมาในลักษณะของสัญลักษณ์ซึ่งอาจจะเป็นภาพหรือภาษาก็ได้ การจดจำในลักษณะของสัญลักษณ์จะทำให้ได้ง่ายและคงทนกว่าแบบอื่น ๆ

3. ด้านการกระทำ เกิดจากการที่บุคคลสังเกตจากความสนใจและดัดแปลงสัญลักษณ์จากการจดจำ กลายมาเป็นการแสดงออกทางกรกระทำที่เหมาะสม ซึ่งบุคคลที่จะกระทำตามต้นแบบได้นั้นจะต้องมีความสามารถ และความพร้อมทางด้านร่างกาย ทั้งนี้การดัดแปลงสัญลักษณ์จากการจดจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นเกิดขึ้นได้ยากมากในช่วงแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปบุคคลจะมีการเรียนรู้และทราบถึงความบกพร่องระหว่างสัญลักษณ์กับการแสดงออกทางพฤติกรรม ทำให้การกระทำตามต้นแบบมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. ด้านการจูงใจ การจูงใจสามารถทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเลียนแบบเหมือนต้นแบบที่บุคคลสังเกต เพราะบุคคลมีความคิดว่าการเลียนแบบตามต้นแบบนั้นจะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับรางวัล หรือการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบต้นแบบคงจะสามารถทำให้หลีกเลี่ยงปัญหาได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาของ George Gerbner และคณะ (1969) พบว่ารายการทางโทรทัศน์ในช่วงที่มีผู้ชมรับชมมากที่สุดมีเนื้อหาความรุนแรงเป็นจำนวนมาก และรายการสำหรับเด็กมีเนื้อหาความรุนแรงมากกว่ารายการประเภทอื่น ๆ รายการที่ออกแบบมาสำหรับเด็กมีการแสดงออกถึงความรุนแรงประมาณ 32 ครั้งต่อชั่วโมง รายการทางโทรทัศน์เกือบร้อยละ 60 ของทั้งหมด มีเนื้อหาความรุนแรง และข้อมูลยังบอกอีกว่า เด็กอายุตั้งแต่ 3-16 ปี ใช้เวลาอยู่หน้าโทรทัศน์มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ Gerbner กล่าวว่าการใช้สื่อโทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ จำนวนมากส่งผลให้ผู้ชมสามารถรับรู้ความเป็นจริงที่สอดคล้องกับภาพที่พวกเขาเห็นผ่านทางสื่อโทรทัศน์

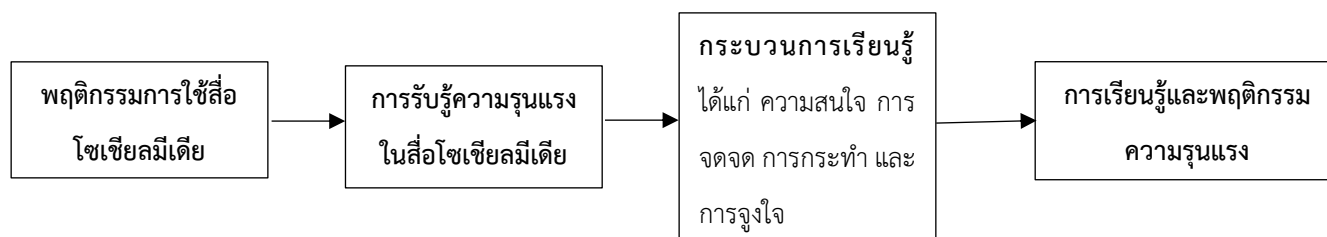
สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ (2556) ศึกษาวิจัยอิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลจากการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพจากเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร อายุ 10-18 ปี จำนวน 400 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ชาย 10 คน และหญิง 10 คน รวมทั้ง นักวิชาการด้านเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คน พบว่า สื่อที่มีการเข้าถึงและใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ โทรทัศน์ รองลงมาคือโซเชียลมีเดีย และภาพยนตร์ โดยสื่อที่คิดว่ามีเนื้อหาความรุนแรงที่ส่งผลต่อความรู้สึกลึกมากที่สุด คือ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และโซเชียลมีเดีย ตามลำดับ ขณะที่สื่อที่มีการแสดงพฤติกรรมรุนแรง คือ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และโซเชียลมีเดีย ตามลำดับ

ยุพาพร ปิยะพงษ์ (2554) ศึกษาวิจัยอิทธิพลของสื่อลามกที่มีผลต่อการกระทำ ผิดทางเพศของเด็กและเยาวชน พบว่า สื่อลามกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ ทางด้านของปัจจัยด้านการเปิดรับและทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อสื่อประเภทนี้ เพราะเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดทางเพศทั้ง 220 คน เคยรับชมสื่อประเภทนี้มาก่อน โดยมีปัจจัยมาจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งการกระทำผิดนี้อยู่ในอาการเมาสุราหรือยาเสพติด

รติบดี สิทธิปัญญา (2562) ศึกษาวิจัยรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้บริการ facebook & twitter และเลือกใช้ Smart phone และ tablet PC เพื่อใช้ในการพูดคุยกับเพื่อนเก่าเพื่อนใหม่และหาแฟน และมีอิสระในการใช้สื่อออนไลน์ ใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันในช่วงเวลา 19.00-24.00 น. จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์จำนวน 400 คน อาจวิเคราะห์ได้ตามแนวคิดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะประเภทสังคมออนไลน์ ที่เป็นเครือข่ายสังคมที่สร้างขึ้นเพื่อจัดสรรพื้นที่ที่ทำให้บุคคลเกิดการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูล เรื่องราวส่วนตัว หรือเรื่องราวที่สนใจร่วมกันในรูปแบบการดำเนินที่แตกต่างกัน การชักชวนสมาชิกในเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงเกิดจากพื้นฐานความสนใจที่มีร่วมกัน และบุคคลต้องยินยอมที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง

จากการศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ และเรียนรู้ต่อสื่อที่มีความรุนแรง พบว่าสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สื่อยุคใหม่เป็นสื่อที่เปิดกว้างและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่าย ทำให้การตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลเป็นไปได้ง่าย และรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่มีการรับข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ กันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม สื่อในปัจจุบันถือว่ามีอิสระอย่างมาก ดังนั้นการค้นหาข้อมูล การรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อ อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ร่วมกับการประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำเครื่องมือส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือในงานวิจัย สำหรับแบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ด้านความสนใจ การจดจำ การกระทำ การจูงใจ การเรียนรู้ และพฤติกรรม เท่ากับ .81, .91, .71, .70, .70 และ .74 ตามลำดับ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ให้นักศึกษาทุกชั้นปีของคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในเขตปริมณฑล รวมจำนวน 236 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก การเก็บข้อมูลใช้วิธีการโพสต์ลงในกลุ่มไลน์ที่มีนักศึกษาของคณะครบทุกชั้นปีเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีกลุ่มตัวอย่างตอบกลับแบบสอบถามจำนวน 83 คน คิดเป็นอัตราตอบกลับร้อยละ 35.17 และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง และการเรียนรู้จากสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง

หลังจากที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการลงรหัส (Coding) และนำไปประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ คือ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ โดยจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการวิเคราะห์เป็นกลุ่มข้อมูลตามประเด็นในกรอบการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (Results)

1. พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ Twitter เป็นช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียบ่อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.31 รองลงมาเป็น Instagram คิดเป็นร้อยละ 77.10 และน้อยที่สุดคือเว็บบล็อก คิดเป็นร้อยละ 10.84 ส่วนความถี่ในการเข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียอยู่ที่มากกว่า 3 ครั้งต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 87.95 รองลงมาคือ 2-3 ครั้งต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 9.63 และน้อยที่สุดคือวันละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.40 ส่วนระยะเวลาที่นักศึกษาเข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียอยู่ที่มากกว่า 6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 37.34 รองลงมาคือ 5-6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 19.27 น้อยที่สุดคือน้อยกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 7.28 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า **นักศึกษาคนที่ 1** มีการใช้งานสื่อโซเชียลในช่องทาง Twitter บ่อยที่สุด รองลงมาคือ YouTube และ Instagram เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ติดตามจะเป็นทำอาหาร เพลง และภาพยนตร์ ระยะเวลาเฉลี่ยการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียในหนึ่งวันประมาณ 5-6 ชั่วโมง ถ้าวันที่มีเวลาว่างก็อาจจะมากกว่านี้ ส่วน**นักศึกษาคนที่ 2** มีการใช้งานสื่อโซเชียลในช่องทาง Twitter บ่อยที่สุด รองลงมาคือ YouTube และ Facebook เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ติดตามจะเป็นความเคลื่อนไหวในสังคม ทำอาหาร ทำขนม นวด ผ่อนคลาย และการดูแลร่างกาย ระยะเวลาเฉลี่ยการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียในหนึ่งวันประมาณ 8 ชั่วโมง

2. การรับรู้กับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง

นักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงประมาณ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 54.21 รองลงมาคือ 1 ครั้งหรือน้อยกว่าต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 27.71 และน้อยที่สุดคือ 6-7 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 1.20 ส่วนประเด็นความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุดคือการพุดจาเยาะเย้ยดูหมิ่น ถากถางผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 87.95 รองลงมาคือการพุดเรื่องลามกอนาจาร คิดเป็นร้อยละ 66.26 และน้อยที่สุดคือการจับต้องของสงวน คิดเป็นร้อยละ 8.43 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า **นักศึกษาคนที่ 1** มีความสนใจสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงในระดับหนึ่ง โดยสนใจในประเด็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และบุคคลอื่นในโซเชียลมีเดียมีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างไร มีการจดจำความรุนแรงได้บางเหตุการณ์ ความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดีย ได้แก่ การใช้คำพูดที่เหยียดหยาม ดูหมิ่นกัน และการทำร้ายร่างกายให้บุคคลอื่น ส่วน**นักศึกษาคนที่ 2** มีความสนใจและชื่นชอบที่จะรับชมสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง แต่ความรุนแรงที่รับชมอยู่ในรูปแบบของหนัง และเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการรับชมความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์จริง ความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดีย ได้แก่ การทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น และการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลอื่น

3. การเรียนรู้และพฤติกรรมจากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น

ในด้านกระบวนการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของนักศึกษา ในด้านความสนใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 3.42 รองลงมาคือ มีความสนใจเนื้อหาความรุนแรงจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 2.81 และน้อยที่สุดคือ สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงสามารถดึงดูดความสนใจของท่าน ที่ค่าเฉลี่ย 2.28

ด้านการจดจำ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.45 รองลงมาคือ นึกภาพตามถึงการกระทำ หรือถูกกระทำจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.27 และน้อยสุดคือ จดจำขั้นตอนการทำพฤติกรรมความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 2.67

ด้านการกระทำ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ใช้คำแนะนำในการเอาตัวรอดหรือแก้ปัญหาความรุนแรงที่เห็นจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 3.87 รองลงมาคือ ลด/ละเว้นความรุนแรงจากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 2.19 และน้อยสุดคือ มีการกระทำตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 1.81

ด้านแรงจูงใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.65 รองลงมา คือ การมีข้อแนะนำในการหลีกเลี่ยงความรุนแรง ทำให้ไม่ยากใช้ความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.61 และน้อยสุดคือ ความรุนแรงที่เห็นจากสื่อทำให้เกิดการอยากทำตามมากขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 1.95 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายกระบวนการเรียนรู้ของวัยรุ่น

กระบวนการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ด้านความสนใจ	2.69	.82	ปานกลาง
มีความสนใจเนื้อหาความรุนแรงจากสื่อ	2.81	.99	ปานกลาง
มีความตั้งใจรับชมสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.36	1.07	น้อย
สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงสามารถดึงดูดความสนใจของท่าน	2.28	1.11	น้อย
มีการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.60	1.08	ปานกลาง
มีความสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากสื่อ	3.42	1.03	มาก
ด้านการจดจำ	3.05	.94	ปานกลาง
จดจำคำพูดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.89	1.08	ปานกลาง
จดจำบุคลิก ท่าทาง หรือพฤติกรรมจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.95	1.13	ปานกลาง
นึกภาพตามถึงการกระทำ หรือถูกกระทำจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	3.27	1.06	ปานกลาง
จดจำขั้นตอนการทำพฤติกรรมความรุนแรง	2.67	1.19	ปานกลาง
จำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	3.45	1.03	มาก
ด้านการกระทำ	3.01	.49	ปานกลาง
มีการใช้คำพูดตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.07	.94	น้อย
มีการกระทำตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	1.81	.89	น้อย
มีการหลีกเลี่ยงการกระทำตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.16	1.07	น้อย
ใช้คำแนะนำในการเอาตัวรอดหรือแก้ปัญหาความรุนแรงที่เห็นจากสื่อ	3.87	.88	มาก
ลด/ละเว้นความรุนแรงจากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.19	.88	น้อย

กระบวนการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ด้านการตั้งใจ	2.98	.71	ปานกลาง
ความรุนแรงที่เห็นจากสื่อทำให้เกิดการอยากทำตามมากขึ้น	1.95	1.04	น้อย
มีการทดลองทำตามความรุนแรงที่เห็นจากสื่อ	2.10	1.18	น้อย
การเห็นสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ทำให้อยากหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง	3.58	1.37	มาก
การมีข้อเสนอแนะในการหลีกเลี่ยงความรุนแรงทำให้ไม่อยากใช้ความรุนแรง	3.61	1.12	มาก
สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง	3.65	1.13	มาก

สำหรับการเรียนรู้ในภาพรวมและพฤติกรรมจากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น พบว่านักศึกษามีการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ได้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.58 รองลงมา คือ เห็นประโยชน์/โทษของความรุนแรงชัดเจนขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 3.51 และน้อยสุดคือ มีความคิดอยากเลียนแบบ หรือทำตาม ที่ค่าเฉลี่ย 1.61 และมีพฤติกรรมทำตามความรุนแรงที่พบเห็นจากสื่อโซเชียลมีเดียอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลีกเลี่ยงการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.58 รองลงมา คือ พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับความรุนแรงที่พบเห็นจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 3.31 และน้อยสุดคือ ไปทำพฤติกรรมความรุนแรงตาม ที่ค่าเฉลี่ย 1.28 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการเรียนรู้ในภาพรวมและพฤติกรรมของวัยรุ่น

การเรียนรู้และพฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ด้านการเรียนรู้ในภาพรวม	3.10	.71	ปานกลาง
ทราบว่าความรุนแรงจากสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นความบันเทิงรูปแบบหนึ่ง	2.59	1.20	น้อย
มีการสร้างมุมมอง ทำความเข้าใจ และยอมรับความรุนแรงมากขึ้น	2.88	1.06	ปานกลาง
มีความคิดอยากเลียนแบบ หรือทำตาม	1.61	.89	น้อยมาก
รู้จัก/เห็นภาพความรุนแรงชัดเจนขึ้น	3.42	.93	มาก
เห็นประโยชน์/โทษของความรุนแรงชัดเจนขึ้น	3.51	1.11	มาก
ได้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรง	3.58	1.00	มาก
รู้วิธีการแก้ปัญหาความรุนแรงในชีวิตประจำวัน	3.45	1.01	มาก
ด้านพฤติกรรม	2.30	.57	น้อย
แชร์ต่อ	1.56	.65	น้อยมาก
คอมเมนต์วิพากษ์ วิจารณ์ ต่อว่า	1.83	1.00	น้อย
โพสต์วิพากษ์ วิจารณ์ ต่อว่า	1.78	.92	น้อยมาก
หาข้อมูลเพิ่มเติมไปคุยกับเพื่อน	2.75	.99	ปานกลาง

การเรียนรู้และพฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ไปทำพฤติกรรมความรุนแรงตาม	1.28	.45	น้อยมาก
พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับความรุนแรงที่พบเห็นจากสื่อ	3.31	.98	ปานกลาง
หลีกเลี่ยงการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	3.58	1.15	มาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า **นักศึกษาคนที่ 1** ระบุว่าความรุนแรงในสื่อโซเชียลมีเดียเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่งที่ไม่ควรทำตาม สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการรับชมสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง ได้แก่ การเอาตัวรอดและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสังคมที่ตนเองอยู่ พยายามที่จะหลีกเลี่ยงและไม่ทำตามความรุนแรงที่เคยพบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ยังได้ความรู้เพิ่มเติมอีกด้วย เช่น รู้เรื่องตรวจสอบข้อมูลของแต่ละบุคคล

ส่วนนักศึกษาคนที่ 2 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากสื่อโซเชียลมีเดียที่มีความรุนแรง ได้แก่ การรับมือ และการรู้ถึงประโยชน์และโทษจากการกระทำความรุนแรง มีการนำสิ่งที่พบเห็นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การได้วิธีการรับมือกับความโกรธ เมื่อเวลาโกรธจะต้องนับหนึ่งถึงสิบ การเห็นผลการการใช้ความรุนแรงทำให้อยากหลีกเลี่ยงความรุนแรง

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กับการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่า

ความสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการจดจำ ($r=.63, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการกระทำ ($r=.36, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.79, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.51, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับพฤติกรรม ($r=.47, p<.01$) ตามลำดับ

การจดจำมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการกระทำ ($r=.47, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.89, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.530, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.50, p<.01$) ตามลำดับ

การกระทำมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.592, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.57, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.57, p<.01$) ตามลำดับ

การสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.39, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการเรียนรู้ ($r=.26, p<.01$) ตามลำดับ

กระบวนการเรียนรู้เฉลี่ยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.66, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.58, p<.01$) ตามลำดับ

การเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.64, p<.01$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม

Factors	X ₁	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{รวม}	XY ₁	XY ₂
Y ₁	.11							
Y ₂	.07	.63**						
Y ₃	-.03	.36**	.47**					
Y ₄	-.09	-.02	.16	.03				
Y _{รวม}	.04	.80**	.89**	.59**	.39**			
XY ₁	-.03	.51**	.53**	.57**	.26**	.66**		
XY ₂	-.07	.47**	.50**	.50**	.11	.58**	.64**	
Mean	3.49	2.69	3.04	2.67	3.39	2.95	2.83	2.35
S.D.	.57	.82	.94	.41	.61	.49	.59	.74

**นัยสำคัญที่ระดับ $p < .01$

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง การรับรู้และการเรียนรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงสามารถอภิปรายผลการศึกษา ได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของวัยรุ่น พบว่า ความถี่ที่กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียอยู่ที่มากกว่า 3 ครั้งต่อวัน และมีระยะเวลาที่เข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งจะเลือกติดตามเนื้อหาตามความสนใจของตนเองเป็นหลัก ซึ่งช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้งานบ่อยที่สุด คือ Twitter เพราะเป็นช่องทางที่มีการนำเสนอสื่อในเนื้อหาที่หลากหลายและสามารถตอบสนองตามความสนใจของกลุ่มตัวอย่างได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของรติบดี สิทธิปัญญา (2562) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการ facebook & twitter และเลือกใช้ Smart phone และ tablet PC และใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันในช่วงเวลา 19.00-24.00 น. เป็นเครือข่ายสังคมที่สร้างขึ้นเพื่อจัดสรรพื้นที่ที่ทำให้บุคคลเกิดการแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนข้อมูล เรื่องราวส่วนตัว หรือเรื่องราวที่สนใจร่วมกันในรูปแบบการดำเนินที่แตกต่างกัน เกิดจากมีพื้นฐานความสนใจที่มีร่วมกัน นอกจากนี้การศึกษาของบุหงา ชัยสุวรรณ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร (2558) ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ใช้สื่อใหม่ประมาณ 10 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายสื่อจากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่านักเรียนใช้สมาร์ทโฟน (Smartphone) และอินเทอร์เน็ต ติดต่อกันโดยเฉลี่ยเกือบชั่วโมงครึ่งและใช้ต่อเนื่องโดยไม่ทำอย่างอื่นนานที่สุดถึงเกือบสองชั่วโมง

2. การศึกษาในส่วนของการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น พบว่า ความรุนแรงส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถรับรู้ได้มากที่สุด คือ การพูดจาเยาะเย้ย ดูหมิ่น ถากถางผู้อื่น การพูดเรื่องลามกอนาจาร นอกจากนี้ยังมีความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาความรุนแรงที่นำเสนอผ่านสื่อโซเชียลมีเดียอีกด้วย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีการเลือกการรับรู้สื่อตามความสนใจและความต้องการเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ

สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ (2556) ผลการศึกษาพบว่าด้านพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน มีการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงออกมาในลักษณะต่าง ๆ คือ การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อื่นบอบช้ำด้านจิตใจ และพฤติกรรมความรุนแรงที่แสดงออกทางกาย คือ การใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น สอดคล้องกับคำอธิบายของ Klapper (1960) ที่อธิบายถึงการรับรู้สื่อเปรียบเสมือนการคัดกรองเนื้อหาที่บุคคลได้รับรู้ ประกอบไปด้วย การเลือกเปิดการรับรู้ การเลือกให้ความสนใจ การเลือกการรับรู้และตีความ และการเลือกจดจำ นอกจากนี้พีชนี เซยจรรยา และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารโดยที่ไม่รู้ตัวหรือตั้งใจ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือมีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว ซึ่งการรับรู้นี้แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับอิทธิพลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของบุคคลนั้น ๆ

3. จากการศึกษาการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น พบว่ามีกระบวนการเรียนรู้ความรุนแรงจากสื่อโซเชียลมีเดียทั้ง 4 ขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง กระบวนการเรียนรู้ขึ้นค่อนข้างสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ที่กล่าวไว้ทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ หากบุคคลมีความใส่ใจในการเรียนรู้ บุคคลนั้นจะรับรู้ได้ดี มีการจดจำรูปแบบพฤติกรรมที่สังเกตเห็นจากต้นแบบ มีการดัดแปลงสัญลักษณ์จากการจดจำกลายมาเป็นการกระทำที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ เกิดการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และกระทำพฤติกรรมต่อไป จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากคำแนะนำมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า ตนเองได้เห็นประโยชน์และโทษจากการกระทำความรุนแรง จึงรู้ว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี สิ่งไหนควรทำและสิ่งไหนไม่ควรทำ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีการใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียมากกว่า 6 ชั่วโมงเป็นส่วนมาก และมีการรับรู้ความรุนแรงอยู่เป็นประจำ แต่นั่นไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยที่ค่อนข้างโตและมีการศึกษาที่ดี มีวิจารณญาณในการเลือกรับสารและเลือกจดจำ (Klapper, 1960) นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในสื่อโซเชียลมีเดียมีการนำเสนอเนื้อหาส่วนอื่นที่ไม่ใช่เฉพาะความรุนแรงแต่เป็นคำแนะนำหรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสมด้วย ซึ่งหากวัยรุ่นเลือกรับข้อมูลข่าวสารและมีวิจารณญาณในการปฏิบัติตน ก็จะมีการเรียนรู้ในการประพฤติปฏิบัติที่ดี

นอกจากนี้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ในการอธิบายคุณลักษณะของการรับรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคล เป็นการสร้างการรับรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่เผชิญ ทำให้บุคคลเกิดการตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ตามความต้องการของตัวบุคคลเอง (Bandura, 1977; Klapper, 1960) จากกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสังเกตของสื่อโซเชียลมีเดียที่มีต่อกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างสนใจวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากสื่อ จำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง การมีข้อเสนอแนะในการหลีกเลี่ยงความรุนแรงทำให้ไม่อย่างใช้ความรุนแรง สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง การเห็นสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ทำให้อยากหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง ได้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรง และสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง

อย่างไรก็ดีหากเป็นวัยรุ่นที่ไม่ได้มีวิจารณญาณแยกแยะและเลือกรับสื่อเป็น การรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงเป็นเวลานานอาจส่งผลเสียได้ ทฤษฎีแรงเสริม (Reinforcement theory) ของ Klapper (1960)

กล่าวว่าความรุนแรงในสื่อต่าง ๆ แม้จะไม่ได้มีส่วนในการเพิ่มหรือลดการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงอย่างเห็นได้ชัด แต่มีผลในการเสริมสร้างความรุนแรง หรือเสริมสร้างการต่อต้านความรุนแรงที่มีอยู่แล้วในสังคมผ่านสื่อ สอดคล้องกับศุภฤกษ์ โพธิ์ไพโรตนา (2547) ที่กล่าวว่าการรับรู้สื่อที่มีการแสดงออกถึงความรุนแรงเป็นระยะเวลาที่ยาวนานส่งผลต่อการนำเดินชีวิต เพราะผู้ชมเรียนรู้พฤติกรรมรุนแรงที่แสดงออกผ่านสื่อ เป็นการปลูกฝังความรู้สึกและความคิดที่เกี่ยวกับความรุนแรง ส่งผลให้เกิดการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่รุนแรงและอาจเปลี่ยนแปลงได้ยาก ถึงอย่างนั้นก็ไม่ได้มีผลทางตรงกับการเพิ่มขึ้นของความรุนแรง สื่อจะมีอิทธิพลต่อผู้ชมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ความคิด ระดับสติปัญญา และพื้นฐานทางครอบครัวด้วย

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม พบว่ากระบวนการเรียนรู้เฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเรียนรู้ แต่ทางด้านความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมนั้นมีเพียง 3 ด้าน ได้แก่ ความสนใจ การจดจำ การกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ที่กล่าวว่า การสนใจที่สามารถทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเลียนแบบเหมือนต้นแบบได้นั้น บุคคลต้องมีความคิดว่าการเลียนแบบตามต้นแบบนั้นจะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับรางวัล หรือการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบต้นแบบคงจะสามารถทำให้หลีกเลี่ยงปัญหาได้ จากของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสนใจหลีกเลี่ยงความรุนแรง จดจำวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรง เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงนั้นขึ้น และมีการสนใจให้เห็นถึงโทษของความรุนแรงและโทษของผู้กระทำความรุนแรงจากสื่อโซเชียลมีเดีย สอดคล้องกับธัญชนก สุขวิโรจน์ ชีวิน (2546) ที่กล่าวว่าผลจากการกระทำจะเป็นตัวกำหนดลักษณะของการเกิดพฤติกรรม โดยการเสริมแรงจากการได้รับรางวัลหรือการลงโทษ ทำให้ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมีการรับรู้ความรุนแรงบ่อยครั้งหรือมีระยะเวลาการรับรู้ที่ยาวนาน จึงไม่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่ม เพราะกลุ่มตัวอย่างได้เห็นบทลงโทษต่อผู้กระทำความรุนแรง ทำให้กลุ่มตัวอย่างอยากที่จะหลีกเลี่ยงความรุนแรงนั้น

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงหรือถูกกระทำความรุนแรงที่เป็นประโยชน์จากผู้ผลิตสื่อผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย เพื่อให้วัยรุ่นมีแนวทางในการหลีกเลี่ยงความรุนแรงเกิดขึ้น
2. ควรมีการนำเสนอถึงโทษของการกระทำความรุนแรงที่ชัดเจนนอกจากการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงจากผู้ผลิตสื่อช่องทางโซเชียลมีเดีย เพื่อให้วัยรุ่นเห็นโทษของการกระทำความรุนแรง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้วัยรุ่นรับรู้และเรียนรู้ว่าความรุนแรงนั้นเป็นโทษหรือประโยชน์ เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลของการเห็นโทษและประโยชน์จากความรุนแรงของวัยรุ่น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และการเรียนรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงและหรือลักษณะการนำเสนอแตกต่างกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการออกแบบเนื้อหาและการนำเสนอในโซเชียลมีเดียที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง (References)

- จารุวรรณ จรุงกลิ่น. (2559). รูปแบบธุรกิจรับจัดเลี้ยงนอกสถานที่สำหรับการจัดเลี้ยงทางธุรกิจ (Off-Premise Catering) ที่ประสบความสำเร็จในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/2435/1/charuwan_jaru.pdf.
- จิระสุข สุขสวัสดิ์. (2554). ความรุนแรงระดับกลุ่มอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ การเผชิญปัญหา และความสุขของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: การวิจัยแบบผสานวิธี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/26307>.
- ธัญชนก สุวิโรจน์ชีวิน. (2546). การตอบสนองต่อสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ในโครงการประหยัดไฟฟ้า 2 ต่อของบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
DOI: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI= สืบค้นจาก <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/136130>.
- บุหงา ชัยสุวรรณ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2558). พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี. วารสารการสื่อสารและการจัดการ: นิตยสาร ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) , 31-57.
- พัชรี เขยจรรยา และคณะ. (2543). ทฤษฎีแม่บททางนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เอลโล่ การพิมพ์.
- ภัทรวิทย์ แก้วเทศ. (2558). ความคิดเห็นต่อความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา เนื้อหาความรุนแรงบนสื่อออนไลน์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพาพร ปิยะพงษ์. (2554). อิทธิพลของสื่อลามกที่มีผลต่อการกระทำผิดทางเพศของเด็ก และเยาวชนศึกษา เฉพาะกรณี: ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/206>.
- รติบดี สิทธิปัญญา. (2562). รูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). สื่อสังคม-เครือข่ายสังคม. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=4357>.
- ศุภฤกษ์ โพธิ์ไธรัตน์. (2547). ผลกระทบจากการเปิดรับความรุนแรงที่นำเสนอทางสื่อมวลชน ที่มีการจดจำ พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และทัศนคติที่มีต่อความรุนแรงของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. DOI: [https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=สืบค้นจาก https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/150325](https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=สืบค้นจาก%20https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/150325).
- สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ. (2556) *อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรง ของเด็กและเยาวชน ในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- DOI: [https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SDU.res.2013.5สืบค้นจาก https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/273610](https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SDU.res.2013.5สืบค้นจาก%20https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/273610).
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. A Social Cognitive Theory. New Jersey : Prentice – Hall Inc.
- Gerbner, G. (1969). “Cultural Indicators”: *The analysis of mass mediated public message systems*. *AVCR* 17, 137–148. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02769102> Retrieved from <https://web.asc.upenn.edu/gerbner/Asset.aspx?assetID=360>.
- Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. New York: The Free Press
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. & Lozano, R. (2002). *World report on violence and health*. World Health Organization, Geneva, pp-368, Swiss Francs.
- Mowen, J. C. & Minor, M. (1998). *Consumer Behavior*. (5th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Rogers, E. M. (1976). *Communication in Organizations*. New York: The Free Press.

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ณัฐวุฒิ กลิ่นเกษร¹ และจอมเดช ตริเมฆ²

วันได้รับบทความ: 25 มกราคม 2564 วันแก้ไข: 20 กุมภาพันธ์ 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 25 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และ 3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จำนวน 7 คน และ 2) ประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการ จำนวน 5 คน

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยสาเหตุและอุปสรรคการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ที่สำคัญหลักๆทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) จำนวนปริมาณคดีที่มีมากขึ้น 2) ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง 3) ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดีที่ใช้เวลานาน และ 4) นโยบายและการบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงได้สร้างแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ได้แก่ 1) การลดจำนวนปริมาณคดี 2) การเพิ่มจำนวนกำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจ 3) การสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดี และ 4) การปรับปรุงนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี

คำสำคัญ: แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ งานบริการประชาชน กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

¹ คณะอาญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

A Guideline for Efficiency Enhancement in Public Service Provision for Officials in the Technology Crime Suppression Division

Nuttavut Klinkekorn¹ & Jomdet Trimek²

Received: January 25, 2021 Revised: February 20, 2021 Accepted: February 25, 2021

Abstract

This study aimed to 1) explore the problems and obstacles in the provision of public services of Technology Crime Suppression Division (TCSD) officials, 2) determine the level of efficiency in the provision of public services of TCSD officials, and 3) develop a guideline for efficiency enhancement in public services for TCSD officials. A qualitative research method was employed to collect data from in-depth interviews with two groups of key informants comprised of 1) seven TCSD officials and 2) five visitors who received public services from TCSD.

According to the research findings, there were four main aspects of causal factors and obstacles in the provision of public services of TCSD officials, including 1) an increase in the number of criminal cases, 2) a lack of specialized police officers, 3) time-consuming legal proceedings, and 4) ineffective policy and law enforcement. Therefore, this research has proposed a guideline for enhancing efficiency in public service provision for TCSD officials, including 1) decreasing the number of criminal cases, 2) increasing the number of police officers, 3) providing an understanding of legal proceedings for the public, and 4) improving policy and law enforcement measures in response to the situation of cybercrime.

Keywords: Efficiency Enhancement, Public Services, Technology Crime Suppression Division

¹ Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² College of Social Innovation, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าปัจจุบัน ส่งผลให้รูปแบบอาชญากรรมเกิดวิวัฒนาการและพัฒนาไปพร้อมกับสังคม โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัลไร้พรมแดนที่มีความทันสมัย อยู่ใกล้ตัวกับชีวิตประจำวันมากที่สุด สะดวกสบาย ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น จึงเป็นกลายเป็นช่องทางให้อาชญากรรมฉวยโอกาสเพื่อการกระทำความผิด และกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีขึ้นในสังคมยุคปัจจุบันที่สร้างมูลค่าความเสียหายอย่างมหาศาล ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า จำนวนประชาชนที่ได้รับความสะดวกจากคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจนั้น ไม่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เสียหายมาแจ้งความร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจำเป็นต้องรับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มาจากทั่วประเทศ ซึ่งในบางครั้งไม่สามารถดูแลอำนวยความสะดวก และการดูแลรับผิดชอบคดีให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของหน่วยงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ในปัจจุบันซึ่งยังคงมีขีดความสามารถที่จำกัดตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริการประชาชน โดยจะทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามบทบัญญัติทางกฎหมาย บริการ พิทักษ์สิทธิ และผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดทฤษฎีเหยื่ออาชญากรรม

บทบาทของเหยื่ออาชญากรรมเป็นปัจจัยสำคัญบางประการหนึ่งที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม แนวความคิดเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมได้เริ่มต้นขึ้นในช่วง ค.ศ. 1960-1970 ซึ่งทฤษฎีอาชญาวิทยาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เสียหาย บทบาทของเหยื่อ สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น และยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่ออาชญากรรมกับระบบงานยุติธรรมทางอาญา (Barkan and Bryjak, 2004)

1.2 แนวคิดทฤษฎีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน (Routine Activity Theory) โดยCohen and Felson ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของคน ทำให้คนตกเป็นเหยื่อ โดยกิจวัตรประจำวันของแต่ละคนซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการเป็นเหตุทำให้เกิดอาชญากรรม ได้แก่ เป้าหมายที่เหมาะสมในการเกิดอาชญากรรม (Suitable Target) ภาวะของการขาดการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม (Absence of a Capable Guardian) และตัวอาชญากร (Likely Offender) (ปราณิศา วงธรรมรัตน์, 2551)

1.3 แนวคิดทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม

ได้อธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีไว้ว่า

- 1) แรงจูงใจ (Motive) ผู้บุกรุกจะต้องมีเหตุผลในการที่จะเจาะเข้าสู่ระบบเครือข่าย ถึงแม้ว่าเหตุผลนั้นจะเป็นแค่เพื่อความสนุก
- 2) ความสามารถ/เครื่องมือ (Means) ผู้บุกรุกจะต้องมีความสามารถ คืออาจเป็นความรู้ทางด้านโปรแกรม หรือการใช้ซอฟต์แวร์ที่เขียนขึ้นมาสำหรับการบุกรุก
- 3) โอกาส (Opportunity) ผู้บุกรุกจะต้องมีโอกาที่จะเข้าสู่เครือข่ายได้ อาจโดยข้อบกพร่องของแผนความปลอดภัย ช่องโหว่ของซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมที่ใช้ ซึ่งเปิดโอกาสให้เข้าถึงได้หรืออาจเป็นการมาใช้อุปกรณ์ ดังนั้นถ้าไม่มีโอกาสหรือช่องทางที่อาจกระทำได้ผู้บุกรุกจะเปลี่ยนเป้าหมายอื่นแทน (ณัฐพัฒน์ ศิริพิงศ์วรรณ และพงษ์พิชญ ภัคดิณรงค์, 2558)

1.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Millet (1954 อ้างถึงใน สถิต คำลาเลียง, 2544) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น (Human satisfaction and benefit produced) โดยความพึงพอใจ คือ ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก

- 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียม (Equitable service)
- 2) การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (Timely service)
- 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample service)
- 4) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression service)

Becker and Neuhauser (1975 อ้างถึงใน คหาวุธ พรหมายน, 2545) ได้เสนอแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (Model of organization efficiency) โดยกล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากจะพิจารณาถึงทรัพยากรที่เป็นปัจจัยนำเข้า และผลผลิตขององค์กร คือ การบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีปัจจัยประกอบดังแบบจำลองในรูปสมมติฐานซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรนั้น มีความซับซ้อนต่ำ (Low task environment complexity) หรือมีความแน่นอน (Certain) มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว แน่ชัดว่าจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรมากกว่า องค์กรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยาก และซับซ้อนสูง (High task environment complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (Uncertain)

2) การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

3) ผลการทำงานที่มองเห็นได้สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ

4) หากพิจารณาควบคู่กันไปจะปรากฏว่าการกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลการทำงานที่สามารถมองเห็นได้จะมีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมาก กว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง

1.5 หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการ และการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติให้ชัดเจนเป็นแนวเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน
- 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- 3) มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- 4) การลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ
- 5) การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ
- 6) การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน
- 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2564)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองวิจัยสำนักยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนและสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับมือกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ความรู้ด้านเทคนิคการสืบสวนสอบสวน และการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และ การปรับใช้กฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีปัญหาในการตีความบทบัญญัติของ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

ณรงค์ กุลนิต (2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบและมาตรการแก้ปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์ 1) สภาพปัญหาของอาชญากรรมไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สามารถแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ คือ

- 1.1 ปัญหาด้านข้อกฎหมาย-ฐานความผิด-เขตอำนาจ-ใครต้องเป็นผู้รับผิดชอบ-ลักษณะพยาน
- 1.2 ปัญหาด้านเทคนิค -เทคนิคพัฒนาต่อเนื่อง-การศึกษา-เทคนิคในการเก็บหลักฐาน
- 1.3 แนวทางการปฏิบัติ -การประสานแนวทางปฏิบัติ ระหว่าง -ตำรวจ-อัยการ-ศาล
- 1.4 วัฒนธรรม -วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

ณัฐพัฒน์ ศิริพิงศ์วรรณ และพงษ์พิชญ์ รักดิณรงค์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ปัญหาเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด และสภาพปัญหาการก่ออาชญากรรมคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีอุปสรรคในด้านนโยบายและการใช้บังคับกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ปัญหาทางด้านการบริหารจัดการองค์กร ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพิเศษ ปัญหาการขาดความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงาน และปัญหาขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ การจัดสรรหางบประมาณให้เพียงพอ

ประดิษฐ์ แป้นทอง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย กระบวนการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่สำคัญที่สุดคือ การปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัยและผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ

ในการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจำนวน 7 คน และ 2) ประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการแจ้งความร้องทุกข์กับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจำนวน 5 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ สร้างจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบประเด็นการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านอาชญาวิทยา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Results)

1. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

1.1 จำนวนปริมาณคดีที่มีมากขึ้น

เนื่องจากสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีแนวโน้มมากขึ้น กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจึงกลายเป็นหน่วยงานหลักเพียงหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน และรับร้องทุกข์ในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มาจากทั่วประเทศ ส่งผลให้จำนวนปริมาณคดีมีจำนวนมากและทำให้เจ้าหน้าที่เกิดภาระงานมาก จำนวนคดีที่ยังมีอยู่ไม่สามารถจำหน่ายออกได้อย่างต่อเนื่อง จึงกลายเป็นภาระงานที่สะสม ส่งผลโดยตรงกับคดีที่ต้องรับผิดชอบ และไม่สามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง

1.2 ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

ตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เรียนมาเฉพาะทางนั้น มีจำนวนตำแหน่งที่น้อยมาก ซึ่งการแต่งตั้งของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีนั้น ส่วนมากมาจากนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งศึกษามาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่ได้จบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจนั้น จะรับจากบุคคลที่จบจากสาขานิติศาสตร์ หรือจากสาขารัฐศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งมีจำนวนน้อยที่มีจบการศึกษา เฉพาะสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จบในเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์กลับไม่มีความรู้ ความสามารถด้านกฎหมาย จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอยู่ไม่สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ การที่จะบรรจุเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นอาจจะเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และการแต่งตั้ง อาจจะทำให้เป็นปัญหา ต่อเนื่องจากเมื่อรับเจ้าหน้าที่เฉพาะทางมาทำงานดังกล่าว แต่หากมีช่องทางของความก้าวหน้าด้านสายงานอาชีพที่มากกว่า อาจจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเฉพาะทางมีการแต่งตั้งโยกย้ายไปยังหน่วยงานอื่นที่ไม่ตรงต่อความต้องการได้

1.3 ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดีที่ใช้เวลานาน

ด้วยกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินคดี บางครั้งประชาชนไม่เข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน และกระบวนการทางกฎหมาย เนื่องจากมีปัจจัยเรื่องระยะเวลาในการตรวจสอบ การประสานงานระหว่างหน่วยงานเอกชนภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการสืบหาพยานหลักฐาน และใช้เวลาในการสืบสวนสอบสวนมากเนื่องจากเป็นคดีที่มีความซับซ้อน จึงทำให้กระบวนการดำเนินคดีในบางครั้งเกิดความล่าช้า ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดจึงมีข้อจำกัด และมีระยะเวลาทางกฎหมายที่จำกัด ซึ่งมีผลต่อการจับกุมผู้กระทำความผิด

1.4 นโยบายและการบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันนั้นเห็นว่าสามารถบังคับใช้ได้ แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ล้าหลัง ยังไม่เท่าทันต่อรูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น และบทบัญญัติทางกฎหมายยังไม่ครอบคลุมการกระทำความผิดทั้งหมด พบว่ายังคงมีช่องว่างทางกฎหมายซึ่งทำให้ไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีความชัดเจนเรื่องบทบัญญัติข้อบังคับที่แน่ชัดในบางการกระทำความผิด อำนาจการตรวจสอบ การทำหนังสือ

ขอข้อมูลจากหน่วยงานเอกชนที่มีระยะเวลาที่จำกัด รวมไปถึงปัญหาทางด้านกฎหมายของประเทศต้นทางที่เป็นเจ้าของศูนย์บริการข้อมูลนั้นมีข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกรอบระยะเวลา ซึ่งเป็นข้อกีดกันที่ทำให้ไม่อาจจับตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมายได้

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

2.1 ลดจำนวนปริมาณคดี

สาเหตุหลักมาจากสถานการณ์รูปแบบอาชญากรรมที่ได้พัฒนาเป็นอาชญากรรมที่ใช้เทคโนโลยีในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดสามารถกระทำความผิดโดยไม่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย โดยเหยื่อหรือผู้เสียหายมักจะประมาท ความโลภ ความต้องการ การหลงเชื่อกลลวงง่าย ไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน จึงทำให้เกิดความเสียหาย หากได้มีความระมัดระวัง ห่วงแหนข้อมูลของตนเองมากขึ้น การเตือนภัยกลโกงในกับคนใกล้ตัว ติดตามข่าวสารกลโกงออนไลน์ในชีวิตประจำวันให้มากยิ่งขึ้น ก็จะทำให้อาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีแนวโน้มลดลงได้ ซึ่งจะช่วยให้จำนวนปริมาณคดีลดลงได้อีกทางหนึ่ง

อีกทั้งหากสถานีตำรวจทั่วประเทศมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอยู่ประจำในแต่ละสถานีตำรวจทั่วประเทศ เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ในประเทศไทย ในการรับร้องทุกข์ในคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ก็จะทำให้สามารถแบ่งเบาภาระงานและจำนวนปริมาณคดีของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้มากขึ้น

2.2 การเพิ่มจำนวนกำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีนั้นกลายเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์ที่สำคัญมากที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เนื่องจากกำลังพลนั้นเป็นส่วนที่ขับเคลื่อนการทำงานของหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จ หากมีกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เพียงพอพร้อมทั้งมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ จะทำให้สามารถจัดการกับจำนวนปริมาณคดี ลดขั้นตอนการดำเนินคดีที่ซับซ้อน เกิดความรวดเร็วในขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดี และให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 การสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดี

เมื่อเกิดคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เมื่อเข้ามาแจ้งความร้องทุกข์ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้ารับเรื่องราวร้องทุกข์ และคำปรึกษาเกี่ยวกับคดี จะต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนในขั้นตอนการดำเนินคดีอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถมองเห็นทิศทางความเป็นไปได้ในการดำเนินคดีและการได้รับการเยียวยา รวมไปถึงขั้นตอนกระบวนการสืบหาพยานหลักฐานที่มีความซับซ้อนมากกว่าคดีปกติ ซึ่งอาจเกิดความล่าช้าเนื่องจากเป็นคดีที่ต้องใช้เทคโนโลยีเฉพาะ การประสานงานจากหน่วยงานภายนอกในการขอข้อมูล ซึ่งอาจมีข้อจำกัดหลายประการ ทำให้สร้างความล่าช้าในการดำเนินคดีได้ อีกทั้งจะต้องปรับลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีจำเป็นให้มากขึ้น หรือ

ปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการในการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในรูปแบบใหม่ๆอยู่เสมอ เพื่อลดระยะเวลาขั้นตอนและกระบวนการที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี

2.4 การปรับปรุงนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี

นโยบายและกฎหมายที่มีอยู่นั้นยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ยังคงมีความล้าหลัง ไม่ทันต่อสภาวะเหตุการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง การบังคับใช้บทบัญญัติทางกฎหมายที่มีช่องโหว่และไม่ชัดเจน รวมไปถึงอำนาจในการตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานเอกชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพผู้กระทำความผิด ซึ่งจะต้องพัฒนาแก้ไขปรับปรุงเพื่ออุดช่องว่างทางกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมกับพฤติการณ์ของกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดให้เกิดความชัดเจน และเพิ่มการให้อำนาจในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีระยะเวลาที่มากขึ้น เพื่อนำข้อมูลและหลักฐานมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

1. ลดจำนวนปริมาณคดี

อาชญากรรมทางเทคโนโลยีในปัจจุบันมีลักษณะเฉพาะและความซับซ้อนมากกว่าอาชญากรรมในสมัยก่อนเป็นอย่างมาก อาทิ การฉ้อโกงซื้อ-ขายออนไลน์ การหลอกเอาข้อมูลส่วนตัว แสกเพื่อปรับเปลี่ยน/ขโมย/ทำลายข้อมูล หมิ่นประมาททางออนไลน์ ปลอมเป็นบุคคลอื่น Phishing Romance Scam หลอกโอนเงินผ่านโทรศัพท์ (Call Center) เป็นต้น ซึ่งความซับซ้อนทางเทคโนโลยีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่เท่าทันกลายเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่เป็นสาเหตุให้เกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีขึ้น โดยสามารถอธิบายตามแนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยา ในเรื่องเหยื่ออาชญากรรม โดยมีหลักว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นสาเหตุของจุดเริ่มต้นแห่งการเกิดอาชญากรรม เนื่องจากเหยื่ออาชญากรรมอาจตั้งตนอยู่ในความประมาท หรือเป็นผู้ไม่เท่าทันกับเหตุการณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งกลายเป็นหนทางที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรม เหยื่อหรือผู้เสียหายที่ปราศจากความรู้ที่เท่าทันรูปแบบอาชญากรรม ขาดความระมัดระวัง ขาดวิจารณญาณในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ จัดอยู่ในประเภทเหยื่อที่จูงใจให้เกิดอาชญากรรม โดยเป็นแรงส่งเสริมหรือแรงจูงใจให้ผู้กระทำความผิดก่ออาชญากรรม

ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยมีหลักว่า รูปแบบของวิถีชีวิตของคนทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ณ ที่นี้ หมายถึง รูปแบบการใช้ชีวิตคนในสังคมปัจจุบันมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เพียงแค่ปลายนิ้วก็สามารถทำธุรกรรมต่าง ๆ อยู่ที่ไหนในโลก ก็สามารถทำธุรกรรมได้ ความสะดวกสบายเช่นนี้ จึงกลายเป็นแรงจูงใจที่ทำให้อาชญากรคิดรูปแบบวิธีการก่ออาชญากรรมที่ซับซ้อน ตรวจสอบได้ยากและล่าช้าที่จะสามารถรู้ตัวอาชญากรได้ทันทั่วทั้ง

จึงกลายเป็นโอกาสที่จะเกิดอาชญากรรม โดยสามารถอธิบายได้จากแนวคิดทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม โดยมีหลักว่า สาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเกิดจาก

1) แรงจูงใจ มีเหตุผลในการที่จะเจาะเข้าสู่ระบบเครือข่าย ไม่ว่าจะตั้งใจหรือแค่ลองฝีมือตนเอง 2) ความสามารถที่มีความเชี่ยวชาญสามารถหลอกเหยื่อได้ อาชญากรต้องเป็นความรู้ทางด้านโปรแกรมหรือวิธีการใช้ซอฟต์แวร์ในการกระทำความผิด และ3) โอกาส โดยอาศัยข้อบกพร่องของแผนความปลอดภัย ความไม่ระมัดระวังในการใช้ข้อมูลของเหยื่อ ความรู้ไม่เท่าทันรูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีใหม่ๆที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน หากเราสามารถตัดโอกาสในการเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้ โดยการหาแนวทางป้องกัน จะช่วยให้อัตราการเกิดคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีลดลงได้ เมื่อปริมาณคดีลดลง ก็จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการรับผิดชอบคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น

และหากมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีประจำสถานีตำรวจทุกสถานีทั่วประเทศจะทำให้ประชาชนสามารถเข้ามาร้องทุกข์ตามภูมิลำเนาที่เกิดเหตุของตนเองได้โดยไม่ต้องเข้ามาแจ้งความยังกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและยังสามารถลดปริมาณจำนวนคดีที่เข้ามายังกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้อีกทางหนึ่ง

2. การเพิ่มจำนวนกำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจ

แม้ว่าโครงสร้างในหน่วยงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเพิ่งจะได้มีการตั้งหน่วยงานไม่นานนัก แต่การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความล่าช้ากว่ารูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่ได้พัฒนาขึ้น การบรรจุเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามายังหน่วยงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยียังขาดเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความเชี่ยวชาญต้องใช้ประสบการณ์ การฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีหรือโปรแกรมที่มีความเฉพาะในงานสืบสวนสอบสวนเป็นอย่างมาก อีกทั้งความรู้ทางด้านกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ต่อมามีการแก้ไขปรับปรุงใหม่เป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560) ก็ยังขาดความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย ขาดเครื่องมือที่มีความเฉพาะในการสอบสวนสืบสวนส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอยู่นั้นไม่สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินคดี เมื่อปริมาณจำนวนคดีมีมากกว่าเจ้าหน้าที่ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานได้อย่างล่าช้าเป็นอย่างมาก ทำให้การช่วยเหลือและบริการประชาชนในเรื่องคดีที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบมีประสิทธิภาพลดลง

ฉะนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า ด้านแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ Millet (1954 อ้างถึงใน สถิต คำลาเลี้ยง, 2544) โดยมีหลักว่า ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียม 2) การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ และ 4) การให้บริการอย่างก้าวหน้า ยังไม่เกิดความสอดคล้องตามทฤษฎีที่ได้กล่าวมาในข้างต้น เนื่องจากประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ต่อคดีที่รับผิดชอบนั้นถือเป็นการปฏิบัติงาน เพื่อความพึงพอใจของประชาชนที่เข้ามารับบริการร้องทุกข์ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่หลักของหน่วยงาน แต่ประสิทธิภาพในการทำงานของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยียังคงขาดประสิทธิภาพ

เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สัมพันธ์กับจำนวนปริมาณคดีที่ดูแลรับผิดชอบคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดี และไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองวิจัยสำนักยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนและสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับมือกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า 1) ความรู้ด้านเทคนิคการสืบสวนสอบสวนของผู้ปฏิบัติงาน การตีความทางด้านกฎหมายบทบัญญัติของ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 การรวบรวมพยานหลักฐานยังอยู่ในระดับที่น้อยในเรื่องของทักษะความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ ส่งผลให้กระบวนการ สืบสวนสอบสวนด้อยประสิทธิภาพลงไป

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพัฒน์ ศิริพิงศ์วรรณ และพงษ์พิชญ ภัคตินรงค์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีข้อเสนอแนะในการวิจัย มีอุปสรรคในด้านนโยบายและการใช้บังคับกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ปัญหาทางด้านการบริหารจัดการองค์กร ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพิเศษ ปัญหาการขาดความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงาน และปัญหาการขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ต้องจัดสรรหางบประมาณให้เพียงพอ

3. การสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดี

คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเป็นคดีที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน เนื่องจากต้องทำหนังสือเพื่อประสานงานขอข้อมูลพยานหลักฐานจากหน่วยงานเอกชนภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นการสร้างขั้นตอนในกระบวนการในการดำเนินการที่มากขึ้นกว่าปกติ โดยประชาชนนั้นไม่มีความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการที่ใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากปริมาณงานที่มีมากความต้องการในการดำเนินงานย่อมล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร Becker and Neuhauser (1975 อ้างถึงใน คหาวุธ พรหมาน, 2545) โดยกล่าวว่า หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรนั้นมีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยาก และซับซ้อนสูง หรือมีความไม่แน่นอนจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรที่น้อยกว่า และผลการปฏิบัติงานจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยแสดงให้เห็นว่าขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานที่ใช้เวลาและมีความซับซ้อนนั้นส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

และสอดคล้องกับการบริหารหน่วยงานในภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพหรือหลักธรรมาภิบาลพระราชกฤษฎีกาการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยมีหลักสำคัญว่า 1) เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3) มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4) การลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ 5) การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ 6) การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน และ 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการ โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดีให้กับประชาชนได้เข้าใจ และได้ทราบถึงสถานะของคดีที่ได้รับมอบหมายให้มากขึ้น เป็นการแสดงถึงการดูแลและมีความใส่ใจ ซึ่งการสร้างความเข้าใจ ถือว่าเป็นการ

บริการประชาชนอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ประชาชนนั้นได้รับการอำนวยความสะดวก เกิดความพึงพอใจ และถือว่าเป็นการมุ่งเน้นเพื่อการตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมไปถึงการลดขั้นตอนและกระบวนการที่ไม่จำเป็น และการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินคดีให้ทันต่อรูปแบบสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา

4. การปรับปรุงนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ยังคงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และรูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ซึ่งนโยบายเป็นตัวกำหนดแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงาน ควรต้องปรับปรุงนโยบายให้เกิดความสอดคล้องกับรูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ในด้านกฎหมายนั้นถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญซึ่งเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายที่ตราไว้ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมายนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในบางกรณีกฎหมายยังไม่สามารถให้คำจำกัดความได้ว่าเป็นความผิด กฎหมายให้อำนาจหน้าที่ไม่ครอบคลุม พฤติการณ์การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด รวมถึงระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อหาพยานหลักฐาน จึงทำให้กลายเป็นช่องโหว่ที่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิด รอดพ้นจากถูกจับกุมได้ ซึ่งการกระทำผิดนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง กฎหมายจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยปัญหาด้านกฎหมายกับกระบวนการยุติธรรมกลายเป็นที่ถกเถียงกันตลอดมา และมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเหล่านี้มาอย่างยาวนาน แต่ก็ยังไม่เห็นถึงการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจัง ซึ่งกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเป็นหน่วยงานในภาครัฐที่ประสบปัญหาทางด้านนโยบายและกฎหมายดังที่ชี้ให้เห็นในข้างต้น ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการในการนำผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมายและเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหาย และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริการประชาชน ซึ่งขัดต่อวัตถุประสงค์ของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่บังคับใช้กฎหมายที่มุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและบริการประชาชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประดิษฐ์ แปนทอง (2558) เรื่องปัญหาและแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยกระบวนการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่สำคัญที่สุด คือ การปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก การปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้สามารถใช้บังคับให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติและการบรรจุเจ้าหน้าที่ตำรวจในกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีให้ครอบคลุมชัดเจนตรงตามสายงานและต้องทำงานในสายงานดังกล่าวไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ทำโครงการนำร่องให้แต่ละสถานีตำรวจมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีรับแจ้งความร้องทุกข์ หากเป็นกรณีเกิดคดีพิเศษให้ส่งเรื่องมายังกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีต่อไป

1.3 เสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ให้มีความชัดเจนและครอบคลุมการพฤติการณ์การกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีให้มากขึ้น เช่น เบอร์โทรศัพท์ที่ถูกจับกุมได้ในข้อหารับของโจรควรจะต้องมีกฎหมายระบุว่าเป็นทรัพย์สิน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรจะจัดจ้างเจ้าหน้าที่ด้านคอมพิวเตอร์เป็นกรณีพิเศษ หรือ Outsource เพื่อปฏิบัติงานประจำในแต่ละสถานีตำรวจทั่วประเทศในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น สำหรับคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีในคดีที่ไม่ซับซ้อน เพื่อเป็นการลดภาระงานของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

2.2 ควรจัดทำสื่อการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในแบบที่เข้าใจง่ายทุกช่องทางโดยเฉพาะช่องทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรให้ข้อมูลและทำความเข้าใจกับประชาชนในกระบวนการขั้นตอนการดำเนินคดีให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรเพิ่มอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีคุณสมบัติที่เชี่ยวชาญทั้งทางด้านกฎหมายและคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น ให้เหมาะสมกับปริมาณภาระงานและประสิทธิภาพของการดำเนินคดี

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งถัดไป

3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและความพึงพอใจของประชาชนในการเข้ารับบริการกับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นการประเมินผลในงานบริการประชาชน

3.2 ควรศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการนำร่องโดยการนำเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีประจำสถานีตำรวจ เพื่อรับแจ้งคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง (References)

- คชาวุธ พรหมายน. (2545). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ณรงค์ กุลนิตเทศ. (2558). *รูปแบบและมาตรการแก้ปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์*. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6. น. 224-237.
- ณัฐพัฒน์ ศิริพงศ์วรธน และพงษ์พิชญ์ รักดีณรงค์. (2558). *การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์*

- อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ.วารสารวิชาการ
บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต,11(3),น.85-93.
- ปราณิศา วงธรรมรัตน์.(2551). การคุ้มครองสิทธิ เบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้า
มนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็กและเยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ . (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.
- ประดิษฐ์ แป้นทอง.(2558). ปัญหาและแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย.
วารสารกฎหมาย. 8(16), 71-86.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองวิจัยสำนักยุทธศาสตร์ตำรวจ .(2559) .การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการ
สืบสวนและสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับมือกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์.สำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2564, 12 มกราคม). หลักธรรมภิบาล. สืบค้นจาก
<http://www.socgg.soc.go.th/>.
- สถิต คำลาเลี้ยง. (2544). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของช่างอากาศ: ศึกษาเฉพาะกรณี กองการ
บินทหารเรือ. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) .มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- Barkan, S. E. & Bryjak, G. J. (2004). *Fundamentals of Criminal Justice*. New York: Pearson.